

**SULAK ALANLARIN
KORUNMASI
YÖNETMELİĞİ
VE İLGİLİ
MEVZUATI**

İçindekiler

Ramsar Sözleşmesi.....	3
Çevre Kanunu	7
2872 Sayılı Çevre Kanununun 20 nci Maddesinin Birinci Fıkrasının (K) Bendi Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2023/2)	8
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Tarım ve Orman Bakanlığı Görevleri.....	9
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Görevleri	10
Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği	11
Sulak Alan Faaliyet İzinleri Uygulama Esasları	33
Sulak Alan Faaliyet İzinleri Başvuru Formu ve İzin Belgeleri.....	39
Sulak Alan Etüt Envanter Formu	46
Sulak Alan Belirleme Rehberi	49
Sulak Alan Yönetim Planı	83
Sulak Alan Yönetim Planı İzleme.....	109
Sulak Alan Faaliyetleri Ekosistem Değerlendirme Rapor Formatı	112
HES Projeleri ve Diğer Hidrolik Proje Talepleri İçin Değerlendirme Formatı.....	115
Korunan Alanlarda HES Projeleri ve Diğer Hidrolik Projelere İlişkin Değerlendirme Rapor Formatı	120
2013/15 HES İzleme ve Kontrol Genelgesi	126
DSİ ye Gölet Değerlendirmeleri ile ilgili Yazı	128
DSİ ye Gölet Değerlendirmeleri ile ilgili Yazı 2	130

Ramsar Sözleşmesi

ÖZELLİKLE SU KUŞLARI YAŞAMA ORTAMI OLARAK ULUSLARARASI ÖNEME SAHİP SULAK ALANLAR HAKKINDA SÖZLEŞME

28 Aralık 1993 tarihli ve 3958 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan bu sözleşme, 15 Mart 1994 tarihli ve 94/5434 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak, 17 Mayıs 1994 tarih ve 21937 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

Akit Taraflar;

İnsan ve çevresinin karşılıklı bağımlılıklarını tanıyarak;

Sulak alanların temel ekolojik fonksiyonlarının, su rejimlerini düzenlemek ve karakteristik bitki ve hayvan topluluklarının, özellikle su kuşlarının yaşama ortamlarını desteklemek olduğunu gözönüne alarak;

Sulak alanların ekonomik, kültürel, bilimsel ve rekreasyonel olarak büyük bir kaynak teşkil ettiğine ve kaybedilmeleri halinde bir daha geri getirilemeyeceğine inanarak;

Sulak alanların giderek artan şekilde kaybına sebep olacak hareketleri şimdi ve gelecekte durdurmayı isteyerek;

Su kuşlarının mevsimsel göçleri sırasında sınırlar aşabildiğini ve bu yüzden uluslararası bir kaynak olduğunu tanıyarak;

Sulak alanların ve onlara bağlı bitki ve hayvan topluluklarının korunmasının, ileri görüşlü ulusal politikalarla, koordineli uluslararası faaliyetlerin birleştirilmesi yoluyla sağlanacağından emin olarak;

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

Madde 1 - 1. Bu Sözleşmenin amacı bakımından, doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gel-git hareketinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, bütün sular, bataklık, sazlık ve türbiyerler sulak alanlardır.

2. Bu Sözleşmenin amacı bakımından, ekolojik olarak sulak alanlara bağımlı olan kuşlar, su kuşlarıdır.

Madde 2 - 1. Her Akit Taraf, ülkesi toprakları içindeki elverişli sulak alanları, bundan böyle "Liste" adıyla tanımlanacak ve 8 inci Madde uyarınca kurulacak Büro tarafından tutulacak olan "Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Listesi"ne dahil edilmek üzere tayin edecektir. Her sulak alanın hudutları kesinlikle belirtilecek ve aynı zamanda haritaya çizilecek ve özellikle su kuşları yaşama ortamı olarak önem taşıdığı yerlerde, sulak alanlara mücavir olan akarsu ve deniz kıyı alanlarıyla, ada veya gel-git hareketinin çekilme devresinde derinliği altı metreyi geçen ve sulak alanlar dahilinde yer alan deniz suları ile birleştirilebilecektir.

2. Liste için sulak alanların seçimi, bu sulak alanların ekoloji, botanik, zooloji, limnoloji ve hidroloji yönlerinden uluslararası önemlerine göre yapılmalıdır. Hangi mevsimde olursa olsun, su kuşları için uluslararası öneme sahip sulak alanlar öncelikle dahil edilmelidir.

3. Bir sulak alanın listeye kaydedilmesi, sulak alanın yer aldığı Akit Tarafın münhasır egemenlik haklarına zarar vermez.

4. Her Akit Taraf, 9 uncu Maddede belirtildiği şekilde, Sözleşmeyi imzalarken veya onay ya da katılma belgesini tevdi ederken Listeye girecek en az bir sulak alanı tayin etmiş olacaktır.

5. Herhangi bir Akit Taraf, gelecekte kendi toprakları içinde bulunan diğer sulak alanları Listeye eklemek, Listeye kaydedilmiş olanların sınırlarını genişletmek veya önemli ulusal çıkarları nedeniyle sınırlarını kısıtlamak ya da tamamen kayıttan silmek hakkına sahiptir ve bu kabil değişiklikleri 8 inci Maddede belirtilen devamlı Büro hizmetlerinden sorumlu organizasyon veya hükümete mümkün olan en kısa zamanda bildirecektir.

6. Her Akit Taraf, sınırları içindeki göçmen su kuşları stoklarının korunması, yönetimi ve akıllıca kullanılması için; gerek Listeye girecek olan sulak alanlarını tayin ederken, gerekse bunlarda değişiklik yapma hakkını kullanırken uluslararası sorumluluklarını dikkate alacaktır.

Madde 3 - 1. Akit Taraflar, planlamalarını, Listeye dahil ettirdikleri sulak alanların korunmasını geliştirecek ve ülkelerindeki diğer sulak alanların mümkün olduğu kadar akıllıca kullanılmasını sağlayacak şekilde formüle edecek ve uygulayacaklardır.

2. Her Akit Taraf, sınırları içinde bulunan ve Listeye dahil olan herhangi bir sulak alanın ekolojik karakterinin, teknolojik gelişme, kirlenme veya insan müdahalesi ile değiştiğini, değişmekte olduğunu veya değişme ihtimali bulunduğunu en kısa zamanda haber alacak bir düzenleme yapacaktır. Bu kabil değişiklikler hakkındaki bilgiler gecikmeksizin, 8 inci Maddede belirtilen devamlı Büro hizmetlerinden sorumlu organizasyon veya hükümete bildirilecektir.

Madde 4 - 1. Her Akit Taraf, Listeye dahil olsun veya olmasın, sulak alanlarında tabiatı koruma alanları ayırarak sulak alanlarının ve su kuşlarının korunmasını geliştirecek ve yeterli inzibati tedbirleri alacaktır.

2. Akit Taraflardan biri önemli ulusal çıkarlarından ötürü, Listeye kaydettirdiği bir sulak alanın hudutlarını daraltır veya tamamen kaldırırsa, aynı veya başka bir yerde, orijinal yaşama ortamının yeterli büyüklüğünde başka tabiatı koruma alanları tesis ederek bu sulak alan kaynağının kaybını mümkün olduğu kadar telafi edecektir.

3. Akit Taraflar, sulak alanlar ve bu sulak alanların bitki ve hayvan toplulukları hakkında araştırma yapılmasını, bilgi ve yayınların değişimini teşvik edeceklerdir.

4. Akit Taraflar, uygun sulak alanların yönetimi yoluyla su kuşları populasyonlarının artırılması için çaba göstereceklerdir.

5. Akit Taraflar, sulak alanların araştırma, yönetim ve muhafazasında yetenekli perso-nelin eğitimini geliştireceklerdir.

Madde 5 - Akit Taraflar, özellikle bir sulak alanın birden fazla Akit Tarafın topraklarına yayılması veya bir su sisteminin Akit Taraflarca paylaşılr durumda olması halinde, Sözleşmenin getirdiği yükümlülüklerin uygulanmasında, birbirlerine danışacaklardır. Taraflar, aynı zamanda, sulak alanlar ve bu sulak alanların bitki ve hayvan topluluklarını korumaya ilişkin bugünkü ve gelecekteki politikaları ve düzenlemeleri desteklemeye ve koordine etmeye gayret göstereceklerdir.

Madde 6 - (Değişik madde: 28.5.1987 tarihinde yapılan konferans) 1. Sözleşmenin uygulanmasını gözden geçirmek ve geliştirmek için bir Akit Taraflar Konferansı tesis edilecektir. Akit Taraflar Konferansının olağan toplantıları Konferans başka türlü karar vermemişse üç yılı geçmeyen aralıklarla ve olağanüstü toplantılar ise Akit Tarafların en az üçte birinin yazılı isteği ile 8 inci Maddenin 1 inci paragrafında belirtilen Büro tarafından düzenlenecektir. Her olağan Akit Taraflar Konferansı bir sonraki olağan toplantının zamanını ve yerini de belirleyecektir.

2. Akit Taraflar Konferansı aşağıdaki hususlarda yetkili olacaktır:

- a) Bu Sözleşmenin uygulanmasını görüşmek,
- b) Listeye yapılan ekleri ve değişiklikleri görüşmek,
- c) 3 üncü Maddenin 2 nci paragrafına uygun olarak, Listeye kaydedilmiş sulak alanlardaki değişikliklere ait haberleri dikkate almak,
- d) Sulak alanlar ve bu sulak alanların bitki ve hayvan topluluklarının korunması, yönetimi ve akıllıca kullanılması hakkında Akit Taraflara genel veya özel tavsiyelerde bulunmak,
- e) İlgili uluslararası kuruluşlardan sulak alanları etkileyen uluslararası nitelikteki meseleler üzerinde rapor ve istatistik hazırlamalarını istemek,
- f) Sözleşmenin işlemlerini ileri götürmek için gerekli diğer tavsiye ve kararları kabul etmek.

3. Akit Taraflar, sulak alanların yönetiminden sorumlu her düzeydeki kuruluşa, sulak alanlarla bunların bitki ve hayvan topluluklarının korunması, yönetimi ve akıllıca kullanımına ilişkin Konferans tavsiyelerinin duyurulmasını ve dikkate alınmasını temin edeceklerdir.

4. Akit Taraflar, Konferans, her toplantısı için işleyiş kurallarını kabul edecektir.

5. Akit Taraflar Konferans Sözleşmenin mali düzenlemelerini tesis edecek ve devamlı olarak gözden geçirecektir. Her olağan toplantıda katılan ve oy veren Akit Tarafların üçte iki çoğunluğuyla, bir sonraki mali dönem bütçesini kabul edecektir.

6. Her Akit Taraf, Akit Taraflar Konferansının olağan toplantısında katılan ve oy veren Akit Tarafların ittifakla kabul ettiği bir bağış ölçeğine göre bütçeye katkıda bulunacaktır.

Madde 7 - (Değişik madde: 28.5.1987 tarihinde yapılan konferans) 1. Bu gibi Konferanslarda Akit Taraf temsilcileri sulak alanlar ve su kuşları hakkında bilimsel, idari ve diğer uygun görevlerde bilgi ve tecrübe kazanmış uzman kişileri mutlaka ihtiva etmelidir.

2. Konferansta temsil edilen her Akit Taraf bir oy sahibidir. Sözleşmede başka türlü belirtilmemişse, tavsiyeler, sonuçlar ve kararlar mevcut ve oy veren Akit Tarafların basit oy çokluğu ile kabul edilir.

Madde 8 - 1. Bu Sözleşme uyarınca, "Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği", bütün Akit Tarafların üçte iki çoğunluğunun yapacağı atamayla başka bir kuruluş veya hükümete devredilinceye kadar, devamlı Büro görevlerini yerine getirecektir.

2. Aşağıdaki hususlar devamlı Büronun görevlerini teşkil etmektedir:

a) 6 ncı Maddede belirtilen Konferansların toplanmasına ve organize edilmesine yardımcı olmak,

b) Uluslararası öneme sahip sulak alanların Listesini tutmak ve 2 nci Maddenin 5 inci paragrafına uygun olarak, Listeye yapılan eklerden, genişletmelerden, çıkartma ve kısıtlamalardan Akit Tarafları haberdar etmek,

c) 3 üncü Maddenin 2 nci paragrafı uyarınca Listeye dahil edilen sulak alanların ekolojik karakterlerinde meydana gelen değişikliklerden Akit Taraflarca haberdar edilmek,

d) Gelecek Konferansta görüşülmesini sağlamak üzere, Listedeki değişiklikler veya Listeye dahil sulak alanların karakterindeki değişimler hakkında bütün Akit Taraflara bildirimde bulunmak,

e) Listedeki değişiklikler veya Listeye dahil edilmiş sulak alanların karakterindeki değişimler hakkındaki Konferans tavsiyelerini ilgili Akit Tarafa bildirmek.

Madde 9 - 1. Bu Sözleşme süresiz olarak imzaya açık kalacaktır.

2. Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın veya Uzmanlık Örgütlerinden birinin veya Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın tüm üyeleri veya Uluslararası Adalet Divanı Statüsünün Tarafları,

a) Onay hakkı mahfuz olmadan imzalayarak,

b) Onaya tabi şekilde imzalayıp, daha sonra onaylayarak,

c) Katılarak,

bu Sözleşmeye Taraf olabilir.

3. Onay veya katılma, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı'nın (UNESCO) Genel Müdürü nezdinde, (bundan böyle Depoziter olarak geçecektir.) onay veya katılma belgelerinin tevdiinden başlayarak geçerli olur.

Madde 10 - 1. Bu Sözleşme, yedi devletin 9 uncu Maddenin 2 nci paragrafında belirtildiği şekilde, Sözleşmeye Taraf olmalarından dört ay sonra yürürlüğe girecektir.

2. Müteakiben bu Sözleşme her Akit Taraf için, sözleşmeyi onay hakkı mahfuz olmadan imzalamasından veya onay veya katılma belgesini tevdiinden dört ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 10 Tekrar - 1. Bu Sözleşme, bu amaçla toplanan bir Akit Taraflar toplantısında bu madde uyarınca değiştirilebilir.

2. Değişiklik önerileri, herhangi bir Akit Tarafça yapılabilir.

3. Önerilen herhangi bir değişikliğin metni ve bunun nedenleri, Sözleşme uyarınca devamlı Büro görevlerini icra eden kuruluş veya hükümete (bundan böyle Büro olarak geçecektir) bildirilecek ve tüm Akit Taraflara Büro tarafından derhal haber verilecektir. Akit Tarafların metin hakkındaki görüşleri, değişiklikler Büro tarafından Akit Taraflara bildirildiği tarihten sonra üç ay içinde Büroya bildirilecektir. Büro, görüşlerin son sunuş tarihinin hemen ardından, o güne kadar sunulan tüm görüşleri Akit Taraflara bildirecektir.

4. Üçüncü paragraf gereğince bildirilen bir değişikliği görüşmek için, Akit Tarafların üçte birinin yazılı isteği üzerine, Büro tarafından bir Akit Taraflar toplantısı yapılacaktır. Büro, Toplantının yeri ve zamanı konusunda Akit Taraflara danışacaktır.

5. Değişiklikler, oy veren Akit Taraflar mevcudunun üçte iki çoğunluğu ile kabul edilecektir.

6. Kabul edilen bir değişiklik, Akit Tarafların üçte ikisinin, kabul belgesini Depozitere tevdi tarihini izleyen dördüncü ayın ilk günü, bunu kabul eden Akit Taraflar için yürürlüğe girecektir. Akit Tarafların üçte ikisinin kabul belgesini tevdi ettiği tarihten sonra bu kabul belgesini tevdi eden her bir Akit Taraf için değişiklik, kabul belgesini tevdi tarihini izleyen dördüncü ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 11 - 1. Bu Sözleşme süresiz olarak yürürlükte kalmaya devam edecektir.

2. Akit Taraflardan herhangi biri Sözleşmenin kendisi için yürürlüğe girdiği tarihten beş yıl sonra Depoziter'e yazılı olarak bir ihbarda bulunmak suretiyle Sözleşmeden çekilebilecektir. Sözleşmeden çekilme, yazılı ihbarın Depoziter'in eline geçtiği tarihten dört ay sonra geçerli olacaktır.

Madde 12 - 1. Depoziter bu Sözleşmeyi imzalayan veya katılan bütün devletleri en kısa zamanda;

- a) Sözleşmeyi imzalayanlar,
 - b) Sözleşmeyi onaylama belgesini tevdi edenler,
 - c) Sözleşmeye katılma belgesini tevdi edenler,
 - d) Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarih ve,
 - e) Sözleşmeden çekilme ihbarı verenler,
- hakkında haberdar edecektir.

2. Sözleşme yürürlüğe girdiğinde, Birleşmiş Milletler Şartı'nın 102 nci Maddesi uyarınca Depoziter bunu Birleşmiş Milletler Sekreteryasına kaydettirecektir.

KEYFİYETİ TEYİDEN, aşağıda imzaları bulunanlar, tam yetkili olarak bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

1971 Şubat'ının 2 nci gününde Ramsar'da yapılmış olup, orijinalleri İngiliz, Fransız, Alman ve Rus dillerinde birer tanedir; bütün metinler eşit derecede geçerlidir; bu metinler Depoziter'e tevdi edilecek ve Depoziter sahil kopyaları bütün Akit Taraflara gönderecektir.

Çevre Kanunu

2872 Sayılı Çevre Kanunu

Çevrenin korunması⁽²⁾

Madde 9 – (Değişik: 26/4/2006-5491/6 md.)

Çevrenin korunması amacıyla;

a) Doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunması esastır. Biyolojik çeşitliliği koruma ve kullanım esasları, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili diğer kuruluşların görüşleri alınarak belirlenir.

...

e) Sulak alanların doğal yapılarının ve ekolojik dengelerinin korunması esastır. Sulak alanların doldurulması ve kurutulması yolu ile arazi kazanılamaz. Bu hükme aykırı olarak arazi kazanılması halinde söz konusu alan faaliyet sahibince eski haline getirilir.

Sulak alanların korunması ve yönetimine ilişkin usûl ve esaslar ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınarak Tarım ve Orman Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

İdari nitelikteki cezalar:(3)

Madde 20 – (Değişik: 26/4/2006-5491/14 md.)

İdarî nitelikteki cezalar şunlardır:

k) Bu Kanunun 9 uncu maddesinin (a) bendinde belirtilen hususlara aykırı olarak biyolojik çeşitliliği tahrip edenlere, (d) bendi uyarınca ilan edilen Özel Çevre Koruma Bölgeleri için tespit edilen koruma ve kullanma esaslarına aykırı davrananlara ve (e) bendinin ikinci paragrafı uyarınca sulak alanlar için yönetmelikle belirlenen koruma ve kullanım usûl ve esaslarına aykırı davrananlar ile (f) bendinde belirlenen esaslara ve yasaklamalara aykırı davrananlara 20.000 Türk Lirası (244.315 TL), (e) bendinin birinci paragrafına aykırı davrananlara 100.000 Türk Lirası (1.221.763 TL) idarî para cezası verilir.

İdari cezalarda yetki:

Madde 24 – (Değişik: 26/4/2006-5491/16 md.)

Bu Kanunda öngörülen idarî yaptırım kararlarını verme yetkisi Bakanlığa aittir.

Bu yetki, 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından da kullanılır.

(Ek fıkra:29/11/2018-7153/6 md.) 20 nci maddenin birinci fıkrasının (k) bendi uyarınca 9 uncu maddenin (a) bendine aykırı olarak biyolojik çeşitliliği tahrip edenler ile (e) bendi uyarınca sulak alanlar için yönetmelikle belirlenen koruma ve kullanım usul ve esaslarına aykırı davrananlara Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslar dahilinde, Tarım ve Orman Bakanlığı merkez teşkilatında Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve taşra teşkilatı birimleri tarafından idari yaptırım uygulanır ve yapılacak denetimlerle ilgili harcamalarda kullanılmak üzere Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesine gereken ödenek konulur. Bu fıkra hükmü uyarınca uygulanacak idari yaptırımlara karşı açılacak davalar Tarım ve Orman Bakanlığına karşı açılır.

**2872 Sayılı Çevre Kanununun 20 nci Maddesinin Birinci Fıkrasının (K) Bendi
Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2023/2)**

9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 20 nci maddesinde, Kanuna aykırılık halinde uygulanacak idari para cezaları belirlenmiştir.

30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17 nci maddesinin yedinci fıkrasında idari para cezalarının her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanacağı ve bu şekilde yapılacak hesaplamalarda bir Türk Lirasının küsurunun dikkate alınmayacağı hükmü yer almaktadır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak 24/11/2022 tarihli ve 32023 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 542) uyarınca 2022 yılı için yeniden değerlendirme oranı % 122,93 (yüz yirmi iki virgöl doksan üç) olarak tespit ve ilân edilmiştir.

Bu duruma binaen, 2872 sayılı Çevre Kanununun 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde yer alan ve özel çevre koruma bölgelerine ilişkin olanlar dışındaki para cezası miktarları 1/1/2023 tarihinden itibaren aşağıda belirtilen miktarlarda uygulanacaktır.

Tebliğ olunur.

2872 sayılı Çevre Kanununun 20 nci maddesinin birinci fıkrasının	Kanundaki ceza miktarları	1/1/2023 – 31/12/2023 tarihleri arasında uygulanacak ceza miktarları
(k) bendindeki özel çevre koruma bölgelerine ilişkin olanlar dışındaki ceza miktarları	20.000 TL 100.000 TL	244.315 TL 1.221.763 TL

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Tarım ve Orman Bakanlığı Görevleri Görev

MADDE 410 - (1) Tarım ve Orman Bakanlığının görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Bitkisel ve hayvansal üretim ile su ürünleri üretiminin geliştirilmesi, tarım sektörünün geliştirilmesi ve tarım politikalarının oluşturulmasına yönelik araştırmalar yapmak,
- b) Gıda üretimi, güvenliği ve güvenilirliği, kırsal kalkınma, toprak, su kaynakları ve biyoçeşitliliğin korunması ile verimli kullanılmasını sağlamak,
- c) Çiftçinin örgütlenmesi ve bilinçlendirilmesi, tarımsal desteklemelerin etkin bir şekilde yönetilmesi, tarımsal piyasaların düzenlenmesi gibi ana faaliyet konularının gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak; tarım ve hayvancılığa yönelik genel politikaların belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak, uygulanmasını izlemek ve denetlemek,
- ç) Ormanların korunması, geliştirilmesi, işletilmesi, ıslahı ve bakımı, (...) ağaçlandırma ve ormanla ilgili mera ıslahı konularında politikalar oluşturulması amacıyla çalışmalar yapmak,
- d) Tabiatın korunmasına yönelik politikalar geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapmak, korunan alanların tespiti, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar ve biyolojik çeşitlilik ile av ve yaban hayatının korunması, yönetimi, geliştirilmesi, işletilmesi ve işlettilmesini sağlamak,
- e) Su kaynaklarının korunmasına ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına dair politikaların oluşturulması amacıyla çalışmalar yapmak, ulusal su yönetimini koordine etmek,
- f) Bakanlığın faaliyet alanına giren konularda uluslararası çalışmaların izlenmesi ve bunlara katkıda bulunulması amacıyla ulusal düzeyde yapılan hazırlıkları ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde yürütmek,
- g) Kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen diğer görevleri yapmak.

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Görevleri

MADDE 420 – (1) Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

a) Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları ve sulak alanların tespiti, bunlardan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca tescil edilenlerin korunması, geliştirilmesi, tanıtılması, yönetilmesi, işletilmesi ve işlettirilmesi ile ilgili işleri yürütmek ve denetlemek,

b) 9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı Millî Parklar Kanunu ile verilen görevleri yürütmek,

c) Yaban hayatı ve kara av kaynakları ile orman içi su kaynakları, dere, göl, gölet ve sulak alanların ve hassas bölgelerin korunması, geliştirilmesi, kara avcılığının düzenlenmesi, av kaynaklarının işletilmesi ve kontrolü ile ilgili her türlü etüt, envanter, planlama, projelendirme, uygulama ve izlemeye ilişkin iş ve işlemleri yapmak veya yaptırmak, bu hizmetlerle ilgili tesisleri kurmak veya kurdurmak,

ç) Kara avcılığını düzenleyen mevzuat ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

d) Uluslararası koruma sözleşmeleri ile belirlenen yörelerdeki koruma ve kullanma esaslarını belirlemek,

e) Uluslararası sözleşmeler ile koruma altına alınan bitki ve hayvan türleri ile alanların korunması konusunda tedbirler almak, ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak,

f) Hayvanların korunmasına yönelik çalışmaları, ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde yapmak, yaptırmak, bu konuda yürütülen faaliyetleri desteklemek, denetlemek veya denetlenmesini sağlamak,

g) Görev alanıyla ilgili olarak bitki ve hayvan türü genetik kaynaklarının muhafazası ve iyileştirilmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

ğ) Orman ve orman rejimine tabi yerlerde tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanları ile sulak alanları ve benzeri koruma alanlarının tescil ve ilanını yapmak,

h) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin maksadı, Türkiye'nin karasal sınırları ve kıta sahanlığı dâhilinde yer alan sulak alanların korunması, yönetimi ve geliştirilmesi ile bu konuda görevli kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon esaslarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, sulak alanlar ve sulak alanlarla ilişkili habitatların korunması ve akılcı kullanımı, sulak alanların yönetimi ile Ulusal ve Mahalli Sulak Alan Komisyonlarının oluşturulmasını ve bu komisyonların çalışma usul ve esaslarını kapsar.

(2) Kuru derelerde bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.

Dayanak

MADDE 3 – (Değişik:RG-23/10/2019-30927)

(1) Bu Yönetmelik, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi, 1/7/2003 tarihli ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanununun 4 üncü maddesi, 3958 sayılı Kanunla uygun bulunan 17/5/1994 tarihli ve 21937 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme hükümleri ve 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 410 uncu ve 420 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Akılcı kullanım: Sulak alanların ekolojik karakteri korunarak gelecek nesillere aktarılmasına imkan sağlayacak sürdürülebilir şekilde kullanılmasını,

b) Alt havza: Ana akarsuya bağlı yan kolların veya doğrudan sulak alana boşalan daha küçük akarsular veya göller için su toplama alanını,

c) **(Değişik:RG-23/10/2019-30927)** Bakan: Tarım ve Orman Bakanını,

ç) **(Değişik:RG-23/10/2019-30927)** Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,

d) **(Değişik:RG-23/10/2019-30927)** Bölge müdürlüğü: Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) Bölge Müdürlüklerini,

e) Başvuru formu: Bakanlığın veya Genel Müdürlüğün iznine tabi faaliyetler için Bakanlık tarafından düzenlenecek formları,

f) Daimi akarsu: Sıcak ve kurak mevsimlerde kurumayan ve yıl genelinde daimi akıma sahip akarsuyu,

g) Ekolojik karakter: Bir sulak alanın fiziksel, kimyasal ve biyolojik bileşenlerinin yapısı ile bunların karşılıklı ilişkilerinden doğan özelliklerini,

ğ) Ekosistem değerlendirme raporu: Ramsar alanı ve ulusal öneme haiz olan sulak alanlarda, sulak alanın ekolojik karakterini katı, sıvı ve gaz atıklar ile olumsuz olarak etkilemesi muhtemel veya sulak alanın peyzaj değerine zarar verebilecek faaliyetlerin, sulak alana olan potansiyel etkisinin ortaya konduğu ve alınması gereken önleyici ya da telafi edici tedbirlerin tatat edildiği, usul ve esasları Bakanlık tarafından belirlenen ve bunların faaliyet sahibi tarafından taahhüt edildiği belgeyi,

h) Genel müdürlük: Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünü,

ı) Hassas koruma bölgesi: Varsa mutlak koruma bölgesini korumak maksadı ile yoksa sulak alan ekosisteminin mevcut karakterini korumak maksadı ile belirlenen kendi kendine onarım potansiyeli olan, açık su yüzeyleri, lagünler, nehir ağızları, tuzlalar, geçici ve sürekli tatlı ve tuzlu su bataklıkları, sulak çayırar, sazlıklar ve turbalıklar ile bu ekosistemleri ekolojik

olarak destekleyen kumul, kumsal, çalılık, ağaçlık, subasar orman gibi habitatların bozulmadan korunması gereken bölgeleri,

i) Havza: Ayrım çizgisinden sulak alana kadar suyun toplandığı arazi parçasını,

j) İzin formu: Bakanlığın veya Genel Müdürlüğün iznine tabi faaliyetler için Bakanlık tarafından geliştirilecek formlar,

k) Kontrollü kullanım bölgesi: Koruma bölgeleri belirlenmeden önce kurulmuş veya sulak alanın bölgelemesi sırasında belirlenmiş, yerleşim ve kentsel gelişim için zorunlu olan, insan faaliyetlerinin yoğun olduğu ve bu faaliyetlerin sulak alan ekosistemine olumsuz etkilerinin asgariye indirilmesi için gerekli tedbirlerin alındığı bölgeleri,

l) Koruma bölgeleri: Habitatların ve türlerin korunma önemine göre belirlenmiş olan mutlak koruma bölgesi, hassas koruma bölgesi, tampon bölge, kontrollü kullanım bölgesi ve sürdürülebilir kullanım bölgesinin kapsadığı alanı,

m) Korunan alan: Hedeflenen koruma maksatlarını gerçekleştirmek için belirlenen veya düzenlenen ve yönetilen ve coğrafi olarak tanımlanmış milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, yaban hayatı geliştirme sahası, yaban hayatı koruma sahası, muhafaza ormanı, gen koruma ve yönetim alanları, doğal sitler ve özel çevre koruma bölgelerini,

n) Kuru dere: Yağış anlarında akışı olan diğer zamanlarda akışı bulunmayan arazi üzerindeki düşük kotların oluşturduğu vadiyi,

o) Mahalli öneme haiz sulak alan: Ulusal öneme haiz sulak alan ve Ramsar Alanı listesinde bulunmayan sulak alanları,

ö) Mahalli komisyon: 35 inci madde ile teşkil edilen Mahalli Sulak Alan Komisyonunu,

p) Mevsimsel akarsu: Kış dönemlerinde akışa geçen ve yıl boyunca daimi akıma haiz olmayan akarsuyu,

r) **(Değişik:RG-1/8/2017-30141)** Mutlak koruma bölgesi: Koruma bölgeleri içerisinde yer alan, su kuşlarının yoğun ve toplu olarak kuluçka yaptığı, konakladığı veya kışladığı alanlar; nadir ve nesli tehlikedeki kuş türlerinin önemli üreme bölgeleri, uluslararası ölçütlere göre tehlike sınırı en az hassas düzeyinde olan türlerin bağımlı oldukları habitatlar ile nesli tehlikede ve dar yayılışlı olup korunması gerekli doğal bitki türlerinin bulunduğu bölgeleri,

s) Ramsar alanı: Sözleşmenin 2 nci maddesi gereğince ilan edilerek Ramsar listesine dâhil edilen sulak alanları,

ş) Ramsar listesi: Sözleşmenin 2 nci maddesi çerçevesinde ilan edilen alan listesini,

t) Sazlık alan: Saz (*Typha* sp.), kamış (*Phragmites* sp.), hasırotu (*Schoenoplectus* sp.), kofa (*Juncus* sp.) gibi bitki türlerinin geliştiği alanları,

u) Sözleşme: 3958 sayılı Kanunla uygun bulunup 17/5/1994 tarihli ve 21937 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşmeyi (Ramsar Sözleşmesi),

ü) Sulak alan: Tabii veya suni, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gelgit hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular, bataklık, sazlık ve turbiyeler ile bu alanların kıyı kenar çizgisinden itibaren kara tarafına doğru ekolojik açıdan sulak alan kalan yerleri,

v) **(Değişik:RG-1/8/2017-30141)** Sulak alan sınırı: Ulusal ve mahalli öneme haiz sulak alanlarda tampon bölge sınırından geçen hattı,

y) Sulak alan yönetim planı: Sulak alanların akılcı kullanımını sağlamak üzere koruma, kullanma, araştırma, izleme ve denetim gibi etkinliklerin ve tedbirlerin tümünü bütüncül bir yaklaşımla tanımlayan planları,

z) Suni sulak alan: İçme, kullanma ve sulama suyu temini ile elektrik üretimi maksadıyla yapılan baraj ve göletlerden uluslararası öneme sahip sulak alan kriterlerinden en az birine sahip insan eliyle yapılmış su yapıları ve çevresinde oluşan sulak alan ekosistemini,

aa) Sürdürülebilir kullanım bölgesi: Doğal veya yarı doğal olmak üzere, açık su yüzeyleri, lagünler, nehir ağızları, tuzlalar, geçici ve sürekli tatlı ve tuzlu su bataklıkları, sulak çayırlar, sazlıklar ve turbalıklar ile bu ekosistemleri ekolojik olarak destekleyen kumul, kumsal, çalılık, ağaçlık, subasar orman gibi habitatlarda insanların balıkçılık, sazıcılık, turba çıkarımı, ormancılık, toplayıcılık, tarım ve hayvancılık gibi ekonomik faaliyetlerinin geleneksel olarak sürdürülmesine izin verilen bölgeyi,

bb) Şube müdürlüğü: Bakanlık Bölge Müdürlüğüne bağlı İl Şube Müdürlüğünü,

cc) Şube müdürü: Bakanlık Bölge Müdürlüğüne bağlı İl Şube Müdürünü,

çç) **(Değişik:RG-1/8/2017-30141)** Tampon bölge: Sulak alan havzasının coğrafi durumu, topoğrafik özellikleri ve arazinin mevcut kullanım durumuna göre; sulak alan ekosistemini korumak maksadı ile tanımlanan ve sulak alanın su toplama sınırını geçmeyen veya topoğrafik, coğrafi olarak bir sınır değeri bulunmayan düz alanlarda ise varsa sürdürülebilir kullanım bölgesi, yoksa hassas koruma bölgesi sınırından itibaren en az 2500 metre mesafeden geçen bölgeyi,

dd) Turba: Oksijensiz ve suya doymuş ortamlarda çökerek birikmiş ve kısmen ayrılmış organik ve inorganik materyallerden oluşan karışımı,

ee) Ulusal öneme haiz sulak alan: Sözleşmenin Taraflar Toplantısında kabul edilen "Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alan Kriterleri"nden en az birine sahip olan sulak alanları,

ff) Ulusal komisyon: 31 inci madde ile teşkil edilen Ulusal Sulak Alan Komisyonunu,

gg) Uluslararası öneme sahip sulak alan kriteri: Ramsar Sözleşmesince belirlenen dokuz adet kriteri,

ğğ) Yabancı tür: Bir sulak alan ekosistemine sonradan katılan türü, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Sulak Alan Vasıfları, Koruma, Kullanım İlkeleri ve Yasaklar

Sulak alan vasıfları

MADDE 5 – (1) Herhangi bir korunan alan içinde bulunan sulak alanlar ile içme suyu havzası niteliğindeki sulak alanlar bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak sulak alanın ekolojik karakterini koruyacak şekilde ilgili mevzuata uygun olarak yönetilir.

(2) Sulak alanlar içinde bulunan korunan alanların yönetimi ise bu Yönetmelik ile belirlenen ilke ve esaslara uygun olarak ilgili idaresince gerçekleştirilir.

(3) **(Değişik:RG-23/10/2019-30927)** Sulak alan niteliği taşımasına rağmen, Ramsar Alanı, Ulusal Öneme Haiz Sulak Alan veya Mahalli Öneme Haiz Sulak Alan olarak tescili yapılmamış alanlar Diğer Sulak Alanlar olarak nitelendirilir ve bu alanlarda bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Koruma ilkeleri

MADDE 6 – (1) Sulak alanların korunmasında aşağıdaki ilkelere uyulması zorunludur.

a) Sulak alanların kirletilmemesi, doğal yapılarının ve ekolojik karakterlerinin korunması zorunludur. Her türlü arazi ve su kullanım planlamalarında, sulak alanların işlev ve değerlerinin korunması gözetilir.

b) Sulak alanlarda biyolojik çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesi için ilgili idaresince gerekli tedbirler alınır veya aldırılır.

c) Sulak alanların koruma kullanma dengesine ve geliştirilmelerine katkı sağlayacak faaliyetler desteklenir ve teşvik edilir.

ç) Ekolojik karakteri bozulmuş sulak alanların rehabilitasyonu sağlanır.

d) Kurutulmuş sulak alanların teknik ve ekonomik olarak uygun olanlarının geri kazanımı için gerekli tedbirler alınır.

e) Sulak alanlarda su kuşları popülasyonlarının korunmasına ve arttırılmasına itina gösterilir.

f) Havzada yapılacak proje ve faaliyetlerin sulak alana etkisi dikkate alınır.

g) Sulak alanların korunması, tescili, planlaması ve yönetiminde 21/3/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu hükümleri dikkate alınır.

Doldurma ve kurutma

MADDE 7 – (1) Sulak alanların doldurulması ve kurutulması yasaktır. Bu yolla arazi kazanılamaz. Bu hükme aykırı olarak arazi kazanılması halinde söz konusu alan faaliyet sahibince eski haline getirilir.

Su alımı

MADDE 8 – (1) (Değişik:RG-1/8/2017-30141) Sulak alanların ekolojik karakterini ve fonksiyonlarını olumsuz yönde etkileyecek ölçüde yerüstü ve yeraltı suyu alınamaz, sistemi besleyen akarsular ile diğer yüzey suların yönleri izinsiz değiştirilemez veya sistemde su depolanamaz. Sulak alanlardaki su rejimini etkileyebilecek her türlü faaliyet için planlama aşamasında ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında **(Değişik ibare:RG-23/10/2019-30927)** Genel Müdürlüğün, Mahalli Öneme Haiz Sulak Alanlar ve diğer sulak alanlarda ise Bölge Müdürlüğünün uygun görüşü alınır.

Kum alımı

MADDE 9 – (1) Ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında Genel Müdürlüğün, mahalli öneme haiz sulak alanlarda ise Bölge Müdürlüğünün uygun görüşü alınmadan kum ve çakıl alınamaz. Kumulların doğal yapıları bozulamaz.

Turba çıkarılması

MADDE 10 – (Değişik:RG-1/8/2017-30141)

(1) Turba çıkarmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler başvuru formu ile Bölge Müdürlüğüne başvurur. Bölge Müdürlüğünün uygun görmesi halinde Turba Çıkarımı İzin Belgesi düzenlenerek izin verilir.

Saz kesimi

MADDE 11 – (1) (Değişik:RG-23/10/2019-30927) Sulak alanlarda saz ve diğer bitki türlerinin yakılması, sazların sökülmesi ve tahrip edilmesi yasaktır.

(2) Yönetim planlarında kesime izin verilen sazlık alanlarda, kuşların kuluçka dönemi dışında, kara tarafından su kesimine doğru, sazlık alanlarda ekonomik ve ticari önemi olan bitki türlerinin kesimi yapılabilir. Yönetim planı hazırlanmamış alanlarda canlıların üreme dönemi dikkate alınarak, varsa **(Değişik ibare:RG-23/10/2019-30927)** mutlak koruma bölgesi ve hassas koruma bölgesi dışında kalan sazlık alanın %30'unu geçmeyecek şekilde, kesim tarihleri ve kesim metotları Bölge Müdürlüğü tarafından belirlenerek kesim yapılabilir.

(3) Saz kesmek isteyen gerçek ve tüzel kişiler; saz kesimi başvuru formu ile Bölge Müdürlüğüne başvurur. Bölge Müdürlüğünün uygun görmesi halinde her bir sulak alan için, saz kesilecek alanlara ve kesilecek saz miktarına, birinci ve ikinci fıkrada belirtilen esaslara uyulması kaydıyla saz kesimi izin belgesi ile izin verilir. Saz kesim talebinde bulunan gerçek ve tüzel kişilere verilecek bu izin belgeleri kişi başına bir saz kesim dönemini kapsar.

Yabani bitki ve hayvan türlerinin toplanması

MADDE 12 – (1) Bu Yönetmelik kapsamına giren alanlarda Bakanlığın uygun görüşü alınmadan; nadir, endemik, nesli tehlikede veya tehlikeye düşebilecek doğal bitki türleri kesilemez ve sökülemez, yabani hayvanlar, yumurtaları ve yavruları toplanamaz, yuvaları bozulamaz.

(2) Yerli ve yabancı araştırmacıların koruma bölgeleri içerisinde yapacağı her türlü inceleme ve araştırmalar Bakanlığın iznine tabidir.

Yabancı türler

MADDE 13 – (1) Ramsar alanları ve ulusal öneme haiz sulak alanlara, hangi maksatla olursa olsun, bilimsel araştırma yapılmadan ve Bakanlığın uygun görüşü alınmadan yabancı türler atılamaz, bırakılamaz ve yerleştirilemez.

(2) Geçmişte atılmış ve bilimsel araştırmalar sonucunda sulak alan ekosisteminde ciddi olumsuz etki bıraktığı bilimsel araştırmalarla tespit edilen yabancı türlerin alandan

uzaklaştırılması, bu mümkün olmuyorsa popülasyonlarının kontrol edilmesi Bakanlığın koordinasyonunda ilgili İdarelerce sağlanır.

Ağaçlandırma

MADDE 14 – (1) Bu Yönetmelik kapsamına giren alanlarda, kuşların barınması ve üremesi için yeni habitatlar oluşturmak ve erozyonu önlemek gibi maksatlarla yapılabilecek ağaçlandırmalar ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında Genel Müdürlüğün, **(Değişik ibare:RG-23/10/2019-30927)** Mahalli Öneme Haiz Sulak Alan ve diğer sulak alanlarda Bölge Müdürlüğünün iznine tabidir.

Atık su deşarjı

MADDE 15 – (1) Sulak alanlara ve sulak alanları besleyen tüm sulara veya sisteme bağlantılı kuru derelere hiçbir surette arıtılmamış evsel ve endüstriyel atık sular verilemez.

(2) Atık su deşarjı ile ilgili olarak, 31/12/2004 tarihli ve 25687 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği, su ürünleri istihsal sahalarında ise 10/3/1995 tarihli ve 22223 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Su Ürünleri Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Katı atık, moloz, hafriyat, dip tarama ve proses atığı çamurları

MADDE 16 – (1) Bu Yönetmelik kapsamına giren alanlarda:

- a) Katı atık, moloz, hafriyat, proses atığı çamurları dökülmesi yasaktır.
- b) Sulak alan ekosisteminin devamlılığının sağlanması veya yeniden kazanılması veya iyileştirilmesi maksadı dışında dip taraması ve dip çamuru dökülmesi yasaktır.

Suni sulak alanların kullanımı

MADDE 17 – (1) Suni sulak alanlar, yaban hayatı varlığına özen gösterilerek yapım maksadına uygun olarak kullanılır.

Sulak alanların belirlenmesi

MADDE 18 – (1) Ulusal ve mahalli öneme haiz sulak alanların belirlenmesinde aşağıdaki usullere uyulur:

a) **(Değişik:RG-23/6/2022-31875)** Ulusal öneme haiz sulak alanların belirlenmesi ve tescili: Bir alanın ulusal sulak alan olarak belirlenmesi için alanın bulunduğu mülki sınırlar dikkate alınarak, Bakanlığın taşra teşkilatı tarafından hazırlanacak etüt ve envanter raporu mahalli komisyona sunulur. Mahalli komisyon tarafından alanın ulusal öneme haiz sulak alan vasfında olduğu tespit edilmesi halinde dosya Bakanlığa gönderilir. Bakanlıkça yapılan değerlendirme neticesinde dosya Ulusal Komisyona gönderilir. Ulusal Komisyonda alanın ulusal öneme haiz sulak alan olduğu tespit edilmesi halinde orman rejimine tabi olmayan alanlarda sulak alan sınırları Cumhurbaşkanlığı Kararı ile belirlenir ve tescil için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına gönderilir. Orman ve orman rejimine tabi alanlar ve Bakanlığın tasarrufunda olan alanlarda sulak alan sınırları Bakanlıkça belirlenir.

b) **(Değişik:RG-23/10/2019-30927)** Mahalli öneme haiz sulak alanların belirlenmesi: Bir alanın mahalli öneme haiz sulak alan olarak belirlenmesi için alanın bulunduğu mülki sınırlar dikkate alınarak, Bakanlık taşra teşkilatı tarafından hazırlanan rapor, alanın sulak alan sınırı ve sulak alan koruma bölgeleri, mahalli komisyonda görüşülerek Genel Müdürlüğün onayına sunulur. Genel Müdürlükçe alanın mahalli öneme haiz bir sulak alan olarak değerlendirilmesi halinde, 19 uncu madde kapsamında belirlenen sulak alan koruma bölgeleri ve uygulama esasları çerçevesinde Bölge Müdürlüğü tarafından uygulama yapılır. Bu alanların izlenmesi yapılarak yılda bir kez mahalli komisyona rapor verilir. Komisyon, izleme raporları ile ilgili değerlendirme yapar ve değerlendirme Bakanlığa gönderilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Koruma Bölgelerinin Tespiti ve Uygulama Esasları

Koruma bölgelerinin tespiti

MADDE 19 – (1) **(Değişik:RG-1/8/2017-30141)** Koruma bölgeleri Bakanlığın koordinasyonunda belirlenecek uzmanlarca arazide yapılan inceleme ve değerlendirmelerle

belirlenir ve uygun ölçekte haritaya işlenir. Koruma bölgeleri; **(Değişik ibare:RG-23/10/2019-30927)** Ramsar Alanlarında ve ulusal öneme haiz sulak alanlarda ulusal komisyonun onayı ile mahalli öneme haiz sulak alanlarda mahalli komisyonun uygun görüşünü müteakip Genel Müdürlük onayı ile yürürlüğe girer.

(2) Koruma bölgelerinde verilecek izinler ve diğer iş ve işlemler yönetmelikteki bölgeleme esaslarına göre yürütülür.

(3) Koruma bölgeleri belirlenmemiş sulak alanlarda verilecek izinler, 4 üncü maddede yer alan koruma bölgeleri tanımları dikkate alınarak alanın özelliklerini bozmayacak şekilde, ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında Genel Müdürlükçe, **(Değişik ibare:RG-23/10/2019-30927)** Mahalli Öneme Haiz Sulak Alanlarda ve diğer sulak alanlarda ise ilgili Bölge Müdürlüğünce sonuçlandırılır.

Mutlak koruma bölgesinde uygulama esasları

MADDE 20 – (1) Bu alanların zorunlu olmadıkça özel mülkiyete konu olmaması esastır.

(2) Mutlak koruma bölgesi uygulama esasları şunlardır;

a) Bilimsel ve koruma maksatlı faaliyetler ile kuş gözlemi ve görüntü alınması Bakanlığın iznine tabidir.

b) Su kuşlarının üreme döneminde alanda su ürünleri istihsalı yapılamaz, hayvan otlatılamaz.

c) Bakanlıkça gerekli görüldüğünde alan çitle çevrilir.

ç) (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilenlerin dışında hiçbir faaliyete izin verilmez.

Hassas koruma bölgesinde uygulama esasları

MADDE 21 – (1) Bu alanların zorunlu olmadıkça özel mülkiyete konu olmaması esastır.

(2) Hassas koruma bölgesi uygulama esasları şunlardır;

a) Alanın ekolojik karakterinin korunması esastır.

b) Göl aynasının devamlılığının sağlanabilmesi ve alanın rehabilitasyonunu sağlamak maksadı ile saz kesimi ve dip çamuru temizliği Genel Müdürlüğün izni ile yapılır veya yaptırılır.

c) Kuş gözlem yapıları, gözlemevleri, seyir maksatlı yaya yolları Genel Müdürlüğün iznine tabidir.

ç) Ekosistemin devamlılığının sağlanması maksadı ile sulak çayır ve meralarda hayvan otlatılabilir.

d) Kuşların üreme dönemi dışında ekosistemi iyileştirmek maksadı ile silvikültürel bakım yapılabilir. Bunun dışında ağaç kesimi yapılamaz.

(3) Kuşların üreme döneminde ve bu Yönetmelikte izin verilenler dışında hiçbir faaliyete ve yapılaşmaya izin verilmez.

Sürdürülebilir kullanım bölgesi uygulama esasları

MADDE 22 – (1) Sürdürülebilir kullanım bölgesi uygulama esasları şunlardır;

a) Bu alanlardaki doğal kaynak kullanımlarında mevcut geleneksel kullanıma devam edilir.

b) Yeni bir faaliyet talep edilmesi durumunda sulak alan ekosistemine zarar vermemesi şartı ile kullanıma yönetim planında yer verilebilir.

c) Çeltik tarımı ve su ürünleri istihsalı yapılabilir.

ç) Kuş gözlem yapıları, gözlemevleri, seyir maksatlı yaya yolları, ziyaretçilerin ihtiyacını karşılamak amacıyla imar planı gerektirmeyen uygulamalar yapılabilir. Bu madde kapsamında planlanan projelere, alanların ekolojik yapılarına göre ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında Genel Müdürlük, **(Değişik ibare:RG-23/10/2019-30927)** mahalli öneme haiz sulak alanlarda ve diğer sulak alanlarda Bölge Müdürlüğünce izin verilir.

d) **(Değişik:RG-23/10/2019-30927)** İçme, kullanma ve sulama suyu projelerine ait baraj, gölet, kanal, kanalet, pompa istasyonu gibi zorunlu altyapı projeleri, ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında Genel Müdürlüğün, mahalli öneme haiz sulak alan ve

diğer sulak alanlarda bölge müdürlüğünün izni ile yapılabilir. Madensel tuzların çıkarılması, malzeme çıkarımı, kültür balıkçılığı ve bunlara ait zorunlu tesisler izin belgesi almak kaydıyla ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında Genel Müdürlüğün, mahalli öneme haiz ve diğer sulak alanlarda bölge müdürlüğünün izni ile yapılabilir.

e) 10 uncu ve 11 inci maddelerde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde ticari turba çıkarımı ve saz kesimi yapılabilir.

f) Hayvan otlatılabilir.

g) Bu Yönetmelikte izin verilenler dışında hiçbir faaliyete ve yapılaşmaya izin verilemez.

ğ) Yapılaşmaya ilişkin uygulamalarda 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili yönetmelik hükümleri geçerlidir.

h) **(Ek:RG-19/3/2021-31428) (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 6/10/2022 tarihli ve YD İtiraz No.:2022/469 sayılı kararı ile yürütmesi durdurulan bent: (d) bendinde düzenlenen zorunlu altyapı projeleri haricinde, kamu yararı kararı bulunan zorunlu altyapı projelerine, hazırlanacak Ekosistem Değerlendirme Raporu doğrultusunda, ekosistem bütünlüğünü telafi edici tedbirlerin alınması şartıyla Bakanlıkça izin verilebilir.)**

Kontrollü Kullanım Bölgesi Uygulama Esasları

MADDE 23 – (1) Sulak alan ekosistemini etkileyecek insan faaliyetlerinin yoğun olduğu, koruma bölgeleri belirlenmeden önce kurulmuş veya ilgili idarece onaylı çevre düzeni planı, nazım imar planı ve uygulama imar planlarında yer alan, kentsel gelişimi zorunlu olarak bu bölgede kalan yerleşim yerlerinin zorunlu gelişimi için onaylı mekânsal planlarla getirilen kararlarla ekolojik açıdan tekrar değerlendirilmek suretiyle koruma bölgelerinin tespiti esnasında veya yönetim planları ile kontrollü kullanım bölgesi belirlenir.

(2) (Değişik:RG-1/8/2017-30141) Kontrollü kullanım bölgesi olarak belirlenen alanlar içinde gerçekleştirilecek Ek-1’de yer alan faaliyetler için ayrıca ekosistem değerlendirme raporu hazırlanarak, faaliyetin sulak alana muhtemel etkileri önleyici ve telafi edici tedbirler tadat edilerek, ilgili idare tarafından bu tedbirlerin ne şekilde alınacağı, nasıl izleneceği, risk ve tehlike göstergelerinin neler olduğu, ekosistem raporu ekinde taahhüt edilerek, gerektiğinde Bakanlıkça alınması istenen ilave tedbirlere de uyacağı taahhüt edilir. Ek-2’de yer alan faaliyetler için tampon bölge uygulama esasları geçerlidir. Genel Müdürlüğün uygun görüşü alınarak bu bölgelerdeki uygulamalar, sorumlu kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilir. İzin belgesi tanzim edilir.

Tampon bölgede uygulama esasları

MADDE 24 – (1) Bu bölgede;

a) Katı atık düzenli depolama alanına, katı atık bertaraf tesislerine, bu Yönetmelikte izin verilenlerin dışında maden ocaklarının açılmasına ve işletilmesine, Endüstri bölgesi ilan edilmesine, organize sanayi bölgesi ve serbest bölge sanayi alanı kurulmasına ve Ek-1’de belirtilen faaliyetlerin yapılmasına izin verilmez. **(Ek cümle:RG-23/10/2019-30927)** Sulak alanı destekleyen tarımsal üretim temelli organize sanayi bölgeleri Genel Müdürlüğün iznine tabidir.

b) **(Değişik:RG-1/8/2017-30141)** Ek-2’de belirtilen faaliyetlerin yapımı ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında Genel Müdürlüğün, mahalli öneme haiz sulak alanlarda ise ilgili Bölge Müdürlüğünün iznine tabidir. Bu listede yer alan faaliyetler için Bakanlıkça belirlenecek başvuru formu çerçevesinde, bu Yönetmelik kapsamındaki alanlar için gerekli ekosistem değerlendirme raporu ile birlikte Bölge Müdürlüğüne müracaat edilir, müracaat başvuru tarihinden itibaren en geç bir ay içerisinde sonuçlandırılır. Ek-2 listesinde yer alan faaliyetlerin hangilerinden ekosistem değerlendirme raporu isteneceğine faaliyetin alana ve ekosisteme olan etkisi dikkate alınarak Bakanlıkça karar verilir. ÇED süreci kapsamında Ekosistem Değerlendirme Raporu hazırlanan faaliyetlerden tekrar rapor hazırlanması istenmez. Ekosistem değerlendirme raporunda telafi edici ve önleyici tedbirlerin

yeterli görülmesi halinde başvuru sahibine izin belgesi verilir. Bu faaliyetler için verilecek izin belgeleri beş yıl süre ile geçerli olup, süre bitiminde Bakanlıkça belirlenen şartlara uyulduğunun tespitini müteakip yenilenir. Gerekğinde ilave tedbirlerin alınması sağlanır ya da faaliyete son verilir. İzin belgelerinde belirtilen şartlara uyulmaması halinde Bakanlık verilen belgeleri iptal yetkisine sahiptir. Mevcut izinli tesislere yapılacak ilave tesisler için izin belgesinin yenilenmesi gerekmektedir. Faaliyetin uzun süreli bir yatırım olması halinde, faaliyet sahibi tarafından, Bakanlıkça belirlenecek ilave tedbirlerin alınacağı taahhüt edildikten sonra faaliyete izin verilir.

c) **(Ek:RG-23/6/2022-31875)** Çevresel Etki Değerlendirme sürecine tabi faaliyetlerde ÇED süreci tamamlanmamış faaliyetler için sulak alan faaliyet izin belgesi müracaatı kabul edilmez.

(2) Sulak alan koruma bölgelerinde yürütülecek proje ve faaliyetler için müracaatı kabul edilen kişilerin başvuruları en geç 30 gün içinde sonuçlandırılır.

(3) **(Ek:RG-23/6/2022-31875)** Ek-1 ve Ek-2 listelerinde yer almayan ve ilgili sulak alanın yönetim planında hakkında özel bir hüküm bulunmayan faaliyetler için izin belgesi düzenlenmez. Bu hallerde Bölge Müdürlüğü tarafından kurum görüşü verilir.

Koruma bölgeleri uyum esasları

MADDE 25 – (1) 29 uncu maddede hazırlama esasları belirtilen Yönetim planı tamamlanan sulak alanın bulunduğu bölgede fiziki plan olmaması halinde, fiziki planlar yönetim planlarına uygun olarak yapılır. Yürürlükteki yönetim planı, yeni yapılacak mekânsal planlar için girdi ve veri teşkil eder. Mevcut fiziki planlar ise yönetim planında elde edilen ekolojik verilere bağlı olarak tekrar değerlendirilerek yönetim planına uygun olarak revize edilir. Mekânsal planların değişiklik ve revizyon işlemlerinde yönetim planları ve bu planlardan elde edilecek veriler dikkate alınır. Yönetim planları yapılmayan sulak alanlarda ise 19 uncu maddede belirtilen koruma bölgeleri sınırları, fiziki mekânsal planlara işlenir.

Mevsimsel ve daimi akarsular ile deniz kıyılarına ilişkin uygulama esasları

MADDE 26 – (1) **(Değişik:RG-1/8/2017-30141)** Mevsimsel ve daimi akarsularda sulak alan koruma bölgeleri belirlenmez. Bu alanlarda koruma ve kullanım esasları mahalli sulak alan komisyonlarınca belirlenir.

(2) Göl, delta ve lagün gibi kıyı sulak alanları haricindeki deniz kıyısı bölümlerinde ayrıca sulak alan koruma bölgeleri belirlenmez. Kıyı ve kumsalların sulak alan niteliğinde olması halinde bu Yönetmelik hükümlerine göre değerlendirme yapılır. Bu alanlarda, ilgili mevzuat uyarınca uygulama yürüten kurumlar, uluslararası sözleşmelerle ülkemizin korumakla yükümlü olduğu türlerin Bakanlıkça belirlenen ve belirlenecek koruma ilkelerini planlarına işlemekle yükümlüdür. Bu alanlarda yürütülecek tüm faaliyetlerde Bölge Müdürlüğünün uygun görüşü alınır.

(3) Mevsimsel ve daimi akarsular ile deniz kıyılarında mahalli sulak alan komisyonlarının ve/veya Bölge müdürlüğünün uygun görüşü alınmak suretiyle yürütülecek proje ve faaliyetler için müracaatı kabul edilen kişilerin başvuruları en geç 30 gün içinde sonuçlandırılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ramsar Alanlarının İlanı ve Yönetim Planları

Ramsar alanlarının belirlenmesi

MADDE 27 – (Değişik:RG-23/10/2019-30927)

(1) Ramsar Listesine dahil edilecek alanlar Ulusal Komisyon tarafından belirlenir.

Ramsar alanlarının sınırlarının tespiti ve ilanı

MADDE 28 – (1) Ramsar Alanı (Uluslararası öneme haiz sulak alan): Bakanlık taşra teşkilatı tarafından uluslararası öneme haiz sulak alan niteliklerinden en az bir kritere sahip olduğuna karar verilen sulak alan hakkında, mahalli komisyonda değerlendirme yapılır ve karar verilmek üzere dosya Bakanlığa gönderilir. Bakanlıkça, ilgili bakanlıklar ve kuruluşların da

görüşleri alındıktan sonra Ulusal Komisyona sunulur, Ulusal Komisyonun uygun görüşü alındıktan sonra Ramsar listesine dâhil edilmek üzere Resmî Gazete’de yayımlanır.

Yönetim planlarının hazırlanması ve uygulanması

MADDE 29 – (1) (Değişik:RG-23/10/2019-30927) Bakanlıkça, Ramsar Sözleşmesi Sulak Alan Yönetim Planı Rehberi esas alınarak ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında yönetim planı yapılır veya yaptırılır. İhtiyaç halinde mahalli öneme haiz sulak alanlar ve diğer sulak alanlarda Mahalli Komisyonlar vasıtasıyla Ramsar Sözleşmesi Sulak Alan Yönetim Planı Rehberi esas alınarak yönetim planı yapılabilir veya yaptırılabilir.

(2) Yönetim planlarının hazırlanması sürecine, ilgili bakanlıkların, valiliklerin, yerel yönetimlerin, gönüllü kuruluşların ve bilim adamlarının katılımı sağlanır.

(3) Yönetim planları ile kara avcılığı ve su ürünleri avcılığına ilişkin özel düzenlemeler yapılabilir.

(4) Yönetim planları ile koruma bölgeleri için asgari kuralları değiştirmeyecek şekilde ilave düzenlemeler getirilebilir.

(5) **(Değişik:RG-23/10/2019-30927)** Ramsar Alanları ve Ulusal Öneme Haiz Sulak Alanlarda yapılan Yönetim planları, Ulusal Komisyonun, Mahalli Öneme Haiz Sulak Alanlar ve diğer sulak alanlarda yapılacak yönetim planları, Mahalli Komisyonun onayını takiben yürürlüğe girer. Uygulamadan sorumlu kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler bu plan hükümlerine uygun işlem yapmakla yükümlüdürler.

(6) Valilikler; mahalli çevre kurulları ve mahalli komisyonlar vasıtasıyla yönetim planlarının uygulanmasını, sürekli ve etkin bir izlemenin yapılmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır ve düzenlemeleri yapar.

(7) **(Değişik:RG-1/8/2017-30141)** Bir sulak alanın Milli Park, Tabiatı Koruma Alanı, Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı, Yaban Hayatı Koruma Sahası, Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Tabiat Varlığı, Doğal Sit veya Özel Çevre Koruma Bölgesi statüsü var ise; Yönetim Planı hazırlanma sürecinde mevcut koruma statüsü ile ilgili hükümler dikkate alınır.

Yönetim planlarının uyum esasları

MADDE 30 – (1) Yönetim planı tamamlanan sulak alanın bulunduğu havzada entegre havza yönetim planı olmaması halinde; hazırlanacak havza yönetim planı, sulak alan yönetim planlarına uygun olarak yapılır.

(2) Yönetim planında görev verilen kurum ve kuruluşlar kendilerini ilgilendiren konularda mahalli komisyonlara yıllık izleme raporu verirler.

(3) Sulak alanların içme ve kullanma suyu maksadıyla kullanılması halinde Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen özel hükümler dikkate alınır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Ulusal Komisyon, Mahalli Komisyon, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları

Ulusal Komisyonun teşekkülü

MADDE 31 – (1) (Değişik:RG-23/10/2019-30927) Ulusal Komisyon, Bakanlık Bakan Yardımcısının başkanlığında, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü, Su Yönetimi Genel Müdürü, Devlet Su İşleri Genel Müdürü, Orman Genel Müdürü, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürü, Tarım Reformu Genel Müdürü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürü yükseköğretim kurumlarının sulak alanlarla ilgili bilim dallarından, aynı daldan olmamak şartıyla iki, sulak alanlar konusunda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarından iki olmak üzere toplam 14 kişiden oluşur. Gerektiğinde alt komisyonlar kurulabilir.

(2) **(Değişik:RG-23/10/2019-30927)** Komisyonda yer alacak yükseköğretim kurum ve sivil toplum kuruluş üyeleri Bakanlıkça belirlenir ve ihtiyaç duyulması halinde yenilenir.

(3) Komisyonun sekretarya hizmetleri Genel Müdürlükçe yürütülür.

Ulusal Komisyonun görevleri

MADDE 32 – (1) Komisyonun görevleri şunlardır:

- a) Ulusal sulak alan politika ve stratejilerini belirlemek,
- b) Sözleşmenin taraflar konferansında alınan kararların ve önerilerin uygulanmasını sağlamak,
- c) Ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanları ile ilgili ortaya çıkan meselelerin çözümüne yönelik kararlar almak ve uygulanmasını takip etmek,
- ç) Ramsar Sözleşmesi kriterleri çerçevesinde ülkemizin ulusal öneme haiz sulak alanları belirlemek ve güncellemek,
- d) Ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında uzmanlarca tespit edilen **(Değişik ibare:RG-23/10/2019-30927) sulak alan koruma bölgelerini onaylamak** ve Ramsar alanları hakkında Bakanlığa görüş vermek,
- e) Sulak alan yönetim planlarının uygulanmasından doğan sorunların çözümü için kararlar almak,
- f) Ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında yaşayan nadir ve nesli tehlikede olan türlerin korunması ve geliştirilmesi için hazırlanan eylem planlarının uygulanmasından doğan sorunların çözümü için karar almak,
- g) Ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarının yurt içinde ve yurt dışında tanıtılmasına yönelik faaliyetleri desteklemek,
- ğ) Bu Yönetmelikle verilen diğer görevleri yapmak.

Ulusal Komisyonun çalışma usul ve esasları

MADDE 33 – (1) Komisyon yılda en az iki defa salt çoğunlukla toplanır. Komisyon başkanı gerekli gördüğünde veya ilgili bakanlıkların talebi üzerine Komisyonu olağanüstü toplantıya çağırabilir.

(2) Komisyonda oy çokluğu ile karar alınır. Oyların eşit çıkması halinde başkanın oyu istikametinde karar alınır. Bakanlık uygun gördüğü kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının yetkili temsilcilerini, gündemle ilgili görüşlerini almak üzere gözlemci olarak Komisyon toplantısına davet edebilir. Komisyona gözlemci sıfatı ile katılan temsilciler sadece kendilerini ilgilendiren konu ile ilgili oylamaya katılabilirler.

(3) Komisyon, gündemindeki konularda hazırlık yapmak maksadıyla ilgili kuruluşlardan oluşan bir çalışma grubu teşkil edebilir, teknik danışman belirleyebilir. Ancak teknik danışmanlar ve çalışma gruplarının görevi raporlarla sınırlıdır.

Toplantı gündemi

MADDE 34 – (1) Komisyonun toplantı gündemi sekretarya tarafından hazırlanır. Komisyon üyeleri komisyon toplantısından en az 20 gün önce toplantı gündemi ile ilgili teklifte bulunabilir.

(2) Gündem konuları toplantı tarihinden en az 15 gün önce üyelere gönderilir. Olağanüstü çağrılı toplantılarda bu süreler uygulanmaz.

Mahalli komisyonun oluşumu

MADDE 35 – (1) Bütün illerde Mahalli Sulak Alan Komisyonları kurulur.

(2) **(Değişik:RG-23/10/2019-30927)** Mahalli Komisyon, il valisi veya valinin görevlendireceği vali yardımcısı başkanlığında, Bakanlık (Doğa Koruma ve Milli Parklar) Bölge Müdürü, Tarım ve Orman İl Müdürü, Doğa Koruma ve Milli Parklardan sorumlu İl Şube Müdürü, DSİ Bölge Müdürü, Orman Bölge Müdürü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürü, toplantı gündemi içeriğindeki sulak alanın bulunduğu ilçenin kaymakamı, belediye mücavir alanı içerisinde ise ilgili belediye başkanı, il ziraat odası başkanı, varsa su ürünleri kooperatiflerinden bir, avcılık ve atıcılık derneklerinden bir, mahalli üniversitelerin ilgili bilim dallarından, aynı daldan olmamak şartıyla iki, sulak alanlar konusunda faaliyet gösteren mahalli sivil toplum kuruluşlarından bir temsilcinin katılımı ile oluşur.

(3) Komisyonda yer alacak yükseköğretim kurum ve sivil toplum kuruluş üyeleri, Şube Müdürlüğünün teklifi ile valiliklerce belirlenir ve gerek görüldüğünde Şube Müdürlüğünce yenilenir.

(4) Komisyonun sekretarya hizmetleri Şube Müdürlüğünce yürütülür.

Mahalli komisyonun görevleri

MADDE 36 – (1) Komisyon, bulunduğu il dâhilinde aşağıda belirtilen işleri yapar:

a) Bakanlık taşra teşkilatı tarafından raporu hazırlanan sulak alan vasıflı bir alanın önem derecesini belirleyip Bakanlığa görüş vermek,

b) **(Değişik:RG-23/10/2019-30927)** Diğer sulak alanlar ile daimi veya mevsimsel akarsuların koruma ve kullanma esaslarını belirlemek ve uygulanmasını takip etmek,

c) Ulusal Komisyon tarafından, ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında alınan kararların uygulanmasını sağlamak,

ç) Ulusal Sulak Alan politika ve stratejilerinin uygulanmasını sağlamak,

d) Sulak Alan Koruma Bölgeleri esaslarının uygulanmasını sağlamak,

e) Yönetim planının hazırlanma sürecinde gerekli destek ve katkıyı vermek,

f) Sulak Alan yönetim planlarının uygulanmasını sağlamak,

g) Sulak alanlara bağımlı nadir ve nesli tehlikede olan türlerin korunması ve geliştirilmesi için hazırlanan eylem planlarının uygulanmasını sağlamak,

ğ) Sulak alanların yurt içinde ve yurt dışında tanıtılmasına yönelik faaliyetleri desteklemek,

h) Bulunduğu il sınırları içerisindeki diğer sulak alanların korunması ile ilgili çalışmalara destek vermek,

ı) Bu Yönetmelik ile verilen diğer görevleri yapmak.

i) **(Ek:RG-23/10/2019-30927)** Mahalli Öneme Haiz Sulak Alanların koruma bölgelerini belirleyerek Genel Müdürlüğe sunmak, mahalli öneme haiz ve diğer sulak alanlarda yapılacak yönetim planlarını onaylamak ve uygulanmasını takip etmek.

(2) Komisyon başkanı, gerekli gördüğünde veya Komisyon üyelerinin talebi üzerine diğer kamu kurumlarının, meslek odalarının yetkili temsilcilerini veya ilgili görülen kişileri gündemle ilgili görüşlerini almak üzere Komisyon toplantısına davet edebilir.

Mahalli komisyonun çalışma usul ve esasları

MADDE 37 – (1) Mahalli Komisyon yılda en az iki defa toplanır. Komisyon başkanı gerekli gördüğünde veya Komisyon üyelerinin talebi üzerine olağanüstü toplantıya çağırabilir.

(2) Komisyon salt çoğunlukla toplanır ve oy çokluğu ile karar alır. Oyların eşit çıkması halinde başkanın oyu istikametinde karar alınır.

(3) Komisyona üye olarak katılan üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri birer oy hakkına sahiptir. Komisyona gözlemci davet edilecek kurum, kuruluş veya kişiler katıldıkları konu ile ilgili oylamaya katılabilirler.

(4) Komisyon, gündemindeki konularda hazırlık yapmak maksadıyla ilgili kuruluşlardan oluşan bir çalışma grubu teşkil edebilir.

Toplantı gündemi

MADDE 38 – (1) Komisyonun toplantı gündemi sekretarya tarafından hazırlanır. Komisyon üyeleri Komisyon toplantısından en az 20 gün önce toplantı gündemi ile ilgili teklifte bulunabilir.

(2) Gündem konuları toplantı tarihinden en az 15 gün önce üyelere gönderilir. Olağanüstü çağrılı toplantılarda bu süreler uygulanmaz.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Başvuru formları, izin belgeleri ve izin bedelleri

MADDE 39 – (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki başvuru formları, izin belgeleri ve bedelleri Bakanlık tarafından düzenlenir.

(2) **(Ek:RG-23/10/2019-30927)** Sulak alan faaliyet izin belgesi verilmesi ve yenilenmesi için ödenecek bedele ilişkin tarife ve buna ait uygulama esasları her yıl Bakanlık tarafından belirlenir.

(3) **(Ek:RG-23/10/2019-30927)** Sulak alanlarda verilecek izin belgeleri için belirlenen bedeller, Bakanlık Döner Sermaye İşletmesine ödenir.

İşletme/işlettirme

MADDE 39/A – (Ek:RG-19/3/2021-31428)

(1) Sulak alanlarda, Bakanlığa tahsis edilen yerlerde koruma, yönetim, işletme, tanıtım, sportif, eğlenme, dinlenme ve benzeri hizmetler için gerekli altyapı, üstyapı ve diğer tesisler Genel Müdürlükçe yapılır veya yaptırılır. Söz konusu tesislerin işletilmesi ve/veya işlettirilmesi Genel Müdürlükçe yapılır veya yaptırılır.

Çevrimiçi sulak alan yönetim ve izin sistemi

MADDE 40 – (1) Bakanlık tarafından ilan edilecek tarihlerde geçerli olmak üzere; bu Yönetmelikte yer alan iş ve işlemlerden Bakanlıkça belirlenenler, Bakanlık tarafından belirlenen çevrimiçi sistem ile gerçekleştirilecektir. Sisteme ait uygulama esasları Bakanlıkça belirlenir.

İdari yaptırımlar

MADDE 41 – (1) Uygulamadan sorumlu kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler, sulak alanların korunmasında bu Yönetmelik ve bu Yönetmelik uyarınca hazırlanan yönetim planları ile belirlenen esaslara uygun işlem yapmakla yükümlüdürler.

(2) Bu Yönetmelik hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında 2872 sayılı Çevre Kanununun ilgili maddeleri uygulanır.

Yönetmelikte hüküm bulunmayan haller

MADDE 42 – (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile 6831 sayılı Orman Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Salgın hastalık ve milli güvenlik konularına ait iş ve işlemler Bakan onayı ile yapılabilir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 43 – (1) 17/5/2005 tarihli ve 25818 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Diğer izin uygulamaları

GEÇİCİ MADDE 1 – (Mülga:RG-19/3/2021-31428)

Sulak alan koruma bölgeleri revizyonu

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce Bakanlıkça onaylanarak yürürlüğe giren Sulak Alan Koruma Bölgesi sınırları, bu Yönetmeliğe uygun olarak revize edilene kadar mevcut hali ile geçerlidir.

Yürürlük

MADDE 44 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 45 – (Değişik:RG-23/10/2019-30927)

(1) Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.

**SULAK ALAN KORUMA BÖLGELERİNDE YAPILMASI YASAK OLAN
FAALİYETLER**

1. Ham Petrol, Doğal Gaz, Kömür ve Maden Çıkarma Endüstrisi
1.1. Petrol, petrol ürünleri, doğalgaz, petrokimyasal veya kimyasal ürünlerin dolum ve/veya depolama tesisleri.
1.2. Taşkömürü ve bitümlü maddelerin gazlaştırılması ve sıvılaştırılması projeleri.
1.3. Doğalgaz sıvılaştırma ve gazlaştırma tesisleri.
1.4. Nükleer atık maddelerin depolanması için yapılan derin sondajlar.
1.5. Madencilik projeleri: Biyolojik, kimyasal, elektrolitik ya da ısıtma işlem yöntemleri uygulanan cevher zenginleştirme tesisleri.
2. Enerji Endüstrisi
2.1. Petrol ve gaz işleme rafinerileri.
2.2. Kok fırınları.
2.3. Kömür gazlaştırma ve sıvılaştırma tesisleri.
2.4. Nükleer güç santralleri ve diğer nükleer reaktörlerin kurulması ve sökümü.
2.5. Radyasyonlu nükleer yakıtlar:
2.5.1. Nükleer yakıtların yeniden işlenmesi.
2.5.2. Nükleer yakıtların üretimi veya zenginleştirilmesi.
2.6. Termik güç santralleri ile diğer yakma sistemleri.
3. Metal Üretimi ve İşlenmesi
3.1. Metal cevheri fırınlama veya sinterleme tesisleri (sülfür cevheri dahil).
3.2. Kesintisiz döküm tesislerini de içeren pik demir veya çelik üretimi (birincil ve ikincil ergitme) için entegre tesisler.
3.3. Demir veya çelik işleme tesisleri:
3.3.1. Ham çelik işleyen sıcak haddeleme tesisleri.
3.3.2. Isıl gücün 20 MW'ı aştığı durumda birim gücün 50 kJ'den fazla olduğu şahmerdanlı veya tokmaklı tesisler.
3.3.3. Demir ve çeliğin eritilmiş metal (çinko, kalay ve diğerleri) ile koruyucu yüzey kaplama uygulaması.
3.4. Demir ve çeliğin döküldüğü dökümhaneler.
3.5. Aşağıdaki uygulamalara yönelik tesisler:
3.5.1. Cevherden, konsantreden ya da ikincil hammaddelerden metalürjik, kimyasal veya elektrolitik prosesler ile demir içermeyen ham metal üretim tesisleri.
3.5.2. Kurşun ve kadmiyum için ya da diğer bütün metaller için geri kazanılmış ürünleri de içeren (rafine etme, döküm vb.) alaşımlar dahil demir içermeyen metal ergitme ve/veya bileşiklerinin imali tesisleri.

3.6. Elektrolitik veya kimyasal bir proses kullanılarak metal ve plastik maddelerin yüzey işleminin yapıldığı tesisler.
4. Mineral, İnşaat Malzemeleri Endüstrisi
4.1. Asbest ve asbest içeren ürünleri çıkarma, üretme, işleme, dönüşüm tesisleri.
4.2. Asbest madeni işletmeleri ve zenginleştirme tesisleri.
4.3. Asbest kullanan diğer tesisler.
4.4. Son ürünü asbestli beton olan tesisler.
4.5. Son ürün olarak friksiyon (sürtünme) maddesi üreten 50 ton/yıl ve üzeri kapasiteli tesisler.
4.6. Çimento klinkeri üretme tesisleri.
4.7. Döner fırınlarda ya da diğer fırınlarda kireç üretme tesisleri.
4.8. Mineral elyaf üretimi de dahil, mineral madde ergitme tesisleri.
4.9. Üretim kapasitesi günde 75 tondan fazla olan çatı kiremiti, tuğla, refrakter tuğla kiremit, fayans ve porselen gibi seramik ürünlerinin ısıtma işlemi elde edildiği tesisler.
5. Kimya ve Petrokimya Endüstrisi
5.1. Entegre kimya tesisleri:
5.1.1. Temel organik kimyasalların üretimi:
a) Basit hidrokarbonlar (lineer veya döngüsel, doymuş veya doymamış, alifatik veya aromatik).
b) Alkoller, aldehytler, ketonlar, karboksilik asitler, esterler, asetatlar, peroksitler ve epoksi reçineler gibi oksijen içeren hidrokarbonlar.
c) Kükürtlü hidrokarbonlar.
ç) Aminler, amidler, azotlu, nitritli ve nitratlı bileşikler, nitriller, siyanitler ve iso siyanitler gibi azot içeren hidrokarbonlar.
d) Fosfor içeren hidrokarbonlar.
e) Halojenik hidrokarbonlar.
f) Organometalik bileşikler.
g) Temel plastik maddeler (polimerler, sentetik elyaflar ve seluloz bazlı elyaflar).
ğ) Sentetik kauçuk.
h) Boya ve pigmentler.
ı) Yüzey aktif maddeler.
5.1.2. Basit inorganik kimyasalların üretimi:
a) Amonyak, klor ya da hidrojen klorür, flor ya da hidrojen florür, karbon oksitler, kükürt bileşikler, azot oksitler, hidrojen, kükürt dioksit, karbonil klorür gibi gazlar.
b) Kromik asit, hidroflorik asit, fosforik asit, nitrik asit, hidroklorik asit, sülfürik asit, oleum ve kükürtlü asitler gibi asitler.

c) Amonyum hidroksit, potasyum hidroksit, sodyum hidroksit gibi bazlar.
ç) Amonyum klorür, sodyum klorit, potasyum klorit, potasyum karbonat, sodyum karbonat, perborat, gümüş nitrat, baryum sülfat gibi tuzlar.
d) Ametaller, metal oksitler ya da kalsiyum karpit, bor ve bileşikleri, zırnık, dispeng oksit, silisyum, silisyum karpit gibi diğer inorganik maddeler.
5.1.3. Hammadde aşamasından başlamak suretiyle fosfor, azot ya da potasyum bazlı gübre üretimi (basit bileşik gübreler).
5.1.4. Bitki Koruma Ürünlerinin ve biyositlerin üretimi.
5.1.5. Kimyasal ya da biyolojik prosesler kullanılarak temel farmasötik ürünlerin üretimi (alkaloid tesisler dahildir).
5.2. Bant biçimindeki malzemeleri plastik maddelerle kaplayan tesisler ile plastik maddeler, yumuşatıcılar, okside ve beziryağı veya diğer maddelerden meydana gelen karışımları kurutan tesisler.
5.3. Tellerin fenol ve kresol reçinelerle ya da diğer organik maddelerle yalıtıldığı tesisler.
5.4. Stiren katkılı veya aminli epoksi reçineli sıvı veya doymamış poliestere reçinelerinin işlendiği tesisler.
5.5. Isıl işlem yoluyla furan, üre fenolü resorsin maddeleri veya ksilen reçinesi gibi aminoplast veya fenolformaldehidplastların kullanımı ile madde üretilen tesisler.
5.6. Poliüretan biçimlendirme maddeleri veya poliüretan köpüğü ile maddeler içerisinde boşluk oluşturma çalışmaları yapan tesisler (ana girdi maddelerinin 200 kg/saat ve üzerindeki tesisler dahil olup, termoplastik poliüretan kullanan tesisler).
5.7. Fenol veya diğer plastik reçineli bağlayıcı maddelerin kullanılması suretiyle balata üreten tesisler.
5.8. Organik bağlayıcı maddeler kullanılarak yapay zımpara plakaları, parçaları, zımpara kağıtları veya dokularının üretildiği tesisler.
5.9. Patlayıcı üretimi, Patlayıcı ve parlayıcı maddelerin üretildiği tesisler.
5.10. Lastik üretim tesisleri (iç ve dış motorlu taşıt ve uçak lastikleri, kolon, sırt kauçuğu, kord bezi ve benzeri).
5.11. Tarım ilaçları ve farmasötik ürünlerin, boya ve cilaların, elastomer esaslı ürünlerin ve peroksitlerin üretildiği veya elastomer esaslı ürünlerin işleme tabi tutulduğu tesisler, bitki gelişim düzenleyiciler.
6. Kâğıt Endüstrisi
6.1. Keresteden ya da diğer lifli malzemelerden selüloz ve/veya kâğıt hamuru üretim tesisleri.
6.2. Her çeşit kâğıt üretim tesisleri ve karton üretim tesisleri.
7. Atık Yönetimi
7.1. Tehlikeli ve Özel İşleme Tabi Atıkların bertarafı
7.1.1. Tehlikeli ve Özel İşleme Tabi Atıkların geri kazanılması ve/veya nihai bertarafını yapacak tesisler.

7.1.2. Tıbbi atıklar için projelendirilen yakma tesisleri.
7.1.3. Tıbbi atık düzenli depolama tesisleri.
7.1.4. Atık yağ geri kazanımı için projelendirilen tesisler.
7.1.5. Tehlikeli atık ihtiva eden atık barajları, atık havuzları.
7.2. Radyasyondan arınmış nükleer yakıtların veya sınır değerin üzerinde radyasyon içeren atıkların işlenmesi.
7.3. Radyasyonlu nükleer yakıtların nihai bertarafı işlemi.
7.4. Yalnız radyoaktif atıkların nihai bertarafı işlemi.
7.5. Yalnızca radyasyonlu nükleer yakıtların (10 yıldan uzun süre için planlanmış) veya nükleer atıkların üretim alanından farklı bir alanda depolanması.
7.6. Radyasyondan arınmış nükleer yakıtların nihai bertarafı.
8. Gıda Endüstrisi
8.1. Aşağıdakilerden gıda üretmeye ilişkin her türlü işlem ve proses:
8.1.1. Günlük nihai ürün üretim kapasitesi 75 tondan fazla olan hayvansal hammadde (süt dışında).
8.1.2. Günlük nihai ürün üretim kapasitesi 300 tondan fazla (3 aylık ortalama değer bazında) olan bitkisel hammadde.
8.1.3. Entegre süt ürünleri üretim tesisleri (sütten peynir, yağ, yoğurt gibi süt ürünlerinden en az ikisinin üretildiği tesisler).
8.2. Entegre zeytin işletmeleri.
8.3. Et ürünleri üretim tesisleri (kesimin ve et ürünleri üretiminin birlikte yapıldığı tesisler) ve Mezbahaneler,
8.3.1. Büyükbaş hayvan kesimi ve et ürünlerinin üretildiği tesisler.
8.3.2. Küçükbaş hayvan kesimi ve et ürünlerinin üretildiği tesisler.
8.3.3. Kanatlı hayvanların kesimi ve et ürünlerinin üretildiği tesisler.
8.3.4. Rendering tesisleri.
8.4. Entegre yağ üretim projeleri (bitkisel ürünlerden ham yağ eldesinin ve rafinasyon işleminin birlikte yapıldığı tesisler).
8.5. Maya ve nişasta fabrikaları.
8.6. Şeker fabrikaları.
9. Diğer Tesisler/Faaliyetler
9.1. Elyaf veya tekstil ön işlem (yıkama, ağartma, terbiye ve mercerizasyon gibi işlemler) veya boyama tesisleri.
9.2. Terbiye işlemlerinden kasar (haşıl sökme, ağartma, mercerizasyon, kostikleme ve benzeri.) veya boyama birimlerini içeren iplik, kumaş veya halı fabrikaları.
9.3. Ham deri (işlenmiş ham deriden son ürün elde eden tesisler hariç) işleme tesisleri. Hayvan derisi ve postu tabaklama ve/veya deri mamulleri işleme tesisleri.

9.4. Boyama (kimyasal veya kök boya kullanılarak), kasar veya baskı işlemi yapan iplik, kumaş veya halı fabrikaları.
9.5.Yün veya tiftiğin ovalanması, yağının alınması veya ağartmasının yapıldığı endüstriyel tip tesisler.
9.6. Denim (Kot) veya konfeksiyon ürünleri yıkama tesisleri.
9.7. Cam, cam elyafı veya taş yünü üretim tesisleri.
9.8. Solvent kullanılarak malzeme, nesne ve ürünlerin yüzey işlemlerinin yapıldığı tesisler; örn. apreleme, baskı, kaplama, yağ giderme, su geçirmez hale getirme, boyutlandırma, boyama, temizleme ya da emprenye etme faaliyetleri.
9.9. Yanma ve grafitleştirme yolu ile karbon ya da elektrografit üretme tesisleri.
9.10.Suyolları, limanlar ve tersaneler: 9.10.1. Ticari amaçlı liman, iskele ve rıhtımlar (güneşlenme ve sportif amaçlı iskeleler hariç), Yat Limanları. 9.10.2. Yük ve yolcu gemilerinin yapım, bakım, söküm ve onarımı amaçlı tersaneler ile 24 m. üzerinde yat imalatı yapan tesisler.
9.11.İhtisas organize sanayi bölgeleri, endüstri bölgesi, organize sanayi bölgesi, serbest bölge sanayi alanı.
9.12.Pil ve akü üretim tesisleri (montaj yapılan tesisler hariç).
9.13.Tarım ilaçları ve/veya farmasötik ürünlerin etken maddelerinin üretildiği tesisler.
9.14. Beyaz eşya üretimi veya boyamasının yapıldığı tesisler.
9.15.Damper, karoser vb. araç üstü ekipmanların boyanarak üretildiği tesisler.
9.16. Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği ek-1’inde yer alan maddeleri üreten, kullanan ve depolayan diğer tesisler.

**SULAK ALAN KORUMA BÖLGELERİNDE YAPILMASI BAKANLIK İZNİNE
TABİ OLAN FAALİYETLER**

1. Ham Petrol ve Madencilik
1.1. Ham Petrol çıkarılması.
1.2. Doğal gaz çıkarılması.
1.3. Taş ocakları, açık ocak madenciliği, patlatma yapılarak maden çıkarılan ocaklar.
1.4. Metalik ve/veya metalik olmayan açık ocak veya yeraltı madenciliği.
1.5. Akarsudan mineral çıkarılması.
1.6. 1 inci ve 2 nci grup madenlerin her türlü işleme sokulması (kıırma-eleme, öğütme, yıkama ve benzeri).
1.7. Perlit, şist ve kil patlatma tesisleri.
1.8. Blok ve parça mermer, dekoratif amaçlı taşların çıkartılması, işlenmesi ve yıllık mermer kesme, işleme ve sayalama tesisleri.
1.9. Metan gazının çıkartılması ve depolanması.
1.10. Karbondioksit ve diğer gazların çıkartıldığı, depolandığı veya işlendiği tesisler.
1.11. Cevher hazırlama veya zenginleştirme tesisleri (Ek-I’de yer almayanlar).
1.12. Tuzun çıkarılması ve/veya her türlü tuz işleme tesisleri.
1.13. Turba çıkarılması.
1.14. Kum, çakıl ve benzeri maddelerin alımı.
2. Enerji Endüstrisi, Ulaşım, Altyapı ve Kıyı Yapıları
2.1.Su depolama ve Hidroelektrik Santral Projeleri. 2.1.1. Su depolama tesisleri (baraj ve göletler). 2.1.2. Nehir tipi santraller.
2.2. Akarsu havzaları arasında su aktarma projeleri
2.3.Akarsu yataklarının düzenlenmesi (kuru dereler ve mevsimsel akış gösteren dereler hariç).
2.4. 10 MW ve üzeri Rüzgâr enerji santralleri.
2.5. Jeotermal kaynağın çıkartılması ve jeotermal enerji kullanan tesisler (Isı kapasitesi 5MWt-megawatt termal ve üzeri).
2.6. Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su elde edilmesi ve/veya nakledilmesi için kurulan endüstriyel tesisler (10 MW ve üzeri).
2.7.154 kV üzeri gerilimdeki enerji iletim tesisleri (5 km ve üzeri).
2.8. Dip tarama projeleri.

2.9.Yeraltı suyu çıkarma veya yeraltında depolama projeleri.
2.10. Çekme yerleri (Yat ve teknelere karaya çekme, bakım, onarım, konaklama, denize indirme hizmetleri sunan, tekne veya 24 m. uzunluğa kadar yat imalatı yapan tesisler).
2.11. Güneş Enerjisi Santralleri
3. Metallerin Üretimi ve İşlenmesi
3.1. Anma gücü 100 kW ve üzerinde değirmenlerle hurda parçalayan tesisler,
3.2. Aşağıdaki makinelerin üretildiği, tamirinin yapıldığı tesisler: 3.2.1. Kazanlar. 3.2.2. Metal saçtan yapılmış konteynerler.
3.3. Sıcak biçimlendirme metoduyla üretilen çelik dikişsiz boru ve kaynaklı boru üreten tesisler.
3.4. Soğuk biçimlendirme metoduyla üretilen çelik dikişsiz ve kaynaklı boru üreten tesisler.
3.5. Püskürtmeli maddelerle demir-çelik yapı konstrüksiyonları, çelik konstrüksiyonlar ve sac parçaları yüzeylerinin muamele edildiği ve taşlama veya zımparalama tesisleri. (Kapalı devre çalışan püskürtme maddesinin devrede kaldığı tesisler hariçtir).
3.6. Kurşunlu akümülatör ile endüstriyel akümülatör hücreleri batarya ve pil vb üreten tesisler.
3.7. Tokmaklama metodu ile metal tozu üreten tesisler ve diğer metal tozu ve pastaları üreten tesisler.
3.8. Motorlu taşıt üretimi ve montajı ve motorlu taşıtların motorlarının üretimi.
3.9. Gemi, yat inşa ve bakım onarım tersaneleri.
3.10. Uçak yapım ve bakım tesisleri.
3.11. Demiryolu ekipmanı üretimi.
3.12. Patlayıcılar ile baskı yapılarak üretilen metallerin bulunduğu tesisler
3.13. Metallerin sırlama, emaye ve/veya mineleme işleminin yapıldığı tesisler.
3.14. Metallerin asit veya baz ile işlem gördüğü tesisler.
3.15. Demir dışı metal oksit (alüminyum oksit ve çinko oksit gibi) üretim tesisleri.
3.16. Seri makine imalatı, elektrik makineleri ve yedek parça üretimi.
3.17. Mekanik işlemle metallere yüzey işlemi yapılan tesisler.
4. Mineral, İnşaat Malzemeleri Endüstrisi
4.1. Çimento öğütme veya paketleme tesisleri.
4.2. Kireç öğütme, söndürme veya paketleme tesisleri.
4.3. Boksit, dolomit, alçı, kiselgar, magnezit, kuvarzit ve şamot gibi maddelerin pişirildiği ve/veya ergitildiği tesisler.
4.4. Günlük üretim kapasitesi 75 tonun altında üretim olan çatı kiremiti, tuğla, refrakter tuğla kiremit, fayans ve porselen gibi seramik ürünlerinin ısıtma işlemi elde edildiği tesisler.

4.5. Gazlı beton blokları ve buhar basıncı altında kum-kireç briketi veya elyaflı çimento levhaların üretildiği tesisler.
4.6. Üretim kapasitesi 10 m ³ /saat ve üzerinde olan, çimento kullanarak beton, harç veya yol malzemesi üreten tesisler; malzemelerin sadece kuru oldukları zaman karıştırıldıkları yerler dahil.
4.7. Çimento veya diğer bağlayıcı maddeler kullanarak, sıkıştırma darbe, sarsma ve titreşim yoluyla şekillendirilmiş malzeme üreten tesisler.
4.8. Hazır Beton Tesisleri.
4.9. Boru üretimi yapan tesisler.
5. Kimya Endüstrisi
5.1. Kimyasalların ve ara ürünlerin işlenmesi (Ek-1’de bulunmayan faaliyetler).
5.2. 5 ton veya daha fazla Bitki Koruma Ürününün depolandığı tesisler.
5.3. Saatte 1 ton veya daha fazla kapasiteye sahip organik çözücülerin damıtma ile yeniden işlendiği tesisler.
5.4. Günde 1 ton veya daha fazla kapasiteye sahip doğal reçine eritme tesisleri.
5.5. Patlayıcı maddelerin depolanması, bertarafı ve geri kazanımına dair tesisler (cephanelerin veya diğer patlayıcıların yüklendiği veya patlatıldığı tesisler buna tabidir, kibrit üretimi ise kapsam dışındadır).
5.6. Bitki Koruma Ürünleri ile bunlarda kullanılan etkin maddelerin öğütüldüğü, mekanik olarak, karıştırıldığı, paketlenildiği ve boşaltıldığı ve yeniden paketlenildiği tesisler.
5.7. Hammaddesini hazır alıp sadece karışım yapan sabun veya deterjan üretimi yapan tesisler
6. Ağaç ve kâğıt endüstrisi
6.1. Tahrik gücü 100 kW’ın üzerinde olan ağaç işleme, ağaç kaplama üretimi ve kereste fabrikaları, mobilya fabrikaları ve ağaç parke üretim fabrikaları.
6.2. Aylık kapasitesi 30 m ³ veya daha fazla olan ağaç ve ağaç ürünlerinden sunta üreten tesisler.
6.3. Aylık kapasitesi 1000 m ³ veya daha fazla olan ağaç ve ağaç ürünlerinin doğrandığı tesisler.
7. Atık Yönetimi
7.1. Ambalaj atığı toplama, ayırma ve geri dönüşüm tesisleri.
7.2. Evsel atık transfer istasyonu.
7.3. Gemilerin normal faaliyetinden kaynaklanan atıkların toplandığı “Atık Kabul Tesisleri”.
7.4. Tehlikeli atık taşıma faaliyeti ile ilgili tesisler
7.5. Kümes ve ahır gübrelerinin geri kazanılması ve bertaraf edilmesine yönelik tesisler.
7.6. Hayvan dışkısı kurutma tesisleri.

8. Gıda Endüstrisi
8.1. Hayvansal yan ürünler ve artığı işleme vb. tesisler, hayvansal yağların üretimini yapan tesisler.
8.2. Bitkisel ve hayvansal ürünlerin nihai paketlenildiği tesisler.
8.3. Suma veya malt üretimi tesisleri ve/veya alkollü içeceklerin üretildiği tesisler.
8.4. Alkolsüz içecekler üretim tesisleri.
8.5. Aşağıdaki gıda ürünlerinin üretimine yönelik her türlü işlem ve prosesler: 8.5.1. Günlük 75 tonu aşmayan nihai üretim kapasitesine sahip (süt hariç) hayvansal hammaddeler. 8.5.2. Günlük 300 tonu aşmayan nihai üretim kapasitesine sahip (üç aylık ortalama değer bazında) bitkisel hammaddeler.
8.6. İşlenmemiş kemik ve işlenmiş hayvan derisi ve kılı depolama tesisleri.
8.7. Balık veya kemik unu üretim ve/veya depolama tesisleri.
8.8. Balık yağı fabrikaları.
8.9. Çay fabrikaları.
8.10. Un ve unlu mamullerin üretildiği tesisler.
8.11. Entegre tesis niteliğinde olmayıp, yöre halkının ihtiyacını karşılamak üzere 1000kg/gün den fazla süt kullanmadan üretim yapılan mandıralar.
8.12. Su ürünleri işleme tesisleri.
8.13. Kimyasal madde kullanılmadan üretim yapan zeytin işletmeleri.
8.14. Kesim prosesi içermeyen et üretim tesisleri.
9. Tarım, Su Ürünleri ve Yetiştiriciliği Tesisleri
9.1. Zati ihtiyaçlar dışındaki büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği
9.2. Zati ihtiyaçlar dışında kümes hayvancılığının yapıldığı tesisler.
9.3. Balık ve/veya su ürünleri çiftlikleri: 9.3.1. Kültür balıkçılığı projeleri. 9.3.2. Balık kuluçkahaneleri.
9.4. Saz kesimi.
10. Diğer Tesisler
10.1. Üretim kapasitesi 25 ton/saat ve üzerinde olan hava sıvılaştırma tesisleri.
10.2. Motorlu taşıtlar için sürekli yarış ve test parkurları.
10.3. Kentsel ve/veya evsel nitelikli atık su arıtma tesisleri.
10.4. Hurdaların veya kullanılmış taşıtların veya hurda taşıtların depolama alanları ve/veya işlem tesisleri.
10.5. Sigara fabrikaları.

10.6. Kuru durumda olan tozlanabilen yığma maddelerin, damperli araçlar ve devirmeli depolar, kepçeler ve teknik araç ve gereçlerle doldurulup boşaltıldığı açık veya tam kapalı olmayan depolama tesisleri (200 ton/gün ve üzerinde madde aktarılan tesisler dâhil olup, hafriyat çalışmaları hariçtir).
10.7. Tuz işletmeleri.
10.8. Biyodizel üretim tesisleri.
10.9. Asfalt üretim tesisleri.
10.10.hava taşıtları onarım tesisleri.
10.11.Toplu halde projelendirilen konutlar (200 konut ve üzeri).
10.12. Arabalar ve motosikletler için kalıcı yarış ve test sahaları.
10.13. Golf tesisleri.
10.14. Turizm konaklama tesisleri (100 oda ve üzeri oteller, tatil köyleri, turizm kompleksleri ve benzeri).
10.15. Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği Ek-2'sinde yer alan maddeleri içeren diğer tesisler.
10.16. Akaryakıt ve LPG Satış İstasyonları

Sulak Alan Faaliyet İzinleri Uygulama Esasları

Açıklamalar:

Sulak Alan Faaliyet İzin Belgesi ücret tarifesinde 18/11/2005 tarih ve 25997 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmeliğin 5. Maddesinde yer alan tanımlara göre sınıflandırma yapılmıştır. Buna göre:

a) Mikro işletme: On kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri beş milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.

b) Küçük işletme: Elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri elli milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.

c) Orta büyüklükteki işletme: İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri ikiyüzelli milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler olarak tanımlanmaktadır.

Tanımlar:

Entegre Tesis: Üretim olarak birbirine bağlı olan ve birbirinin devamı olan tesislerdir. (Örneğin; Kırma eleme faaliyeti ile taş ocağı faaliyeti birbirine entegre tesistir. Hayvancılık tesisleri ile su kuyusu faaliyeti birbirine entegre değildir. Çünkü yer altından su çekimi hayvancılık faaliyeti sonrası oluşan bir faaliyet değildir.)

Ticari Su Kuyusu: Ticari faaliyet yürüten özel veya tüzel kişilikler tarafından faaliyet sahasında açılan su kuyulardır. (Örnek: Hayvancılık tesislerinde açılan su kuyuları, otellerde açılan su kuyuları ticari kuyu olarak nitelendirilebilir.)

Şahıs Kuyusu : Kendi ihtiyacı için açılan kuyu

GENEL ESASLAR

- 1. Ücret tablosunda indirimli tarifenin uygulanabilmesi için faaliyetlerin yukarıda belirtilen tanımlara göre değerlendirmesi yapılarak Sulak Alan Faaliyet İzin Belgesi Ücreti alınacaktır. Yukarıdaki tanımlara uymayan firmalar büyük firma olarak kabul edilecek ve indirimsiz belge ücreti tahsil edilecektir.**
- 2. Tampon Bölgede yapımına izin verilmiş Ek 1 ve Ek 2 faaliyetlerinde, mevcut faaliyetlere ilave tesis (kapasite artışı, vb.) taleplerinde mevcut izin belgesi iptal edilir. Tüm tesis için yeni izin belgesi düzenlenir.**
- 3. Kapasite artışı başvurusunun mevcut izin belgesi geçerlilik tarihleri içinde yapılması durumunda, yeni izin belgesi ücretlendirmesi “yeni toplam kapasite” üzerinden Mikro İşletme-Küçük İşletme-Orta Büyüklükteki İşletme hususları da dikkate alınarak belirlenecek tutarın %50si oranında indirimli olarak yapılacaktır.**

4. **Mevcut izin belgesinin süresinin bitiminden önce, 2023 yılında izin belgesinin yenilenmesi için başvuru yapan kişi/kurumlara Sulak Alan Faaliyet İzin Belgesini bedeli 2023 yılı izin bedelinden %50 indirimli olarak tahsil edilecektir.**
5. **İzin Belgesinin süresi geçtikten sonra yenileme için başvuru yapanlara indirim uygulanmayacaktır.**
6. Sulak Alan Faaliyet İzin Belgeleri Ulusal Öneme Haiz Sulak Alanlar, Ramsar Alanları, Mahalli Öneme Haiz Sulak Alanlar ve 2014 yılı öncesinde koruma bölgesi belirlenmiş ancak henüz tescil edilmemiş sulak alanlarda bulunan faaliyetler için düzenlenecektir.
7. Mahalli Öneme Haiz Sulak Alanların Koruma Bölgelerinde yapılacak başvurulara Bölge Müdürlükleri tarafından izin belgesi düzenlenecek olup konuyla ilgili 03/08/2017 tarih ve 166717 sayılı yazı ile detaylı bilgi Bölge Müdürlüklerine gönderilmiştir.
8. Sulak Alan Yönetim Plan Kararları kapsamında izinlendirilen veya Kontrollü Kullanım Bölgesi sınırları içerisinde yer alan Ek-1 faaliyetleri için belirlenen ücret tarifesinden belge ücreti alınır.
9. Bir faaliyet; Yönetmeliğin Ek-1 ve Ek-2 Listelerinde yer almıyorsa ve bulunduğu sulak alanın yönetim planında bu faaliyete ilişkin özel bir hüküm bulunmuyorsa bu faaliyetler için Sulak Alan Faaliyet İzin Belgesi düzenlenmeyecek olup, yalnızca görüş verilecektir.
10. Yukarıda tanımlar kısmında yer alan Entegre Tesis niteliğinde olan faaliyetlerde Ücretlendirme en yüksek faaliyet ücreti üzerinden tahsil edilecek olup, düzenlenen belgede entegre tesis kapsamındaki diğer faaliyetler de yazılacaktır.
11. **Hektar bazında ücretlendirme yapılan faaliyetlerde (turba çıkarılması faaliyeti hariç); ruhsat alanına veya ÇED alanına göre değil, belge süresi olan 5 yıl içerisinde çalışılacak alan miktarına göre başvuru yapılması gerekmektedir.**
12. İzin belgelerinde belirtilen şartlara uyulmaması halinde Bakanlık verilen belgeleri feshetme hakkına sahiptir.
13. Bakanlık mevcut ekonomik şartlara göre gerek duyduğunda yıl içinde ücret tarifesini yeniden düzenleyebilir.
14. **5018 sayılı kanunun 1 sayılı cetvelinde yer alan kurumlar ile Devlet Su İşleri Genel müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü ve Karayolları Genel Müdürlüğü Sulak Alan Faaliyet İzinleri kapsamında ücretlendirmeden muaftır.** Ancak bu kurumların ihale ile 3. şahıslara yaptırdıkları işler kapsam dışıdır.
15. 14. Madde kapsamında muaf olan kurumlar izin belgelerini alacaklar ancak ücret ödemeyeceklerdir.

16. Hayvancılık faaliyetlerinde izinlendirme yapılırken tesisteki hayvan sayısına göre değil tesis kapasitesi üzerinden ücretlendirme yapılacaktır. Başvuru esnasında faaliyet sahiplerinden tesis kapasitelerini bildirir belge istenmelidir (tesis projesi, vb.). Tesis kapasitesi 100 baş hayvana göre belirlenen tesislerde 1 baş hayvan olsa dahi ücretlendirme tesis kapasitesi olan 100 baş üzerinden yapılacaktır.
17. ÇED kapsamında olan faaliyetlerle ilgili olarak ÇED Gerekli Değildir/ÇED Olumlu belgesi olan faaliyetler değerlendirilmeye alınacaktır. ÇED süreci sona ermeden faaliyet başvuruları dikkate alınmayacaktır.
18. Su kuyusu başvurularında kuyu ruhsatı, Genel Müdürlüğe gönderilen belgelere eklenecektir.
19. İşletmenin ihtiyacını karşılamak maksadı ile binaların ve seraların çatılarında kurulan Güneş Enerjisi panelleri su kuyularının elektrik ihtiyacı için kurulan paneller GES Tesisi kapsamında değerlendirilmeyecektir.
20. Sulak Alan Faaliyet izinleri, Turba Çıkarımı İzinleri, Saz Kesim İzinleri ile ilgili süreçler SAYBİS üzerinden gerçekleştirilecektir.
21. 2024 Uygulama Esasları yayımlanana kadar 2023 yılı esasları ve ücretlendirmesi geçerli olacaktır.

İzin Prosedürü:

1. Ulusal Öneme Haiz Sulak Alanlar, Ramsar Alanları ve 2014 öncesinde koruma bölgeleri belirlenip henüz yeni yönetmelik kapsamında tescil edilmeyen sulak alanlarda **Sulak Alan Faaliyet İzin Belgesi** Genel Müdürlüğümüz tarafından hazırlanmasına devam edilecektir. İzin Belgesi ücretleri aşağıdaki hesaba yatırılacaktır:

Banka adı: Ziraat Bankası

Şube Kodu: 1745

Şube Adı: Ankara Kamu Kurumsal Şubesi

Hesap Adı: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Döner Sermaye İşletmesi

IBAN: TR 37 0001 0017 4569 1622 4950 02

Vergi Kimlik No: 815 049 3593

Vergi Dairesi : Maltepe

*******Saz Kesimi, Turba Çıkarımı ve Mahalli Öneme Haiz Sulak Alanlarda izin belgesi ücretleri İl Şube Müdürlüğünün döner sermaye hesabına yatırılacaktır.*******

2. Sulak Alan Faaliyet İzinleri ile ilgili **izin prosedürü** aşağıdaki gibi yürütülecektir:

- Faaliyet sahibi; **(tarihli)** başvuru dilekçesi, faaliyet başvuru formu, taahhütname, faaliyet yerini gösterir kmz. kml formatında veya 1/25.000 ölçekli haritadan oluşan başvuru belgeleri ile ilgili İl Şube Müdürlüğüne başvurusunu elden yapacak veya E-Devlette www.turkiye.gov.tr adresi üzerinden başvurusunu gerçekleştirecektir.
- Haricen gelen başvurular İl Şube Müdürlüğüne SAYBİS sistemine yüklenecektir. Eğer başvuru E-Devlet üzerinden gelmişse belgenete kaydının yapılması gerekmektedir.
- İl Şube Müdürlüklerince başvuru belgeleri alındıktan sonra faaliyet alanında gerekli incelemeler yapılarak konu değerlendirilecek ve uygun görülmesi halinde, **kanaat belirten arazi raporu ile birlikte** sulak alan faaliyet başvuru formu Genel Müdürlüğe gönderilecektir SAYBİS sisteminde de “İncelemeye Al” düğmesine basılacaktır. **Raporlarda hangi sulak alanın koruma bölgesinde kaldığının belirtilmesi**, faaliyetin yapımında tereddüt veya çekince varsa bunların neler olduğunun açıklaması belirtilmesi gerekmektedir.
- **Proje tanıtım dosyası, imza sirküleri vb. belgelerin Genel Müdürlüğe gönderilmesine lüzum olmayıp bu belgeler İl Şube Müdürlüğüne kontrol edilmelidir.**
- **İl Şube Müdürlüğü kanaatini belirtmeyen ve imzasız raporlar Bölge Müdürlüğüne değerlendirmeye alınmayarak iade edilecektir.**
- Genel Müdürlük ilgili formları inceleyerek SAYBİS sisteminden “ön onay” verecektir. Faaliyet başvurusu “ön onay” aldıktan sonra İl Şube Müdürlüğü faaliyet sahibine belge bedelini yatırması için bildirimde bulunacaktır.
- **Belge bildirim tarihinden itibaren 1 ay içerisinde belge bedelinin yatırılmaması durumunda izin başvurusu iptal edilecektir. Faaliyetin bulunduğu yer İl Şube Müdürlüğüne düzenli olarak kontrol edilmeli tesisin faaliyetine izinsiz olarak devam ettiğinin tespit edilmesi durumunda gerekli idari yaptırım uygulanacaktır.**
- Faaliyet sahibi dekontun bir nüshası ile fatura bilgi formunu doldurarak İl Şube Müdürlüğüne teslim edecektir. İl Şube Müdürlüğüne fatura bilgileri SAYBİS’e yüklendikten sonra İzin Belgesi düzenlenerek faaliyet sahibine iletmek üzere gönderilecektir.
- İl Şube Müdürlüğü dekontun, Sulak Alan Faaliyeti İzin Belgesinin bir kopyası ve fatura bilgi formunun bir nüshasını Genel Müdürlüğümüze gönderecektir. Genel Müdürlüğümüz Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü bilgi formundaki bilgilere istinaden faaliyet sahibine faturasını posta yolu ile iletacaktır.

Mahalli Önele Haiz Sulak Alanlarda verilen izinler Bölge Müdürlüklerince sonuçlandırılacaktır.

3. **Saz Kesim İzin Belgesi ve Turba Çıkarımı İzin Belgeleri** Sulak Alanların Korunması Yönetmeliğinin 10. ve 11. maddesi kapsamında Bölge Müdürlükleri tarafından verilecektir.

Turba Çıkarımına Dair Özel Hususlar:

- Turba Çıkarımı yapılacak alanda bir koruma statüsü var ise başvuru ile ilgili öncelikle statü sahibi kurumların uygun görüşünün alınması gerekmektedir.
- Turba çıkarımı faaliyetinde bulunacak şahıs ya da şirketlerin öncelikle üretim yapılacak alanda bulunan turbaya ilişkin analiz sonuçlarının ve faaliyetin işletme programının (faaliyetin hangi alanda hangi zaman diliminde gerçekleşeceği) harita üzerinde belirtilerek “Turba çıkarımı Başvuru Formu” ekinde İl Şube Müdürlüğüne sunması veya E-Devlet (www.turkiye.gov.tr) üzerinden başvurunun yapılması gerekmektedir.
- İzin süreçleri SAYBİS sistemi üzerinden gerçekleştirilecektir.
- Başvuru formu alındıktan sonra, faaliyet sahibinden turba çıkarma talebinde bulunduğu alan için en az 5 noktadan (4 köşe ve bir orta nokta) olmak üzere laboratuvarlara turba analizi ve derinlik analizi (Karot) yaptırılarak analiz sonuçları onaylı olarak İl Şube Müdürlüklerine verilecektir. İl Şube Müdürlüğü alanda turbanın çıkarılıp çıkarılmamasına karar verecektir.
- İzin verilmesi uygun görülen sahalarda turba çıkarımının tabanda % 25'lik kısmı kalacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.
- İzin verilen sahaya erişim için kullanılacak yollar, izin sahası sınırlarına dahil edilecektir.
- Turba çıkarımı sonucu oluşacak çukurlar doldurulmayacak ve İl Şube Müdürlüğünün uygun görüşü alınmadan arazi terk edilmeyecektir.
- Turba üretim çukurlarının birbirini takip edecek parseller olacak şekilde açılması, genişgüzel çukurlar açılmaması gerekmektedir.
- Turba üretimi süresince çıkarılan turbaların hiçbir şekilde alan içinde depolanmaması ve işleme yapılmaması sağlanacaktır.
- **1 Mart – 30 Haziran tarihleri arasında Turba çıkarımı yapılmaması esastır.** Ancak, mevsim şartları ile alanın ekolojik ve biyolojik şartları dikkate alınarak bu süre Bölge Müdürlüğünün önerisi ve Genel Müdürlüğün uygun görüşü ile kısaltılabilir ya da uzatılabilir.
- **İl Şube Müdürlüğü tarafından yapılacak arazi incelemesine müteakip en fazla 2 hektar büyüklüğünde saha için 2 yıl süre ile geçerli olacak turba çıkarım izin belgesi düzenlenecektir. Bu sürenin aşılması durumunda yeni izin belgesi talep edilmelidir.**
- Verilen izinli sahadaki çalışmanın tamamlanmasının ardından, faaliyet sahibinin ek üretim talebinde bulunması durumunda, yukarıdaki şartlara göre uygun görülen sahalarda yeniden izin belgesi düzenlenebilir.
- Faaliyet sahibinin çalışma süresince uygun üretim şartlarına uyup uymadığının İl Şube Müdürlüğünce düzenli olarak denetlenmesi ve uygun bulunmayan faaliyetlerin durdurularak belgelerinin iptal edilmesi sağlanacak olup akabinde idari işlem yapılmaz.
- Ekolojik açıdan önemli sahalarda üretim yapılmasına izin verilmeyecektir.

Saz Kesimine Dair Özel Hususlar:

- 04.04.2014 tarihli ve 28962 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sulak Alanların Korunması Yönetmeliğinin 11. Madde 2. fıkrası kapsamında saz kesim tarihleri Bölge Müdürlükleri tarafından tespit edilerek ilgililere duyurulacaktır.
- Saz kesim talepleri gerçek veya tüzel kiler tarafından Saz Kesim başvuru formunu doldurarak dilekçe yolu ile veya E-Devlet (www.turkiye.gov.tr) üzerinden yapılabilir.
- Saz kesim talebinde bulunan gerçek ve tüzel kişilere verilecek izin belgeleri kişi başına bir saz kesim dönemini kapsar.
- Saz kesimi yapılacak alanda bir koruma statüsü var ise başvuru ile ilgili öncelikle statü sahibi kurumların uygun görüşünün alınması gerekmektedir.
- Tüzel kişilik tarafından saz kesim başvurusu yapılması durumunda firmanın çalıştıracağı kişi adedince ücretlendirilmesi yapılacaktır.
- **Yılsonunda (15 Aralık 2022) kaç adet saz kesim izin belgesi düzenlendiği ve bir sulak alandan toplamda kaç bağ/ton saz kesimine izin verildiği Genel Müdürlüğe rapor olarak gönderilecektir.**

HES Projelerine Dair Özel Hususlar:

HES projelerinde regülatör, santral vb. birden fazla yapı olduğu için izin yeri olarak hangi tesisin kabul edileceğine dair karışıklıklar olmaktadır. Bu nedenle aşağıdaki şekilde uygulama yapılması tüm ülke çapında standart olarak uygulamayı sağlayacaktır.

- HES projelerinde bulunan regülatör, iletim kanalı ve santral yapıları tek bir yapı olarak kabul edilecek ve tek belge düzenlenecektir.
- **Santral ve regülâtörün farklı il sınırları içerisinde kalması durumunda santralin sınırları içerisinde kaldığı İl Şube Müdürlüğü, izin başvurusu ve denetiminden sorumludur.**
- HES projesinin şantiye alanı içerisinde kalan beton santrali, kırma-eleme tesisi gibi tesisler entegre tesis olarak kabul edilerek o faaliyetler için izin belgesi talep edilmeyecektir. HES projeleri kapsamında açılacak ocak sahaları projenin su tutma yapısı içerisinde kalıyorsa, yani su tutulduktan sonra su altında kalıyorsa izin belgesi düzenlenmeyecektir.

Sulak Alan Faaliyet İzinleri Başvuru Formu ve İzin Belgeleri

1. Başvuru sahibine ilişkin bilgiler:

1.1 Adı Soyadı	
1.2 Adresi	
1.3 T.C. Kimlik No	
1.4 Telefon (GSM)	
1.5 E-Posta	

2. Firmaya ilişkin bilgiler:

2.1 Firma Adı	
2.2 Adresi	
2.3 Telefon No	
2.4 Faks No	
2.5 Sicil No	
2.6 Vergi Dairesi	

3. Faaliyette bulunulacak alana ilişkin bilgiler:

3.1 İl Adı		3.2 İlçe Adı	
3.3 Faaliyet Alanının	Adı (mevkii)		
	Büyüklüğü(ha)		

3.4 Alanın Florası						
3.5 Alanın Faunası	Alan ve yakınında;					
3.6 Faaliyette bulunulacak alanın koordinatları (Faaliyet alanı 1/25.000 ölçekli topografik haritada gösterilecek ve bu form ekinde verilecektir)	(Koordinatlar UTM cinsinden verilecektir.)					
		X	Y		X	Y
	1			16		
	2			17		
	3			18		
	4			19		
	5			20		
	6			21		
	7			22		
	8			23		
	9			24		
	10			25		
	11			26		
	12			27		
	13			28		
	14			29		
	15			30		

4. Faaliyet bilgileri

Projenin adı	
Proje sahibi	
Projenin adresi	
ÇED/PTD raporunu hazırlayan kuruluş adı	

5. Faaliyetin etkileri

GENEL	Beyan Edilen
Üretim yöntem ve teknolojisi	
Üretim sonucu oluşan ürün ve yan ürünler	
Tesisin kapasitesi	
Çalışacak personel sayısı	
Dolgu ile yapılan işlemler	
Ruhsat sahası koordinatları	
ÇED izni için başvurulmuş alanın koordinatları	
Yapılacak Tesisler	

HAVA	Beyan Edilen
Üretimde kullanılan yakıt türü ve miktarı	
Baca gazları için kullanılan arıtım yöntemleri	
Emisyon	
Baca gazı emisyon değerleri Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği sınır değerlerini sağlıyor mu?	
İnşaat/işletme aşamasında toz oluşumu var mı?	
Toza karşı alınan önlemler nelerdir?	
Emisyon açısından çevre iznine tabi mi?	

ATIK SU	
Kullanılacak suyun nereden temin edileceği ve oluşacak atık suyun bertarafı	
Arıtma tesisi var mı? Varsa arıtım yöntemi ve kapasitesi	
Fosseptik var mı? (sızdırmalı/sızdırmaz)	
Deşarjın yapılacağı alıcı ortam	
Deşarj açısından çevre iznine tabi mi?	
Diğer	

KATI ATIK	Beyan Edilen (Ton/yıl)
Atıkların toplanması ve bertarafı Atıklar nerede bertaraf edilmektedir?	

GÜRÜLTÜ	Beyan Edilen
İşletmede gürültü kaynağı var mı? var ise ölçüm düzeyi	
Gürültüye karşı alınan önlemler nelerdir?	

REHABİLİTASYON	Beyan Edilen
İşletme kapatıldıktan sonra ne tür işlemler yapılacaktır?	

Faaliyet Sahibi

Formu teslim alan



T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü



SULAK ALAN FAALİYET İZİN BELGESİ

..... isimli şahsın/firmanın başvuru formu ve ekli taahhütnamesi ile belirtilen diğer şartlara uyması şartı ile İl, İlçesi, Mahallesi Mevkii, Sulak Alanı Tampon Bölgesinde, faaliyetini gerçekleştirmesi Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği Kapsamında uygun görülmektedir.

Kapasite :
Belge No :
Belge Tarihi :

ONAY

Akif GÜNKUT
Genel Müdür Yardımcısı

Not: İşbu belge 5 (beş) yıl süre ile geçerli olup süre bitiminde yenilenmesi gerekmektedir. Belirtilen şartlara uyulmaması halinde Bakanlık, bu belgeyi feshetme hakkına sahiptir.



T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü



SAZ KESİMİ İZİN BELGESİ

..... isimli şahsın başvuru formu ve ekli taahhütnamesi ile belirtilen diğer şartlara uyması şartı ile İl, İlçesi, Mahallesi Mevkii, Sulak Alan Koruma Bölgesinde, kesimi gerçekleştirilmesi Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği kapsamında uygun görülmektedir.

Kapasite : bağ
Belge No :
Belge Tarihi :

ONAY

.....
Bölge Müdürü



T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü



TURBA ÇIKARIMI İZİN BELGESİ

..... isimli şahsın/firmanın başvuru formu ve ekli taahhütnamesi ile belirtilen diğer şartlara uyması şartı ile İli, İlçesi, Mahallesi Mevkii, Sulak Alan Koruma Bölgesinde, turba çıkarımı faaliyetini gerçekleştirmesi Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği kapsamında uygun görülmektedir..

Çalışma Alanı : ha.

Belge No :

Belge Tarihi :

ONAY

.....
Bölge Müdürü

Sulak Alan Etüt Envanter Formu

..... Sulak Alanı - Sulak Alan Etüt Envanter Formu

1. Formu Doldurana																			
Adı Soyadı																			
Unvanı																			
Uzmanlık Alanı																			
Adresi																			
Telefonu																			
2. Formun Doldurulduğu Tarih																			
3. Sulak Alanın Bulunduğu																			
Bölge(ler)																			
İl(ler)																			
İlçe(ler)																			
4. Sulak Alanın Adı																			
(Alanın en yaygın olarak kullanılan ismi yazılacak olup, varsa diğer isimleri parantez içinde yazılacaktır)																			
5. Formun Ait Olduğu Sulak Alan Sınıfı																			
Ramsar Alanı	☐																		
Ulusal Önemli Haiz Sulak Alan olarak İlan Tarihi																			
Tescil Numarası																			
Ulusal Önemli Haiz Sulak Alan	☐																		
Mahalli Önemli Haiz Sulak Alan	☐																		
6. Coğrafi Koordinatlar (UTM)																			
(Merkezi Koordinatlar burada verilecek, Alanda tescile esas sınırlar alan sınırını temsil edecek yeterli kadar nokta ile belirtilecek ve sınır koordinatları ek olarak verilecektir)																			
	y																		
	x																		
7. Alanın Genel Konumu																			
(alanın genel olarak nerede olduğu, belli merkezlere göre konumu ve uzaklık yazılacaktır)																			
8. Alanın Yüksekliği																			
(metre cinsinden ortalama ve/veya min. maks. olarak verilecektir)																			
9. Alanın Büyüklüğü (Hektar)																			
(Ulusal Önemli Haiz Sulak Alanlarda Tampon Bölge sınırı, Mahalli Önemli haiz sulak alanlar için mevsimsel değişiklikler dikkate alınarak su yüzeyinin maksimum noktasından geçen sınır, Ramsar Alanlarında ise Ramsar Sınırı dikkate alınacaktır)																			
10. Genel Bilgi																			
(Sulak alanın tipik karakteristikleri ve önemini anlatan genel bilgi verilecektir)																			
11. Uluslararası Önemli Sahip Sulak Alan Kriterleri																			
(Birden fazla işaretleyebilirsiniz. Mahalli Önemli Haiz Sulak Alanlar için kullanılmayacak olup, 13. Maddeye geçilebilir)	<table border="0"> <tr> <td>1*</td><td>2*</td><td>3*</td><td>4*</td><td>5*</td><td>6*</td><td>7*</td><td>8*</td><td>9*</td> </tr> <tr> <td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td><td>☐</td> </tr> </table>	1*	2*	3*	4*	5*	6*	7*	8*	9*	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
1*	2*	3*	4*	5*	6*	7*	8*	9*											
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐											
12. 11. Maddede belirtilen kriterle(r)le ilgili açıklama																			
(İşaretlenen her bir kriter ile ilgili detaylı bilgi verilerek, neden o kriteri karşıladığı anlatılacaktır)																			

13. Sulak Alanın ve Çevresinin Fiziksel Özellikleri	
(Alanın genel jeolojisi, jeomorfolojik yapısı, doğal veya yapay olduğu, hidrolojisi, toprak sınıfı, su kalitesi, su derinliği, su seviyesi, genel iklim özellikleri burada anlatılacaktır)	
14. Hidrojeolojik Özellikler	
(Sulak alanın yeraltısuyu besleme, taşkın kontrolü, sediman tutumu, kıyı stabilizasyonu ile ilgili olarak fonksiyon ve değerleri burada tanımlanacaktır)	
15. Sulak Alan Tipleri	
1) Denizel / Kıyusal	
2) Karasal	
3) Yapay	
Sulak Alan Alt Tipleri	
A. Tatlı Su Gölü	
B. Acı Göl	
C. Sarılık	
D. Bataklık	
E. Turbalık	
F. Alçarası	
G. Baraj	
H. Gölge	
I. Kaynak Pınar	
J. Taşkın Ovası	
K. Diğer	
16. Alanın Genel Ekolojik Özellikleri	
(Alanda bulunan temel habitatlar, vejetasyon tipleri, bitki ve hayvan komuniteleri, Ekosistem hizmetleri ve bunlardan yararlanma şekilleri burada anlatılacaktır)	
17. Flora	
(Endemik, nadir, nesli tehlike altında olan veya biyocoğrafik açıdan önemli türlerin Türkçe ve Latince isimleri ile birlikte yazılacaktır. Bu bölüm Excel tablosu olarak ekte de verilebilir)	
18. Fauna	
(Endemik, nadir, nesli tehlike altında olan veya biyocoğrafik açıdan önemli türlerin Türkçe ve Latince isimleri ile birlikte yazılacaktır. Bu bölüm Excel tablosu olarak ekte de verilebilir)	
19. Sosyo- Kültürel Değerler	
(Eğer alanda geleneksel balıkçılık, tuz çıkarımı, saz kesimi gibi faaliyetler varsa veya alanın kendine has dini önemi ve kendine özgü kültürel değeri varsa (efsane, hikaye, vs) burada anlatılacaktır)	
20. Mülkiyet Durumu	
21. Mevcut Arazi Kullanımı	
22. Sulak alandaki başlıca Ekolojik Hizmetler	
Sazcılık	☐
Balıkçılık	☐
Turba Çıkarımı	☐
Tuz Çıkarımı	☐
Tarım	☐
Ekoturizm	☐
Diğer	☐

23. Sulak alanın mevcut ekolojik karakterine zarar verebilecek potansiyel tehditler	
Su Rejimine Müdahale	☐
İkincil Konut Baskısı	☐
Erozyon	☐
Kaçak Avcılık	☐
Otlama	☐
Tarım	☐
Kirlilik	☐
Kum Alımı	☐
Diğer	☐
24. Koruma Durumu	
a) Alanın mevcut Ulusal ve/veya Uluslararası koruma statüsü, ilan edilme tarihi ilana esas olan alan büyüklüğü ve sorumlu olan kurumu yazılacaktır.	
b) mevcut onaylı Yönetim planı var mı? Uygulanıyor mu?	
c) Alan ile ilgili başka plan var mı?	
d) Orman ve/veya orman rejimine sahip mi?	
25. Alanla İlgili Korunan Alan Teklifi var mı?(varsa teklif edilen korunan alan türü)	
26. Bilimsel araştırma ve/veya bilimsel faaliyet (İzlemeyi de içeren mevcut araştırma projeleri ile alanda düzenli olarak yürütülen kuş halkalama istasyonu, gibi faaliyetler)	
27. Alanla ilgili yapılan Eğitim ve Bilinçlendirme Faaliyetleri (Ziyaretçi Merkezi, Kuş Gözlem kulesi, alanın tanıtımına yönelik yayınlar, alanını korunması ile ilgili yapılan eğitim programları burada yazılacaktır)	
28. Rekreasyon ve Ekoturizm Durumu ve Potansiyeli (Alanda turizm var mı? İnsan baskısının derecesi (yoğun, normal, hafif))	
29. Yönetim (Alanın Yönetimi ile ilgili çalışan kişilerin adı soyadı, unvanı/adresi/tel/epostası)	

ONAY

Yukarıda Etüdü yapılmış olan Sulak Alanının Ramsar Alanı/Ulusal Önemli Haiz Sulak Alan/ Mahalli Önemli Haiz Sulak Alan olarak Bakanlığa teklif edilmesi, Mahalli Komisyon'un tarih ve no'lu toplantısında oy birliği/çokluğu ile kararlaştırılmıştır.

Bilgilerinize arz olunur.
İl Şube Müdürü

Doğa Koruma ve Sulak Alan
Şube Müdürü

Bölge Müdürü

Sulak Alan Belirleme Rehberi

Sulak Alan Nedir?

Sulak alan ekosistemlerinin kesin ve net bir tanımını yapmak oldukça zordur. Bunun için araştırma ve bir dizi saha çalışması yapılması gerekebilir. Ancak göller, sazlıklar, bataklıklar gibi başta su kuşları açısından önemli olan yaşam ortamları genelde sulak alan olarak tanımlanmaktadır. Devletler, bilim adamları ya da sivil toplum kuruluşları kendi amaçlarına göre farklı sulak alan tanımlamaları yapmıştır ve bu nedenle de tanımlamada farklı yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde 1994 yılında imzaladığımız Ramsar Sözleşmesi temel alınarak, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nda ve Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği'nde yer alan tanım kullanılmaktadır.

Buna göre Sulak Alanlar;

- Suları tatlı, acı veya tuzlu,
 - Doğal veya yapay,
 - Devamlı veya geçici,
 - Durgun veya akıntılı,
 - Denizlerin gelgit hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan
- başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı olarak önem taşıyan bütün sular, bataklık, sazlık ve turbalıklar olarak tanımlanır.



Şekil 1. Türkiye’de yaygın olarak bulunan sulak alan tipleri

Hem tanımdan hem de yukarıdaki şekilden görüldüğü üzere, suyun bulunduğu her yeryüzü parçası sulak alan olarak değerlendirilebilmektedir. Sulak alan tanımı kapsamında göller, deltalar, lagünler, sazlıklar, bataklıklar, turbalıklar, tuzlalar, su basar ormanlar, sulak çayırlar, nehirler gibi doğal alanların yanı sıra barajlar, göletler, çeltik tarlaları gibi insan yapısı alanlar da sulak alan tanımına dâhil edilebilmektedir. Ülkemizde bu sulak alan tipleri yaygın olarak bulunmaktadır. Bu da ülkemizin ne kadar zengin bir coğrafyaya sahip olduğunun göstergesidir.

Ramsar Sözleşmesine göre, üzerinde herhangi bir biyolojik çeşitlilik unsuru olmayan ancak jeolojik açıdan önemli olan **doğal alpin veya buzul göller, karstik (obruk, düden, vs.) göller ve krater gölleri** de sulak alan olarak değerlendirmektedir. Bilindiği üzere ülkemizde bulunan Meke Maarı, Kızören Obruğu ve Nemrut Kalderası bu tip göllere örnek olup ülkemizdeki 14 Ramsar Alanı içerisinde yer almaktadır.

Sulak Alan Belirleme Kriterleri ve Göstergeleri

Sulak alanlar, bilimsel olarak **sürekli veya periyodik** olarak **yüzey suyu olan** veya her zaman suya doymuş (hidrik) toprağı olduğu için **su bitkileri** (hidrofit) **büyüyeabilen ekosistemler** olarak tanımlanmıştır. (Meriç Dr.B., Çağırankaya, S., Sulak Alanlar,2014)

Daimi göller, sazlıklar, deltalar, lagünler gibi bazı habitatlar kolayca sulak alan olarak tanımlanabilirken, bazı habitatların tanımlanması ise oldukça zordur. Bunun nedeni; sulak alan özelliklerinin mevsimler, yağış ve hidrolojik süreçler nedeni ile değişimleridir. Sulak alanların yıl boyunca ıslak olmasına gerek yoktur.

Sulak alan tanımı; **hidroloji, biyota, toprak ve topraksız ortam** (alt katmanı toprak olmayıp su ile doyurulmuş veya su ile kaplı alanlardan oluşan) dört faktör için oluşturulmuş kriterleri kapsamaktadır (Tablo 1). Her bir kriter, saha araştırmasından elde edilen bilgi veya kanıtların toplanmasıyla açıklanabilecek göstergelerle veya diğer kaynaklarla değerlendirilir.

Tablo 1. Faktörler ve Kriterler

Faktör	Kriter
Hidroloji	Daimi veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu su ortamlarının bulunduğu alanları içerir.
Biyota	Bitki ve/veya hayvan türlerinin yaşam döngülerinin (üreme, göç, beslenme) en azından bir kısmında sulak alana bağımlı türler
Toprak	Yeryüzünün üst katmanında alanın en az yüzde 50'sinin oksijensiz koşulda bulunan suya doymuş toprakları (Hidrik toprak) içerir.
Topraksız Ortam	Topraksız ortamda (obruk, kayalık, çakıllık vb.) belli zamanlarda suyla dolu veya çevrili ortamları içerir. (özellikle yapay sulak alanlarda, toplam büyüklüğün %50'inden fazlası yapay eleman olan, beton, fiberglas gibi materyalle kaplıysa burası sulak alan değildir.)

Örneğin: anaerobik (oksijensiz) koşulların olası varlığını gösteren topraklar, birkaç sulak alan faunası türünün görülmesi veya birkaç sulak alan bitkisinin varlığı ile alanın bir sulak alan olabileceğini gösterebilir. Ancak bu özellikler tek tek ele alındığında alanın sulak alan olma durumu kesin değildir. Diğer taraftan, birçok yuvaya sahip su kuşu üreme kolonisinin alanda görülmesi alanın sulak alan olarak değerlendirilmesini kolaylaştırmaktadır. Ancak bazı memeli türleri yaşam döngülerinin bazı kısımlarında sulak alana bağımlı olsalar da bu türlerin genel yaşam sınırları daha geniş olabilir. Bu nedenle alanda sadece bu türlerin görülmesi alanın kesin olarak bir sulak alan olduğunu göstermez.

Hidroloji: Sulak alanların en önemli bileşenidir. İdeal olarak sulak alanlar, su altında kalma süresi ve sıklığı gibi bir hidrolojik davranış açısından tanımlanır. Bununla birlikte, sulak alanları destekleyen hidrolojik davranış, sulak alan tipine, bölgesine ve iklim gibi ilgili çevresel faktörlere göre değişebilmektedir.

Doğrudan toprağın suya doygunluğu bir gösterge olarak kullanılabilse de, bunu doğrudan bir sulak alanda ilk gözlemlerde tespit etmek her zaman mümkün olmayabilir. Bu nedenle bu alanlarda daha uzun süreli gözlem gerekebilmektedir.

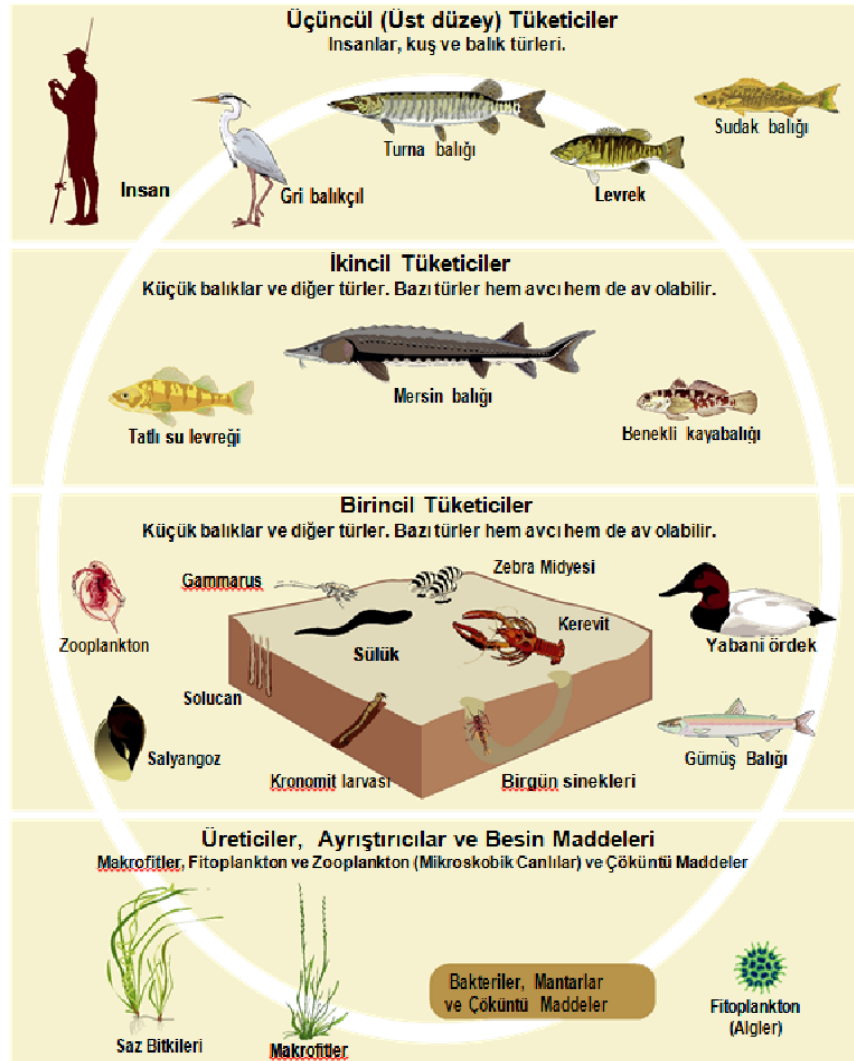
Hidrolojik bilginin yokluğunda, alanda sulak alan bitkisinin varlığı (Ek-3: Makrofit Tür Atlası), sucul canlılar(balıklar, planktonlar, vs.) veya toprak göstergeleri de hidrolojik kriterlerin karşılandığına dair kanıt sağlamaktadır. Alan ziyaretinde, ziyaret tarihindeki iklim koşulları nedeni ile alanda doğrudan su kütlesini gözlemlemek mümkün olmadığında aşağıda gösterildiği gibi alanda su izini (Fotoğraf 1. Su İzi) tespit etmek veya kök bölgesindeki su doygunluğunu görmek gerekmektedir. Topraktaki nemlilik genellikle yüzeyden 30 cm. derinliğe kadar olmalıdır. Çünkü bu kısım bitki ve hayvanların çoğunluğunu etkileyen kısımdır.



Fotoğraf 1. Su İzi

Bitki

Bitki topluluklarının gelişimlerinin sıklıkla toprak doygunluğu ile güçlü ilişkilere sahip olması nedeniyle bitkiler, bir alanın sulak alan olup olmadığının belirlenmesinde gösterge olarak kullanılmaktadırlar. Bitkiler ekosistemdeki besin zincirinin de birincil üreticilerindendir.



Şekil 2. Besin Zinciri

Bir yerin sulak alan olup olmadığını anlayabilmek için alandaki bitki ve hayvan çeşitliliğini ve arasındaki ilişkiyi ortaya koymak gerekir. Bunu anlayabilmek için sulak alanlardaki besin zincirini de iyi tanımamız gerekmektedir (Şekil 2). Besin zincirinin ilk grubunu (basamağını) üreticiler, ayrıştırıcılar ve besin maddeleri, son grubunu (basamağını) ise 3. dereceden tüketiciler oluşturur. Madde ve enerji, besin zincirinde üreticilerden tüketicilere doğru aktarılır. Ekosistemlerdeki besin zincirinin en sonunda insan veya etoburlar bulunur.

Ek 3 de verilen Makrofit Tür Atlasında yer alan türlerin alandaki varlıklarının tespiti, alanın “sulak alan” olduğunun önemli bir kanıtıdır. Bu türler aynı zamanda besin zincirinde birincil üretici olduklarından alanda birincil, ikincil veya üçüncül tüketici gruplarının olduğuna da bir işarettir. Sulak alanlarda yaygın olarak bulunan bitkiler; kamış, saz, kargı, hasırotu, kofa, bataklık süseni, su mercimeği, su papatyası, nilüfer, bekarotu gibidir.



Sazlık (*Phragmites australis*)



Kamış (*Typha sp.*)



Kargı (*Arundo donax*)



Kofa (*Juncus acutus*)



Süsen (*Iris sp.*)



Bekarotu (*Calamagrostis epigejos*)



Su mercimeği (*Lemna minor*)



Su papatyası



Nilüfer

Sulak alan bitki örtüsünün diğer kanıtları, sıg kök sistemlerine sahip ağaçları, şişkin gövdeleri ve toprak yüzeyinin üzerindeki bitki gövdesinden veya gövdesinden büyüyen kökleri içerir.



Fauna

Yaşam döngülerinin en az bir kısmını (beslenme, üreme, konaklama, vb.) sulak alanda geçiren hayvan türlerine sulak alan faunası adı verilmektedir. Bitki türlerinin bulunmadığı kıyı çamurlukları, tuz tavaları gibi sulak alanlar sulak alana bağımlı fauna türleri tarafından kullanılmaktadır. Örneğin tuzlu göllerde yer alan *artemia* gibi zooplanktonlar bu türlerdendir.



Artemia



Artemia baskın, Meyil Obruğu / Konya

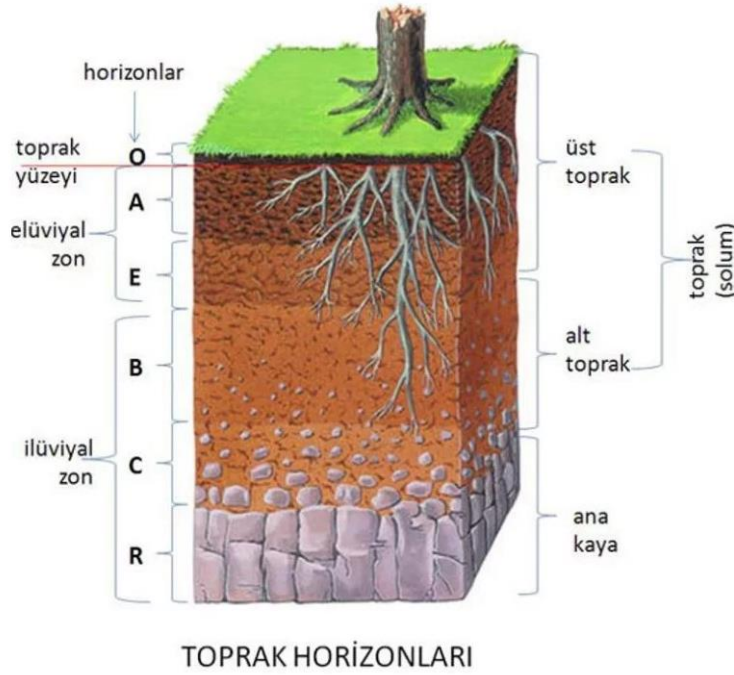
Toprak

Hidrik topraklar olarak adlandırılan sulak alan toprakları, araştırma yapılacak alanda sığ bir çukur (kabaca 30 cm - 45 cm derinlikte) kazılarak tanımlanır. Bir sulak alan toprağını kesin olarak tanımlayan toprak göstergeleri, organik (ayırışmış bitki) materyallerin birikimi, sülfürlü materyallerin varlığıdır.

Aşağıdaki özelliklerden herhangi birinin varlığı hidrik bir toprağı gösterebilir:

- Toprağın yüzeyinde kısmen ayrışmış bitki materyali (turba) tabakası vardır (O katmanında).
- Yüzeyin altındaki toprak rengi, turuncu veya kahverengi benekler veya benekler olsun ya da olmasın, ağırlıklı olarak koyu grimsidir (aynı bölgede kesin olarak sulak alan olmadığı kesin bilinen alandan alınan örneğiyle karşılaştırıldığında). (A katmanı)
- Toprak, çürük yumurta gibi kükürtlü bir kokuya sahiptir.
- Toprak çok kumlu ve siyah bir yüzey tabakasına sahiptir.
- Toprak çok kumlu ve lekeli görünüyor veya yüzeyin altında koyu organik madde çizgileri var.

Bazı toprak göstergeleri iklim bölgesine, sulak alan tipine (göl, sazlık, delta, vs.) ve suyun bulunma sıklığına (periyodik veya yaygın olarak ıslak) göre değişir.



Toprak, **horizon** adı verilen katmanlardan oluşur. Normal gelişen bir zonal toprak profili çeşitli ana katmandan oluşur:

- **O (organik katman) katmanı**, daha çok canlı kalıntılarından oluşan toprağın verimli kısmıdır. Humus ve kalıntılar içerir.
- **A katmanı**, canlılık olaylarının yoğun olduğu kısımdır. Bitki köklerinin önemli bir kısmı, mikroorganizmalar ve solucan gibi canlılar daha çok bu katmanda bulunur. Bu katmandaki tuz ve kireç gibi materyaller, yağışlarla alt katmanlara taşınır.
- **E horizonuna** yıkanma katmanı da denir. E horizonu bir tükenme bölgesi (Örn. Kil, organik madde, demir) olduğu için genellikle solgun, kül renklidir. Horizonlar özellikle yoğun yağış alan orman altında gelişmiş topraklarda yaygın olarak görülür
- **B katmanı**, üst katmanlardan yağışlarla taşınan kireç, tuz vb. materyallerin biriktiği yerdir. Bu nedenle B horizonu, **birikme katmanı** olarak da adlandırılır.
- **C horizonu** Ana kayadan ayrılmış materyallerin ve molozların yoğun olduğu katman olarak adlandırılır.
- **R katmanı ise ana kayadır.**

O ve A katmanlarında hidrik toprak özelliklerinin gözlemlenmesi alanın sulak alan olabileceğine işaret eder.



Hidrik Toprak Örnekleri

Toprak örnekleri çalışılacak sahada farklı noktalardan toprak örneği alma burgusu veya bel, kürek gibi aletler yardımı ile alınabilir. Yandaki şekilde örnek olarak verilen toprak numune alma burgusu toprakta yüzeye dik olacak şekilde çevrilerek ~30 cm derinliğe gelecek kadar inilir. Bu şekilde örnekleme yaparak toprağın hidrik toprak olup olmadığı kontrol edilir.



Topraksız Ortam

Bazı sulak alan özelliklerinde bitki örtüsü veya toprak yoktur ve alanda bulunan fauna göstergelerinden de tutarlı bir şekilde tanımlama yapılamayabilir. Bu tip sulak alanlar, kayalık nehir yatakları, şelaleler, kayalar, kaynak suları, obruklar vb. gibi sulak alanları içerir.



Kızören Obruğu

Buradaki faktörlerin alanda tespiti ile ilgili aşağıdaki göstergeler tablosundan yararlanılabilir (Tablo 2). Burada görüldüğü gibi her faktör için kesin gösterge bulunamayabilir. Bu durumda yarı kesin göstergeler incelenmelidir.

Tablo 2: Göstergeler

Faktör	Kesin Göstergeler ve Eşikler	Yarı Kesin Göstergeler ve Eşikler- Kriterin karşılanması için Ek Bilgi Gerekmemektedir	Kanıtların Kaynakları
Hidroloji	Açık su yüzeyi; suya doymuş alanlar	Çamur çatlakları, alg tabakası, tuz tabakası, geçmiş akım verileri	Tarihi kayıtlar, zaman serisi farklı hava fotoğrafları, çeşitli uydu görüntüleri, alan gözlemleri.
	Sulak alan topraklarının varlığı; Sulak alan gösterge bitkileri (makrofitler), sucul canlılar (balıklar, planktonlar)		
Biyota -Flora	Sulak alan gösterge bitkilerinin (makrofit bitkileri) baskınlığı	Bitki türlerinin veya bunların parçalarının mevcudiyeti, sel sularının ulaştığı her yerde bulunabilecek yeraltı kalıcı bitki parçaları ve tohumları, daha önce hazırlanmış olan sulak alan veya bitki örtüsü haritaları	İlgili uzmanların saha araştırması, ilgili sulak alan flora/fauna gösterge listeleri, ilgili veri tabanları, tanımlama rehberleri
-Fauna	Hayat döngülerinin bir aşamasında veya tamamında sulak alanlara bağımlı olduğu bilinen türlerin alanda kaydedilmesi	Hayatının tamamında bir sulak alana bağımlı olmayan fauna türlerinin ya da kalıntılarının varlığı, örn: yumurta, iskelet kalıntıları veya kabukları, dışkılar, ayak izleri, vb.	İlgili uzmanların saha araştırması, ilgili sulak alan flora/fauna gösterge listeleri, ilgili veri tabanları, tanımlama rehberleri
Toprak	Hidrik toprak, suya doymuş toprak profili	Nemli toprak profili, çürük yumurta kokusu	Saha araştırması, Örneklem, Toprak haritaları
Topraksız Ortam	Kısmen veya aşınmamış kaya. Obruk, vb. Kireçtaşı oluşumu.		Gözlem

Sulak Alan Tespiti İçin Kullanılan Yöntemler

Bir yerin sulak alan olup olmadığının belirlenmesi için 3 adımdan oluşan bir yol izlenir.

1. **Adım:** Potansiyel sulak alanla ilgili bilgi toplamak
2. **Adım:** Arazi Çalışmaları
3. **Adım:** Sulak Alan karar ağacını uygulamak

1.Adım: Araştırma yapılacak alanla ilgili bilgi toplamak

Bu aşamada alanla ilgili hem literatür çalışmasındaki bulgular toplanarak arazi planlaması yapılır.

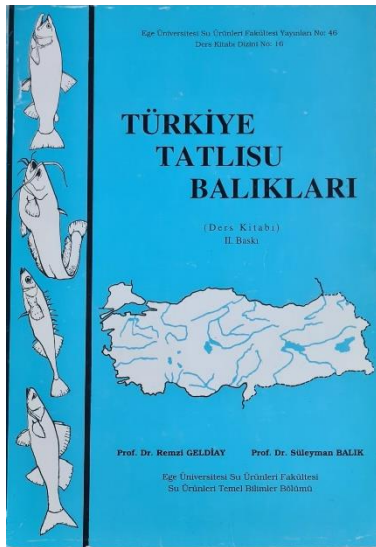
- Alanla ilgili varsa tarihi kayıtlara ulaşılmalı, bilimsel makaleler, raporlar, mevcut haritalar ve uydu/hava fotoğrafları edinilmelidir.
- Alan çalışması ile ilgili olarak strateji belirlenmeli, alana kaç defa ziyaret gerçekleştirileceği, her bir ziyarette hangi türlerin araştırılacağı nerelerden toprak örneği alınacağı, hakim noktaların (araziye görebilecek en yüksek nokta) nerelerde olduğu belirlenmelidir.
- Sulak alanın bulunduğu havzanın durumunu, alanın beslenme-boşalım ilişkilerini ortaya koymak gerekir. Alanın hidrolojisi, su kalitesi, iklim özellikleri araştırılmalıdır.
- Mevsime göre sahada hangi türlerin bulunabileceği ile ilgili çalışma yapılarak belirlenmelidir. Birçok tanımlama rehberinde, çalışma yapılan bölgede ve mevsimde, hangi kuş ve/veya bitkilerin olabileceğine dair bilgi bulunmaktadır.
- Aynı zamanda hava koşulları, önceki yağış, sel, kuraklık, saz yangını sıklığı, gelgit, insan müdahalesi (örneğin bitki örtüsü temizleme, kesme-doldurma, hayvan otlatma ve hidrolojik değişiklikler) ile ilgili bilgi toplanmalıdır.
- Burada alanda hâkim noktalardan fotoğraflama (mümkünse sabit noktalar belirlenmeli, yağışlı ve kuru mevsimlerde olmak üzere aynı bakış açılarından fotoğraflama yapılarak alanda izlemeye yapılabilir.) yapılmalı, varsa uçangöz (drone) kullanılmalıdır.
- Araştırma ile ilgili hangi uzmanlara ve hangi araç gereçlere (dürbün, teleskop, gps, fotoğraf makinesi, drone, kuş tanımlama rehberi, bitki tanımlama rehberi, burgu, vs.) ihtiyaç olacağı belirlenmelidir.

2. Adım: Arazi Çalışmaları

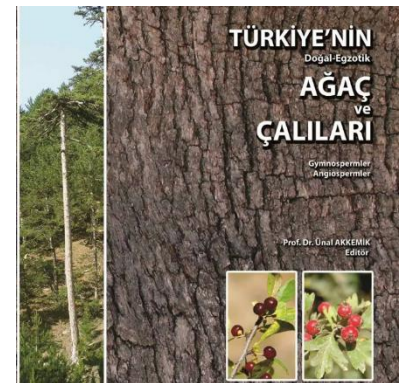
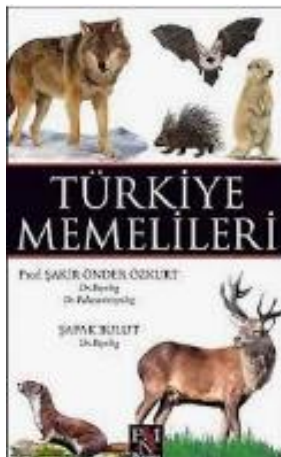
Saha çalışmaları yapılırken bir takım hususlara dikkat edilmelidir. Sahaya su kuşlarının en aktif olduğu sabahın erken saatlerinde gidilmeli, araştırma ve gözlem sırasında alanda bulunan canlı türlerinin alandan kaçmalarını veya saklanmalarını önlemek için gürültü yapılmamalıdır. Araziye çıkarken kullanılacak giysi rengi de doğaya uyumlu renklere seçilmelidir. Ayrıca bazı hayvan türleri yaşam tarzlarına bağlı olarak özel zamanlarda ortaya çıkmaktadır. Örneğin bir baykuş türü sadece gece saatlerinde aktif olurken ses kaydı ile tespit edilmesi kolay olacaktır.

İklimsel durumlar ve anlık hava koşulları arazi planlamasında mutlaka dikkate alınmalıdır. Arazi çalışmalarında;

- Çalışılan sulak alanda ve çevresindeki habitat yapısı, sulak alandaki ve yakın çevresindeki baskın türler tespit edilmeli ve kayıt altına alınmalıdır.
- Sulak alan kriterleri ile ilgili bilgiler toplanarak kaydedilmelidir.
- Ofis ortamında ise alanla veya çevresi ile ilgili bilimsel makaleler araştırılmalı, ilgili kurumlardan alanla ilgili varsa diğer bilgiler toplanmalı, alanın hava fotoğrafları veya Google earth görüntüleri (zaman aralığı dikkate alınarak) tespit edilmelidir.
- Araziye çıkacak personel değişik uzmanlıklara sahip bir ekip şeklinde olmalıdır. (güvenlik önlemleri alınmalı, gözlem için gerekli ekipmanlar (dürbün, teleskop, gps, fotoğraf makinesi, drone, kuş tanımlama rehberi, bitki tanımlama rehberi, burgu, su örneği için uygun kab, vs.) edinilmelidir.



Türkiye Bitkileri Listesi
Damarlı Bitkiler

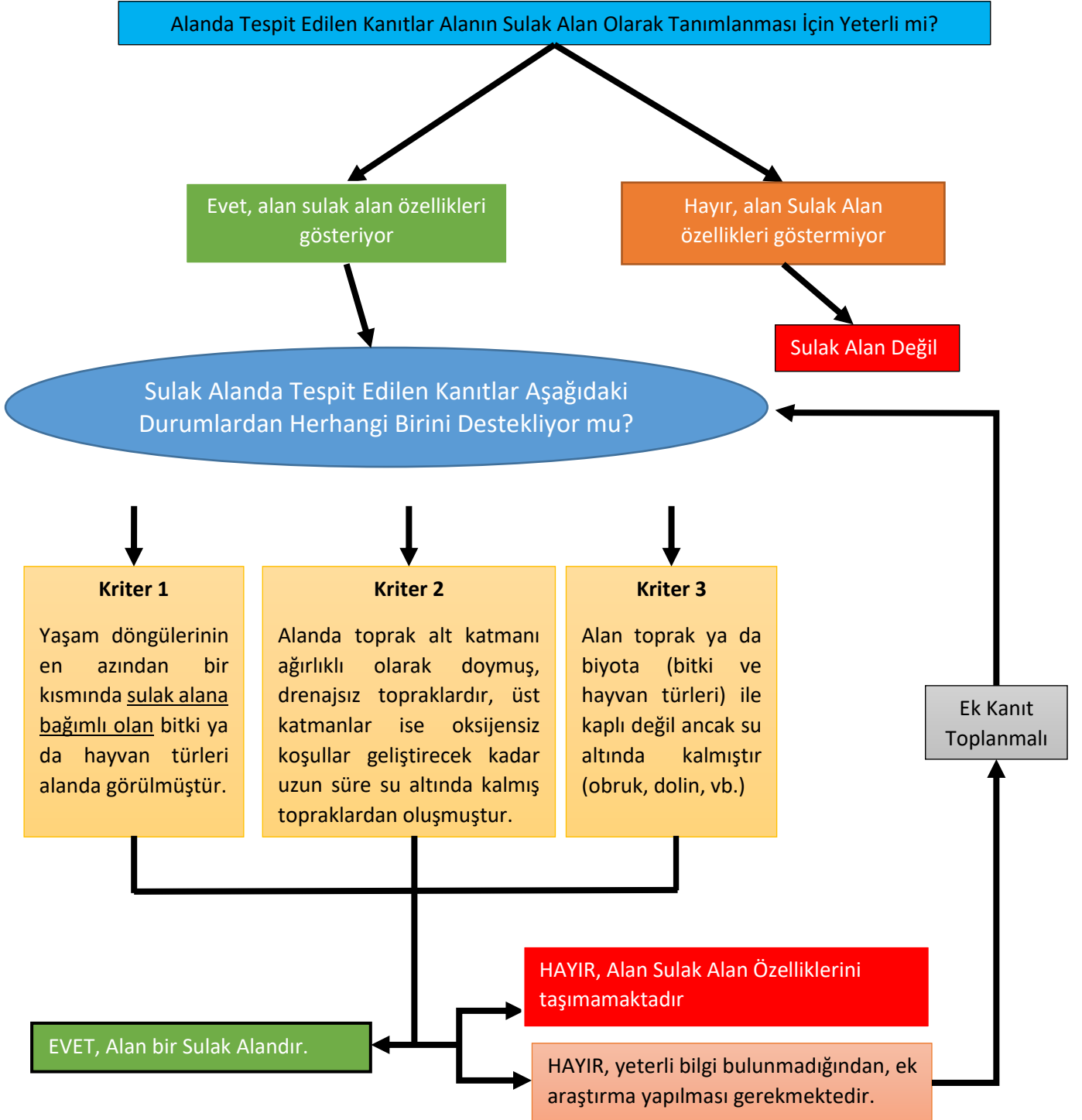


Arazi çalışmalarında kullanılabilecek çeşitli yayınlar

3.Adım: Sulak Alan Karar Ağacını uygulamak

Sulak alan karar ağacı incelenen alanın sulak alan olup olmadığına karar vermek için uygulanmalıdır.

SULAK ALAN KARAR AĞACI



Sulak Alan Karar Ağacının Uygulanma Adımları:

1. Adım: İncelenecek alanın sulak alan tanımında yer alan;

- Doğal veya yapay
- Daimi veya geçici
- Suları durgun veya akıntılı
- Acı, tatlı veya tuzlu

Özelliklerinin olup olmadığı ilk olarak tespit edilmelidir. Alan, ilk bakıldığında bu özelliklerden bazılarına sahipse doğrudan ikinci adıma geçilmelidir. Bu özelliklerden herhangi birine sahip olmayan alanlar sulak alan sayılmayacağından inceleme süreci durdurulmalı ve ona göre raporlanmalıdır.

2. Adım:

Sahadan elde edilen verilerin 3 adet sulak alan özelliklerini karşılayıp karşılamadığına bakılır.

Kriter 1

Yaşam döngülerinin en azından bir kısmında sulak alana bağımlı olan bitki ya da hayvan türleri alanda görülmüştür.

Kriter 2

Alanda toprak alt katmanı ağırlıklı olarak doymuş, drenajsız topraklardır, üst katmanlar ise oksijensiz koşullar geliştirecek kadar uzun süre su altında kalmış topraklardan oluşmuştur.

Kriter 3

Alan toprak ya da biyota (bitki ve hayvan türleri) ile kaplı değil ancak su altında kalmıştır (obruk, şelale, vb.)

Araştırma yapılan sulak alan bu özelliklerden en az birine sahipse, diğer özelliklerle birlikte alanla ilgili daha detaylı bilgi toplanır.

Eğer alan bu özelliklerden hiç birini kapsamıyorsa, bu alan ya **SULAK ALAN ÖZELLİĞİ TAŞIMAMAKTADIR** ya da alanla ilgili edinilen bilgi yetersizdir. Bilgilerin yetersiz olduğuna kanaat getirilirse buradaki 3 özellik ile ilgili detaylı bir çalışma yapıp sulak alanla ilgili kanıtlar aranabilir.

SULAK ALANLARDA HARİTALAMA

Ölçek

Ölçek; sulak alan haritalaması ve arazi değerlendirmesi için önemli bir husus olup en küçük sulak alan sınırını belirlemek için en önemli araçtır. Tanımlama ölçeği, tanımlanabilecek özelliklerin minimum boyutunu belirleyecektir (Tablo 3). Ülkemizde yaygın olarak doğa koruma ile ilgili haritalamalarda çoğunlukla 1:25.000 ölçekli topoğrafik harita kullanılmaktadır. 1:25.000 ölçekli bir haritada en küçük poligonu 2mm x 2mm (arazide 50m x 50m) olarak tanımlamak mümkündür. Bu da yeryüzünde 0,25 hektara (2500 m²) denk gelmektedir.

Tablo 3. Ölçek Tablosu

Özellik	Haritada Belirlenen En Küçük Boyut	El GPS'i Hassasiyeti	Harita Ölçeği					
			1:5.000	1:10.000	1:25.000	1:50.000	1:100.000	1:250.000
Belirlenebilen en küçük alan	2x2mm		0,05 ha	0,1 ha	0,25 ha	1.0 ha	4 ha	25 ha
Gösterilen doğrusal özelliklerin minimum genişliği	1 mm	10 m	5 m	10 m	25 m	50 m	100 m	250 m
Hassasiyet	± 0,5mm	10 m	5 m	10 m	25m	50 m	100 m	250 m

Kaynak: Neldner vd., 2005

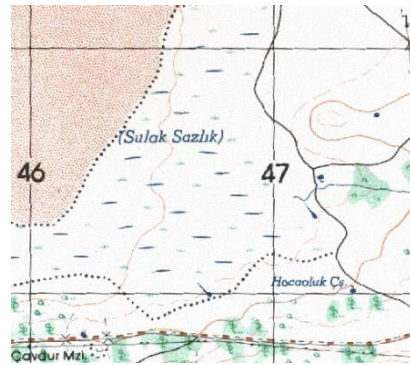
Sadece 0,25 hektardan (2500 m²) daha büyük olan alanlarda araştırma yapılmalı ve bu alanlar için **‘Sulak Alan Karar Ağacı’** adımları uygulanmalıdır.

Sulak Alan Sınırının ve Alanının, Topoğrafik Harita Üzerinde Gösterilmesi

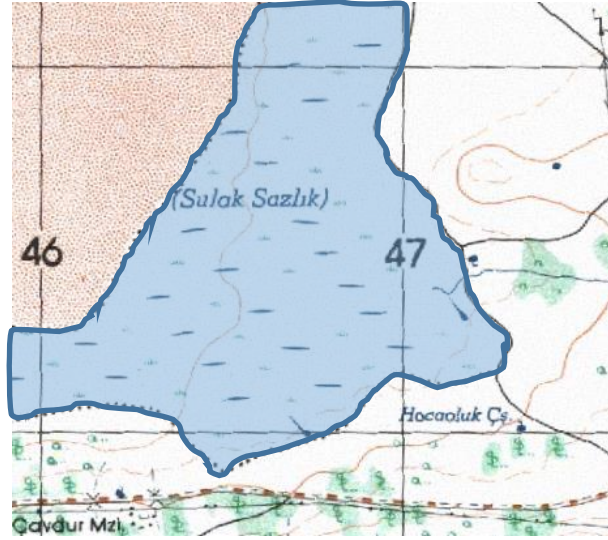
Sulak alanları uydu haritaları ve 1:25.000 ölçekli topoğrafik harita üzerinde belirlemek mümkündür. Topoğrafik haritalarda daimi su kütleleri mavi renkte gösterilirken, geçici su kütleleri taramalı mavi, bataklıklarda özel bir işaretlerle gösterilmektedir. Ancak bu su kütleleri, kullanılan topoğrafik haritaların eski tarihli olmalarından ve yeryüzü şekillerinin hem tabii hem de suni olarak insan müdahaleleri ile sıkça değişmesinden dolayı sadece topoğrafik haritalarda gösterildiği şekliyle günümüzde görünmeyebilirler.



Göl



Bataklık



Topoğrafik harita üzerinde yapılan işaretlemelerde yukarıda görüldüğü gibi, ilgili özelliği diğer özellikten ayıran ayırım çizgilerini takip ederek poligon oluşturulur.

Sulak Alan Sınırını Uydu Görüntüsünde Belirleme

Günümüzdeki görüntüye en yakın sulak alan sınırları SAYBİS programı üzerinden veya Google Earth programı kullanarak belirlenmektedir.

Hem SAYBİS hem de Google Earth üzerinden servis edilen Uydu haritalarında açık mavi renk nispeten sığ gölleri koyu mavi renklerde de derin gölleri ifade etmektedir. Beyaz ve gri renkler de geçici (mevsimsel) sulak alanlar ve tuzcul sulak alanları göstermektedir. Sarı, kahverengimsi renkler ise çoğunlukla sazlıkları ve bataklıkları göstermektedir. Bir sulak alan, bütün bu tiplerin birleşimi olabildiği gibi sadece bir tanesi ile de temsil edilebilir. Özellikle kıyı sulak alanlarında hem tuzcul bataklıklar ve tuzlu göller yer alırken daha iç kesimlerde tatlı su gölleri ve tatlı su bataklıkları yer almaktadır. Burada sınır belirlenirken sulak alan özelliğinin diğer coğrafi unsurlardan ayıran ayırım çizgilerine göre sınırlamak gerekmektedir. Sınır noktaları mümkün olduğunca sık olarak belirlenirse alanımız o kadar hassasiyetle belirlenmiş olacaktır. SAYBİS programında sulak alan belirleme ile ilgili detay bilgiler program rehberinde yer almaktadır. Aşağıda değişik sulak alan tiplerine göre belirlenmiş sınır örnekleri bulunmaktadır.

Göl Tipi Sulak Alan Örneği: Sulak alan karar ağacında sulak alan olduğuna kanaat getirilen aşağıdaki uydu fotoğrafında görülen sulak alanın sınırlarını belirlemek isteyelim. (Niğde İli'nde Narlı Göl)

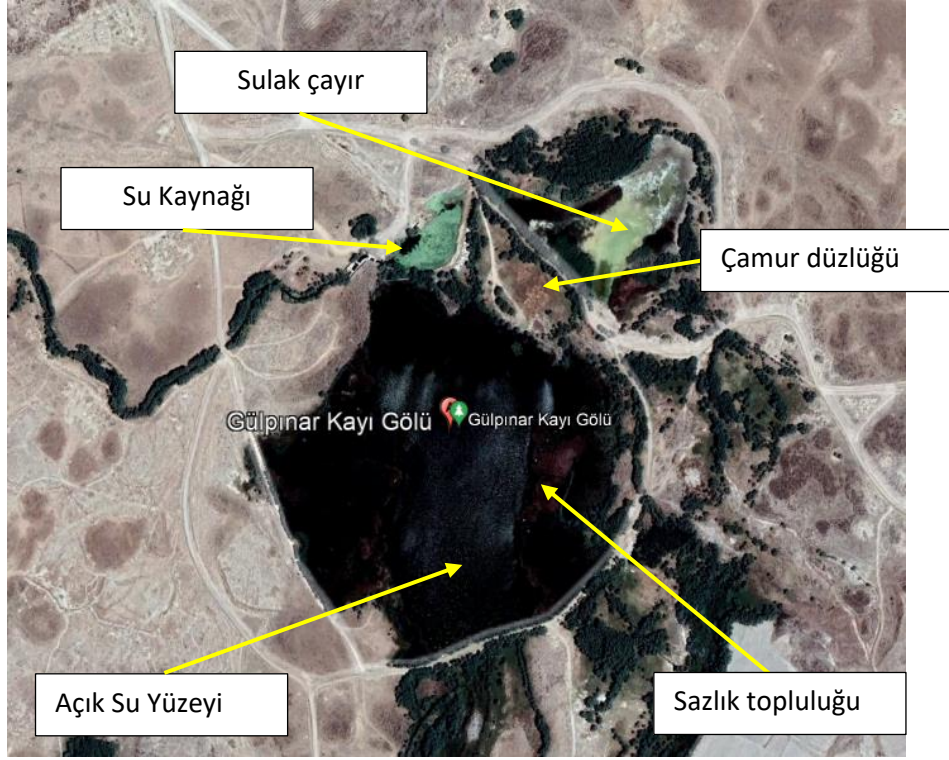


Örneğimizde sadece bir su parçası görülmekte, ilk etapta herhangi bir sazlık, bataklık vb. bir ekosistem göze çarpmamaktadır. Burada sınırı, suyun karaya değdiği kısmı dikkate alarak belirlemek gerekir. Bazı kıyılarda saz örtüleri olması muhtemeldir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, suyun yıl boyunca en çok olduğu zamandaki görüntüsüne göre sınırın belirlenmesi gerektiğidir. Bu örnekte derin bir sulak alan ekosistemi olduğundan (su parçasının koyu renkli olması derin olduğu anlamına gelmektedir), kıyıda su izi olarak fazla değişim olması beklenmez. Bu tip ekosistemlerde sulak alan sınırının belirlenmesi diğerlerine göre daha kolaydır. Sulak alan sınırı belirlenirken, sınırını belirlemek istediğimiz alana mümkün olduğunca yaklaşılarak tüm detaylar dikkate alınmalıdır. Çünkü bu tip alanlarda özellikle kıyı kesiminde sazlıkların olması muhtemeldir. Sınırımızı belirlerken sazlıkları da sulak alan sınırı içerisine almalıyız.



Bir başka sulak alanda ise hem göl yüzeyi, hem sazlık toplulukları, hem çamur düzlükleri, hem sulak çayırliklar gibi birden fazla sulak alan tipi bulunmaktadır.

Bu tip alanlarda sulak alan sınırını belirlerken bütün sulak alan tiplerini sulak alan sınırı içine alacak şekilde işaretleme yapılmalıdır. Aşağıdaki örnek Aksaray İlimizde yer alan Kayı Gölü'ne aittir.



Sulak Alanların Sınıflandırılması

İnceleme yapılan alanın sulak alan olduğuna karar verildikten sonra o sulak alanın tipini de belirlemek gerekir. Ülkemizdeki sulak alan sınıflaması Ramsar Sınıflamasına göre yapılmaktadır. Ramsar sınıflamasında Sulak alanlar 1- Denizel/Kıyisal, 2 - Karasal, 3- Yapay olmak üzere 3 ana sınıf altında toplam 42 tipten oluşmaktadır. Doğal Sulak Alan tipleri harflerle belirtilirken yapay sulak alan tipleri sayılarla belirtilmiştir. Ulusal Sulak Alan Envanterinde de bu sınıflama kullanılmaktadır.

1. DENİZEL ve KIYISAL SULAK ALANLAR

- | | |
|----------|---|
| A | sürekli siğ denizel sular (git döneminde 6 metreden siğ; koylar ve boğazları kapsar) |
| B | denizel sucul gelgit yatakları ; yosun yatakları, tropik denizel söğütlükleri kapsar |
| C | mercan resifleri |
| D | kayalık denizel sahiller ; kayalık denizötesi adaları ve falezleri kapsar |
| E | kum ve çakıllı sahiller ; kumul burunları, girintileri, adacıkları, kumul sistemleri |
| F | haliç suları ; haliçlerin ve deltalardaki haliç sistemlerinin sürekli suları |
| G | gelgit çamur, kum ya da tuz düzlükleri |
| H | gelgit sazlıkları ; tuzcul sazlıklar ve söğütlükler, tuzlalar, acı – tatlı gelgit sazlıkları |
| I | gelgit ormanlı sulak alanlar ; mangrov bataklıkları, gelgit tatlısu bataklık ormanları |
| J | kıyisal acı/tuzlu lagünleri ; görece siğ denizle bağlantılı, acı – tuzlu lagünleri kapsar |
| K | kıyisal tatlısu lagünleri ; tatlısu delta lagünlerini kapsar |

Ülkemizde denizel ve kıyisal sulak alan tiplerinden A- sürekli siğ denizel sular, B – Denizel sucul gelgit yatakları, C- Mercan resifleri, G- Gelgit Çamur düzlükleri, H Gelgit Sazlıkları, I Gelgit ormanlı sulak alanlar görülmemektedir.

2. KARASAL SULAK ALANLAR

- | | |
|-----------|--|
| L | Sürekli karasal deltalar. |
| M | Sürekli nehirler / dereler / ırmaklar. |
| N | Mevsimsel / süreksiz / düzensiz nehirler/ dereler/ ırmaklar. |
| O | Sürekli tatlı su gölleri (8 ha Üzeri) |
| P | Mevsimsel / (8 ha üzeri) tatlı su gölleri. |
| Q | Sürekli tuzlu / acı / alkali göller. |
| R | Mevsimsel tuzlu / acı / alkalın göller ve düzlükler. |
| Sp | Sürekli tuzlu / acı / alkalın bataklıklar |
| Ss | Mevsimsel tuzlu / acı / alkalın bataklıklar / havuzlar. |
| Tp | Sürekli tatlı su bataklıkları / havuzları; (8 ha altında); içi su dolu bitkilerin en azından gelişme mevsiminin büyük bir bölümünde var olduğu, inorganik topraklardaki sazlık ve bataklıklar. |
| Ts | İnorganik topraklardaki mevsimsel / geçici tatlı su bataklıkları, çayırları kapsar. |
| U | Ormansız turba sahaları; çalı ve açık bataklık, bataklıkları, çayırları kapsar. |
| Va | Alpin sulak alanları; yüksek dağ çayırlıklarını, karların erimesiyle oluşan geçici suları kapsar. |
| Vt | Tundra sulak alanları; tundra gölcüklerini, karların erimesiyle oluşan geçici suları kapsar. |
| W | Fundalık baskın sulak alanlar |
| Xf | Tatlı su, ağaçların baskın olduğu sulak alanlar; inorganik topraklar üzerindeki tatlı su bataklık ormanlarını, mevsimsel su basar ormanları, çalılık bataklıkları kapsar. |
| Xp | Ormanlık turba sahaları; turba bataklığı ormanları. |
| Y | Tatlı su kaynakları; vahalar. |
| Zg | Jeotermal sulak alanlar. |

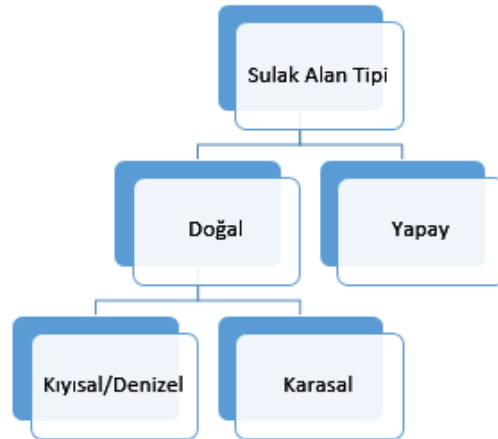
Zk(b)Karasal karstik ve diğer yeraltı hidrolojik sistemler.

Buradaki sulak alan tiplerinden Vt Tundralar, W Fundalıklar ve Zg Jeotermal Sulak Alanlar hariç hepsi ülkemiz sulak alanlarında bulunmaktadır.

3. YAPAY SULAK ALANLAR

- 1- Kültür havuzları;
Kültür balıkçılığındaki balık ve karides üretim havuzları
 - 2- Küçük havuzlar;
Sekiz hektarın altındaki çiftlik havuzlarını, depo havuzlarını ve küçük su tanklarını içerir.
 - 3- Sulama yapılan alanlar;
Sulama kanallarını ve çeltik tarlalarını içerir.
 - 4- Mevsimsel olarak göllenen tarım alanları
Yoğun olarak yönetilen veya ıslak otlak ve çayırları da kapsar
 - 5- Tuz elde etme sahaları;
Tuz tavaları, tuzlalar vs.
 - 6- Su depolama alanları;
Sekiz hektardan büyük, baraj ve göletleri kapsamaktadır. Kazılar; çakıl, tuğla, kil çukurları; diğer malzeme çukurları, maden çukurları.
 - 7- Atık su arıtma sahaları; yerleşik havuzlar, oksidasyon havuzları.
 - 8- Kanallar ve drenaj kanalları, hendekler.
- Zk(c) – İnsan yapımı karstik ve diğer yeraltı hidrolojik sistemler.**

Orman yangın havuzları, yüzme havuzları, sulama havuzları, sızdırmazlığı sağlanmış beton sulama kanalları, sulak alan tanımı dışındadır. Yapay bir sulak alanın, **sulak alan olarak değerlendirilebilmesi için en az %50 oranında su içi veya yüzey bitkileri ile kaplı olması** veya su kuşlarının üreme, beslenme veya kışlama dönemlerinin en az bir kısmına ev sahipliği yapması gerekmektedir. Bir sulak alanda birden fazla sulak alan tipi bulunabilmektedir.



Bir sulak alanın tipine karar verebilmek için sulak alan içindeki bütün özelliklerin tespit edilmesi gerekir. Öncelikle alan doğal mı, yapay mı? İlk olarak buna karar verilmelidir. Ardından sulak alanın mevsimsel bir sulak alan mı yoksa daimi bir sulak alan mı olduğuna bakılmalıdır. Üçüncü olarak bakılması gereken sularının tatlı, acı veya tuzlu olup olmadığıdır.

Sonrasında alanın büyüklüğü tespit edilmelidir. Ardından sulak alanın tipini tablodan belirlemek kolay olacaktır.

Sulak alan sınır belirlemesi ile ilgili verilen örnekleri kullanarak sulak alan tipini belirleyelim.

İlk örneğimiz; Niğde ilinde bulunan Narlı Göl.



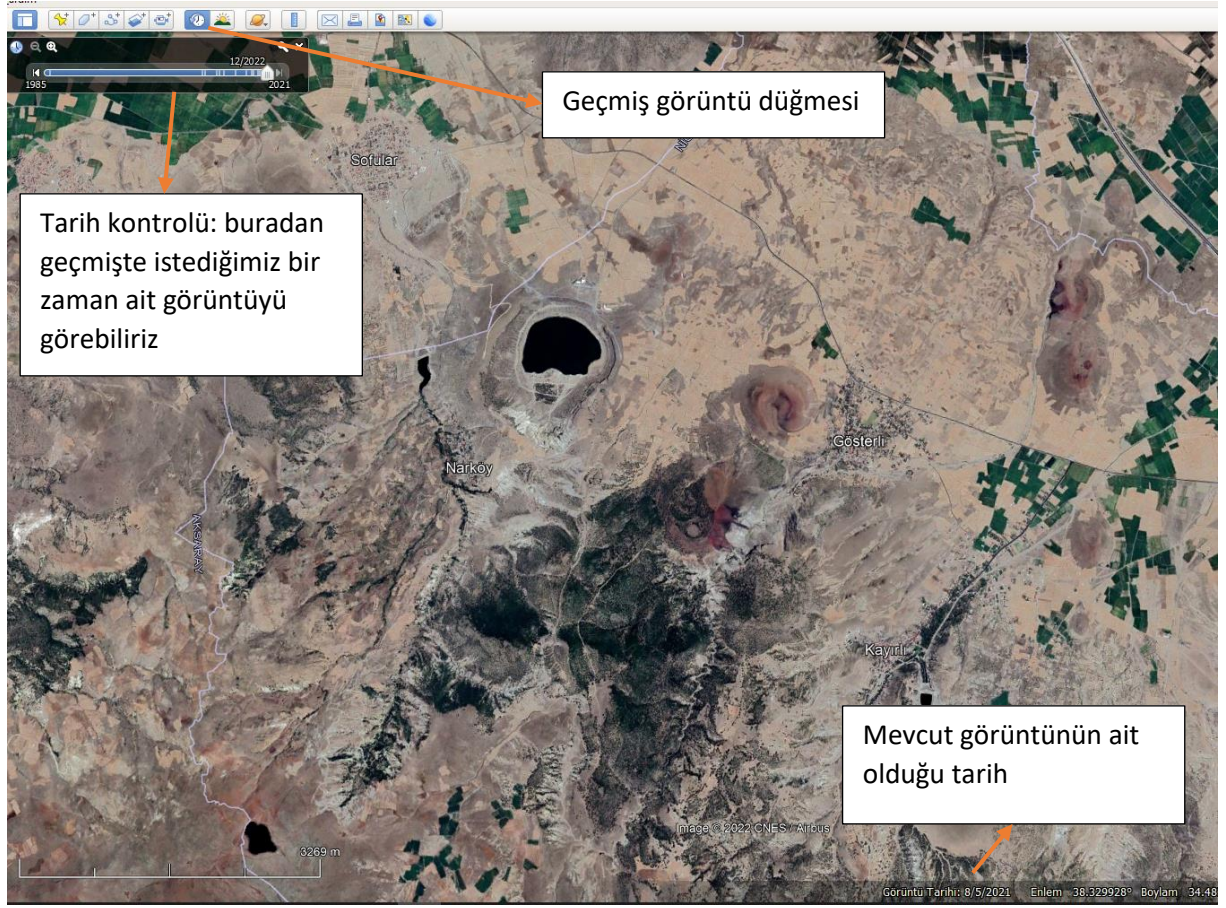
1



2

1 no'lu Uydu fotoğrafından anlaşıldığı üzere alan "Doğal" bir sulak alan. 2 no'lu fotoğraftan da anlaşıldığı üzere alanın denizle bir bağlantısı yok o nedenle Ana Sulak Alan tipi KARASAL sulak alandır.

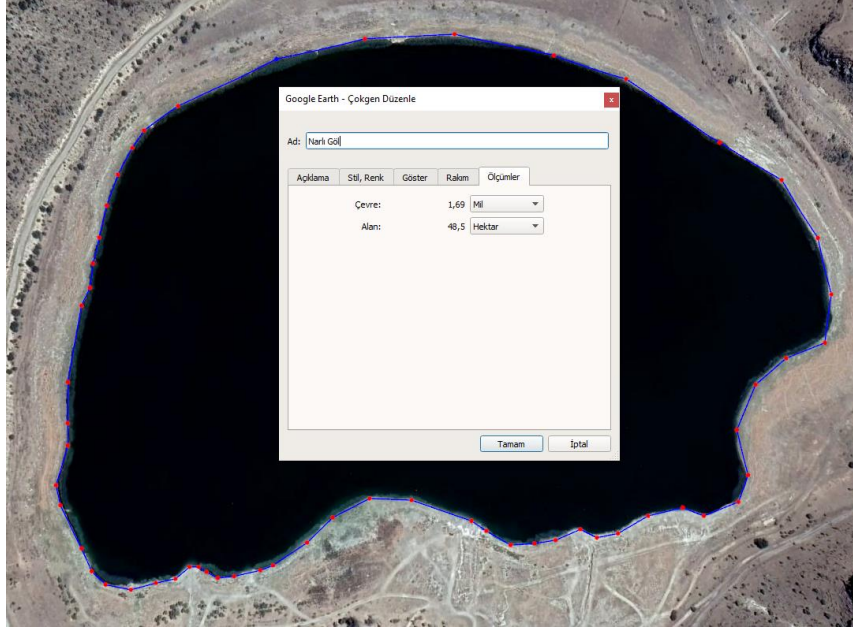
Şimdi alanın daimi veya geçici mi olup olmadığına karar verilmesi gerekmektedir. Bu durumda Google Earth görüntülerinde geçmiş görüntü sekmesini kullanarak alanın geçmişteki görüntülerini kontrol edebiliriz.



1985

1985 yılına ait aldığımız görüntüde alanın hemen hemen aynı şekilde yer aldığını görüyoruz. Bu yüzden alan; daimi bir sulak alandır, denilebilir.

Alanın büyüklüğünü hesaplamak için de yine yukarıda belirtildiği şekli ile tanımlanan sınırdaki alan ölçümü yapılabilir.



Alanda yapılan ölçümlerde alanının 48,5 hektar olduğu belirlenmiştir. Bu da sulak alan tipi tablosunda verilen 8 ha sınırının üstündedir. Alanın tipini belirlemek için son adım ise sulak alanın tatlı, acı veya tuzlu olup olmadığının belirlenmesidir. Bunun için literatür araştırması yapılmalı veya arazi çalışmaları sırasında tespit yapılmalıdır. Bir alanın tuzlu olması için uydu görüntüsündeki renginin beyaz olması gerektiğinden alanın tuzlu olmadığı çıkarımı yapılabilir. Ancak sularının acı veya tatlı olup olmadığının tetkikle belirlenmesi gerekir. Eğer suyu temiz ise tadına bakarak acı veya tatlı olduğu belirlenir. Veya sudan örnek alarak da belirlenebilir. Google Earth üzerinde yapılan görüntülemelerde gölün diğer bir isminin Acıgöl olduğu görüldüğünden sularının acı olduğu sonucu çıkarılabilir. Buna göre bu sulak alanımız Ramsar Sulak Alan Sınıflandırılmasında “Q-Sürekli tuzlu/acı/alkali göller” olarak belirlenir.

KARASAL SULAK ALANLAR

- L-** Sürekli karasal deltalar.
- M-** Sürekli nehirler / dereler / ırmaklar.
- N-** Mevsimsel / süresiz / düzensiz nehirler/ dereler/ ırmaklar.
- O-** Sürekli tatlı su gölleri (8 ha Üzeri)
- P-** Mevsimsel / (8 ha üzeri) tatlı su gölleri.
- Q- Sürekli tuzlu / acı / alkali göller.**
- R-** Mevsimsel tuzlu / acı / alkalin göller ve düzlükler.
- S_p** Sürekli tuzlu / acı / alkalin bataklıklar
- S_s** Mevsimsel tuzlu / acı / alkalin bataklıklar / havuzlar.
- T_p** Sürekli tatlı su bataklıkları / havuzları; (8 ha altında); içi su dolu bitkilerin en azından gelişme mevsiminin büyük bir bölümünde var olduğu, inorganik topraklardaki sazlık ve bataklıklar.
- T_s** İnorganik topraklardaki mevsimsel / geçici tatlı su bataklıkları, çayırları kapsar.
- U** Ormansız turba sahaları; çalı ve açık bataklık, bataklıkları, çayırları kapsar.
- V_a** Alpin sulak alanları; yüksek dağ çayırlıklarını, karların erimesiyle oluşan geçici suları kapsar.
- V_t** Tundra sulak alanları; tundra gölcüklerini, karların erimesiyle oluşan geçici suları kapsar.
- W** Fundalık baskın sulak alanlar
- X_f** Tatlı su, ağaçların baskın olduğu sulak alanlar; inorganik topraklar üzerindeki tatlı su bataklık ormanlarını, mevsimsel su basar ormanları, çalılık bataklıkları kapsar.
- X_p** Ormanlık turba sahaları; turba bataklığı ormanları.
- Y** Tatlı su kaynakları; vahalar.
- Z_g** Jeotermal sulak alanlar.
- Z_{k(b)}** Karasal karstik ve diğer yeraltı hidrolojik sistemler.

SONUÇ

Bu doküman illerde sulak alan tespiti çalışmaları yapacak teknik ekibe destek olunması amacı ile oluşturulmuştur. 81 ilde de “sulak alan tespit ekipleri” oluşturulmalıdır. Ekiplerde, biyolog, mühendis, sosyolog gibi çeşitli disiplinlerde uzmanların yer alması çalışmanın daha sağlıklı olmasını sağlayacaktır. Ekipler yeterli ekipmanla donatılmalıdır. İllerde yer alan sulak alanların tespiti için her il müdürlüğünce yıllık program yapılmalı, arazi çalışmaları mümkün olduğunca yağışlı mevsimde yapılmalıdır. 1 Mart – 15 Temmuz tarihleri arası hem vejetasyon açısından hem de fauna açısından en uygun zamanlardır. Ayrıca kurak mevsim olan 1 Ağustos-30 Ekim tarihleri arasında yapılacak gözlemlerle karşılaştırma da yapılabilir. Arazi çalışmaları sırasında alanda genel fotoğraflama noktaları belirlenmeli ve her mevsim aynı noktadan aynı bakış açıları ile fotoğraflama yapılmalıdır (Fotoğraflarda renklere, hizalamaya dikkat edilmelidir.)

Saha çalışmalarına gidilmeden önce gidilecek alanla ilgili bilgilerin bu rehberde anlatıldığı şekilde önceden edinilmesi önemlidir. Saha çalışmaları için ayrıca ildeki üniversitelerden veya konu ile ilgili çalışan sivil toplum kuruluşlarından da gönüllü desteği alınmalıdır.

Sulak alan karar ağacı sonrasında sulak alan değerlendirmesi yapılan alana ait elde edilen veriler Ek-1 de yer alan tabloya işlenmeli ve sulak alan değerlendirme tablosu da doldurularak ekip tarafından imza altına alınmalıdır. Sulak alan olarak belirlenen alanlar ayrıca SAYBİS programında envantere eklenmeli ve sulak alan sınırları rehberde anlatıldığı gibi belirlenmelidir. İmza altına alınan Tespit Tablosu da taranarak envanterin dosya kısmına eklenmelidir. Alanlar Genel Müdürlük tarafından değerlendirilirken bu belgeler incelenecektir. Ayrıca fotoğraflar kısmına da alanla ilgili en az 5 fotoğraf eklenmelidir (alanın genelini gösteren iki ayrı noktadan çekilmiş fotoğraf, makrofit türleri ile ilgili fotoğraf, flora ve fauna ile ilgili yakın çekim fotoğraflar).

KAYNAKLAR

- Department of Environment and Resource Management (2011)
- Neldner, V.J., et al., Methodology for Survey and Mapping of Regional Ecosystems and Vegetation Communities in Queensland. Version 3.1. (2005), Queensland Herbarium, Environmental Protection Agency: Brisbane.128syf.
- Meriç Dr.B., Çağırankaya, S., Sulak Alanlar,2014
- US Army Corps of Engineers, Wetland Delineation Manual. 1987, Environmental Laboratory: Vicksburg, MS.

EK-1 Sulak Alan Tespiti İçin Tablo

Sulak Alanın Adı:	
Yeri (UTM Koordinatları) Alanın Merkez koordinatları (Kuzey, doğu)	
İli	
İlçesi	
Bölge Müdürlüğü	
Havzası	
Alanı (ha)	
Denizden Ortalama Yükseklik (m)	
Sulak Alan Tipi	
Çevresinde başka sulak alan var mı? Açıklayınız.	
Alanın Genel Özellikleri	
Jeoloji/Toprak Özellikleri	
Hidrolojik Özellikleri (Beslenim, boşalım, derinlik, su seviyesi genel su kalitesi,)	
Ekolojik Özellikler	
Flora (sulak alanla alakalı türler)	
Fauna	

Mülkiyet (sulak alanın kendisi ve yakın çevresi)	
Mevcut Arazi Kullanımı (Alanın kendisi ve yakın çevresinde)	
Tehditler	
Tescile uygun mu? Ulusal/Ramsar/Mahalli	

Sulak Alan Değerlendirme*

No	Kriter	Değerlendirme
1	Yaşam döngülerinin en azından bir kısmında sulak alana bağımlı olan bitki ya da hayvan türleri alanda görülmüştür.	
2	Alanda toprak alt katmanı ağırlıklı olarak doymuş, drenajsız topraklardır, üst katmanlar ise oksijensiz koşullar geliştirecek kadar uzun süre su altında kalmış alanlardan oluşmuştur.	
3	Alan toprak ya da biyota (bitki ve hayvan türleri) ile kaplı değil ancak su altında kalmıştır (obruk, şelale, vb.)	

*Sulak alan olarak karar verebilmek için en az 1 kriteri karşılaması gerekmektedir.

.....
Biyolog/Mühendis

.....
Biyolog/Mühendis

.....
.... Şefi

.....
Kontrol Edilmiştir
İl Şube Müdürü

.....
Uygundur
DKSA Şube Müdürü

.....
ONAY
Bölge Müdürü/Yrd.

EK-2 Örnek Alan Değerlendirmeleri

Örnek için Orta Anadolu'da Niğde ili sınırlarından bulunan Narlı Göl seçilmiştir. Arazi çalışmasından önce literatür çalışması yapılmıştır. İnternet üzerinden yapılan aramalarda elde edilen bilgilere göre Narlı Göl'ün diğer isimlerinin Nar Gölü ve Acıgöl olduğu, volkanik krater gölü olduğu anlaşılmıştır. Sulak Alan sınırı belirleme çalışmasında tespit edildiği üzere alanın 48,5 ha büyüklüğünde olduğu da tespit edilmişti.

Narlıgöl

Madde Tartışma

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Narlıgöl diğer adlarıyla **Nar Gölü** veya **Acıgöl**, **Niğde**'nin Narköy ilçesinde, **Aksaray** il sınırına yakın bir mevkide bulunan volkanik **krater gölüdür**. Denizden yüksekliği 1.363 m, derinliği 21 m, alanı 0,7 km²'dir. **Maar gölü**^[1] olarak sınıflandırılan gölün çevresi tepeler ile çevrilidir, suları acıdır. Çevredeki **jeotermal** kaynaklar nedeniyle göl çevresinde termal tesisler kurulmuştur.

Narlıgöl, Pliyosen başı, Üst Miyosen sonlarında **volkan** konisi halindeydi. Patlamalar ile, andezik yapılı **proklastik** malzeme çıkarmış, **Kuaterner**'de çökerek, maar halini almıştır. Alanda fazla derin olmayan mağma ceplerinin günümüzde de enerji taşıdığı, fay hatları boyunca yeryüzüne sıcak sular gönderdiği görülür^[1].

Narlıgöl, Aksaray **Sofular** beldesi ile Niğde **Narköy** dahil I. ve III. derece Doğal Sit Alanı kabul edilmiştir.^[2]

Narlıgöl, İhlara Vadisi-Nevşehir karayolu yakınlarında; Aksaray'a 45 km, Nevşehir'e 50 km Niğde'ye 70 km mesafededir.^[1] Niğde ili Nargöl ilçe sınırları içerisinde yer alan göl; Niğde-Aksaray il sınırına yakındır.^[3]

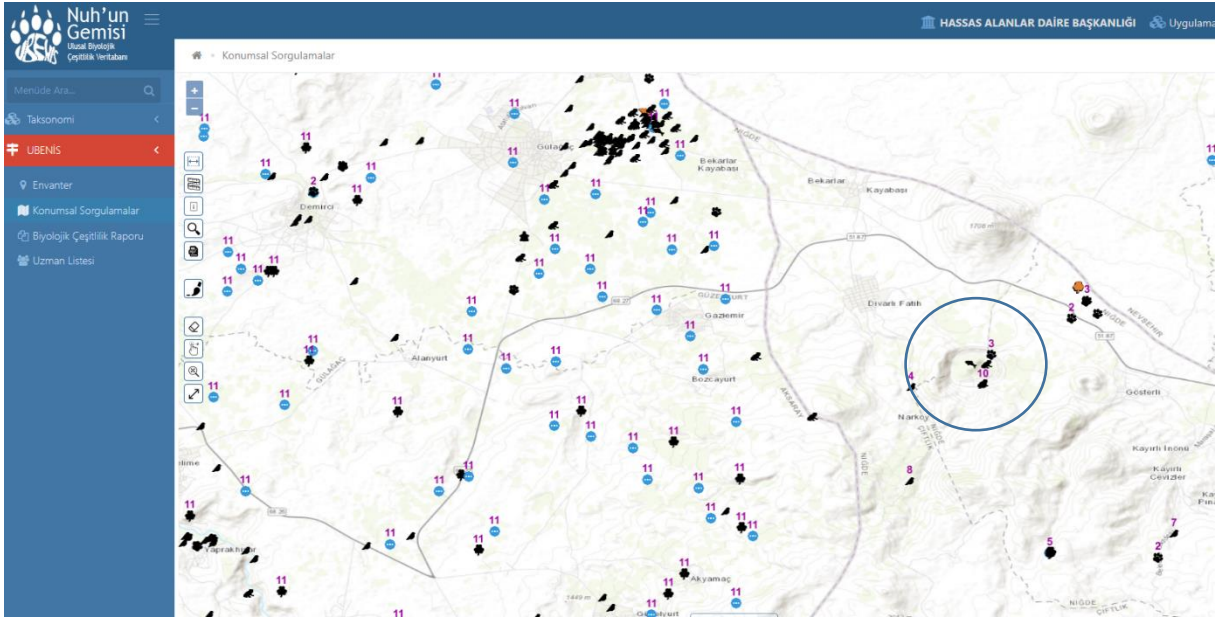
Göl çevresinden 65 °C sıcaklık, 2,5 lt/sn debiye sahip **juvenil sular** çıkmaktadır. Biri 200, diğeri 160 yatak kapasiteli iki termal otel hizmet vermektedir.

Kaynakça [değiştir | kaynağı değiştir]

- ¹ ^a ^b ^c DİNÇ, Turizm Yazarı; Dinç, Tahir. "GİZLİ CENNET NARLIGÖL" ^c. 24 Haziran 2021 tarihinde kaynağından **arşivlendi** ^c. Erişim tarihi: 21 Haziran 2021.
- ² ^a "NİĞDE İLİ 2016 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU" ^c (PDF). csb.gov.tr. 17 Şubat 2019 tarihinde kaynağından **arşivlendi** ^c (PDF). Erişim tarihi: 17 Şubat 2019.
- ³ ^a "Arşivlenmiş kopya" ^c. 3 Temmuz 2020 tarihinde kaynağından **arşivlendi** ^c. Erişim tarihi: 3 Temmuz 2020.



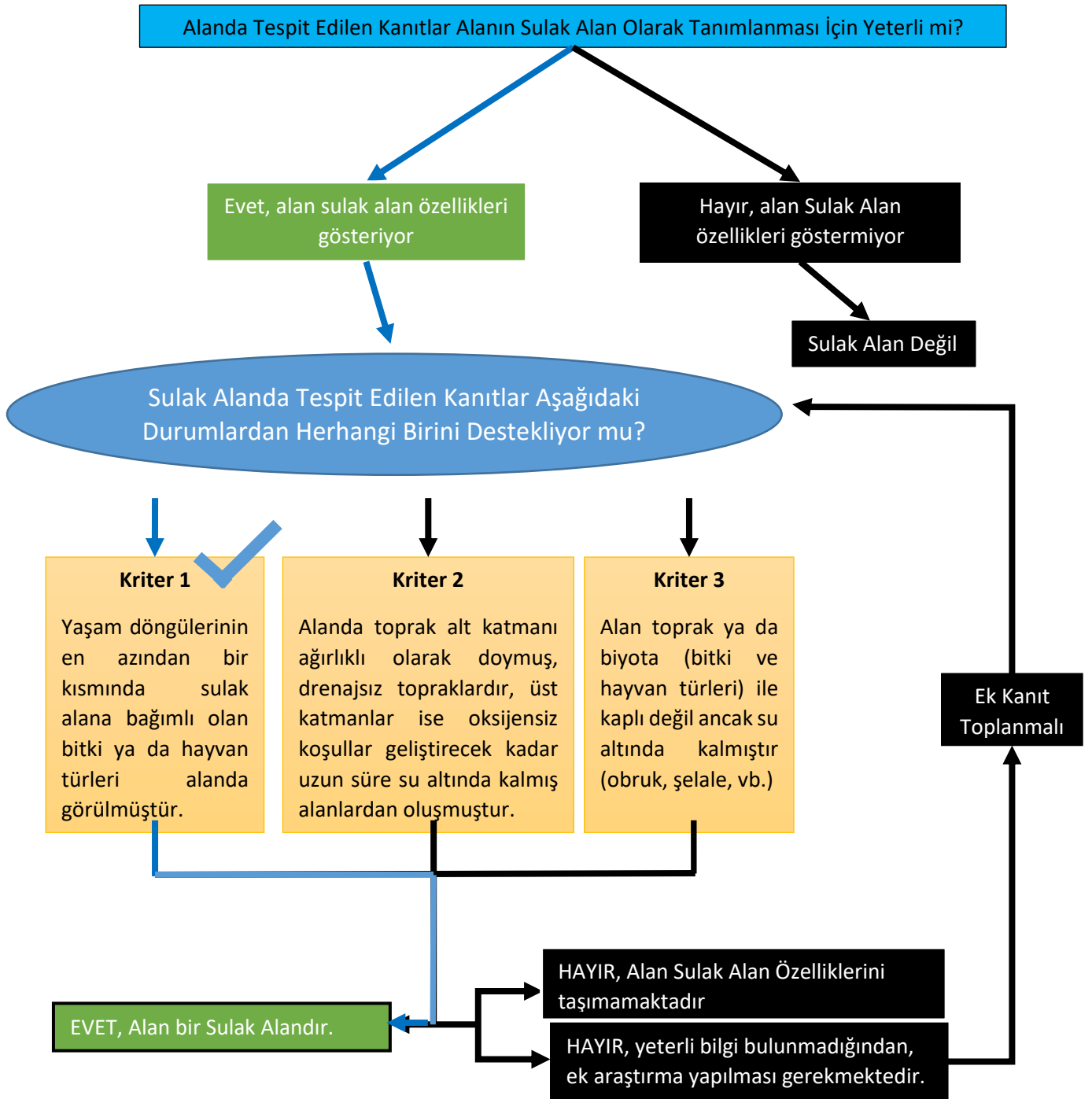
Yukarıdaki fotoğraftan anlaşıldığı üzere gölün kıyılarında sazlıklar görülmektedir.



Nuhun Gemisi Veri Tabanından da arama yapılabilir. Alanın bulunduğu yer ile ilgili detay arama yaptırılınca, alanla ilgili türlere de ulaşmak mümkündür. Buna göre; 10'u kuş 1'i balık, 2'si çiftyaşar, 3'ü de memeli olmak üzere 16 türün alanda tespit edildiği görülmektedir.

Envanter Listesi Nokta Sayısı: 16 Takson Sayısı: 14													
Sayfada: 25	kayıt göster											Hızlı Ara	Excel
İşlemler	Bölge	Şehir	Canlı Grubu	Tür	Endemizm	IUCN	BERN	CITES	Tespit Şekli	Ekonomik Değerleri	ODBÜ	ODHÜ	İzlenecek
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Kuşlar	Linaria cathartica - Ketenkuşu	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)			Arazi + Literatür	Genetik Materyal Flora, Avcılık, Ev Hayvanı, Gıda		Kan Doku, Et, Yumurta, Tüm Canlı	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Kuşlar	Actitis hypoleucos - Dere Dudukçunu	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)			Arazi + Literatür	Avcılık, Gıda		Et, Tüm Canlı, Yumurta, Kan Doku	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Memeliler	Miniopterus schreibersii - Uzunkanatlı Yarasa	Endemik Değil	VU - Vulnerable (Zarar Görülebilir)			Literatür	Balıkçılık, Tıp Bitkisel İlaç, Biyolojik Mücadele, Genetik Materyal Flora		Gübre, Tüm Canlı, Yumurta	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Kuşlar	Pyronoprogne rupestris - Kaya Kırangıcı	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)			Arazi + Literatür	Genetik Materyal Flora		Kan Doku, Yumurta, Tüm Canlı, Et	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Kuşlar	Emberiza calandra - Tana Çimresi	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)			Arazi + Literatür	Avcılık, Genetik Materyal Flora		Yumurta, Kan Doku, Tüm Canlı, Et	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Kuşlar	Emberiza hortulana - Kırzıkusu	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)			Arazi + Literatür	Avcılık, Genetik Materyal Flora		Et, Tüm Canlı, Yumurta, Kan Doku	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Kuşlar	Upupa epops - Ibolek	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)			Arazi + Literatür	Avcılık, Biyolojik Mücadele		Tüm Canlı, Et, Yumurta	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Kuşlar	Buteo rufinus - Kızıl Şahin	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)		Ek-2	Arazi + Literatür	Avcılık, Genetik Materyal Flora		Kan Doku, Yumurta, Tüm Canlı, Et	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	İç Su Balıkları	Cyprinus carpio - Adı Pullu	Endemik Değil	EN - Endangered (Tehlikede)			Literatür	Gıda, Gıda, Doğal Boyamacılık, Ev Hayvanı, Balıkçılık		Et, Tüm Canlı, Kan Doku	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Kuşlar	Oenanthe isabellina - Boz Kuşrukakan	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)	Ek-2		Arazi + Literatür	Genetik Materyal Flora, Avcılık		Et, Yumurta, Kan Doku, Tüm Canlı	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Çiftyaşarlar	Peleophylax ridibundus - Ova Kurbağası	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)			Arazi + Literatür	Gıda, Gıda, Genetik Materyal Flora		Et, Yumurta, Tüm Canlı	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Çiftyaşarlar	Peleophylax ridibundus - Ova Kurbağası	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)			Arazi + Literatür	Gıda, Gıda, Genetik Materyal Flora		Et, Yumurta, Tüm Canlı	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Kuşlar	Sitta neumayer - Kaya Sıvacısı	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)			Arazi + Literatür	Genetik Materyal Flora		Tüm Canlı, Et, Yumurta, Kan Doku	Hayır
İşlemler	VII. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Niğde	Kuşlar	Apus apus - Ebabil	Endemik Değil	LC - Least Concern (En Az Endişe Verici)			Arazi + Literatür	Avcılık, Biyolojik Mücadele		Yumurta, Kan Doku, Et, Tüm Canlı	Hayır

Buradan elde edilen verilere göre, “Sulak Alan Karar Ağacı” adımlarını uyguladığımızda



Alanda tespit edilen kuş, balık ve saz türleri, kriter 1'in alan için sağlandığını göstermektedir.

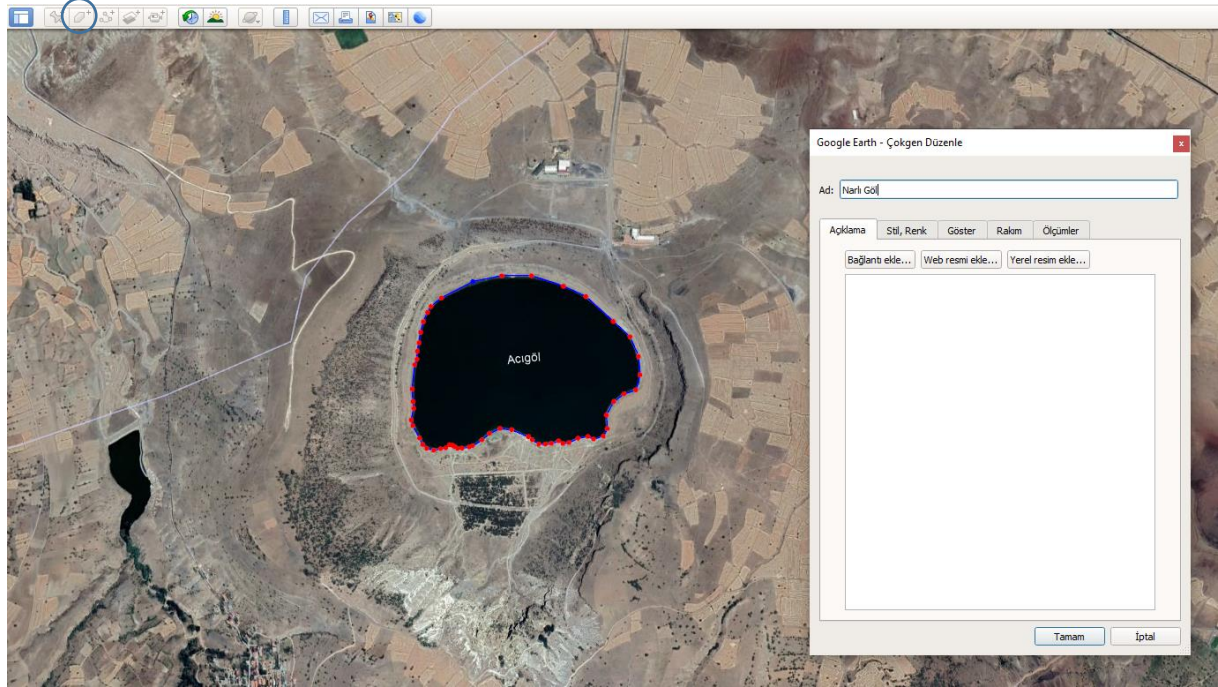
Sulak Alan Değerlendirme

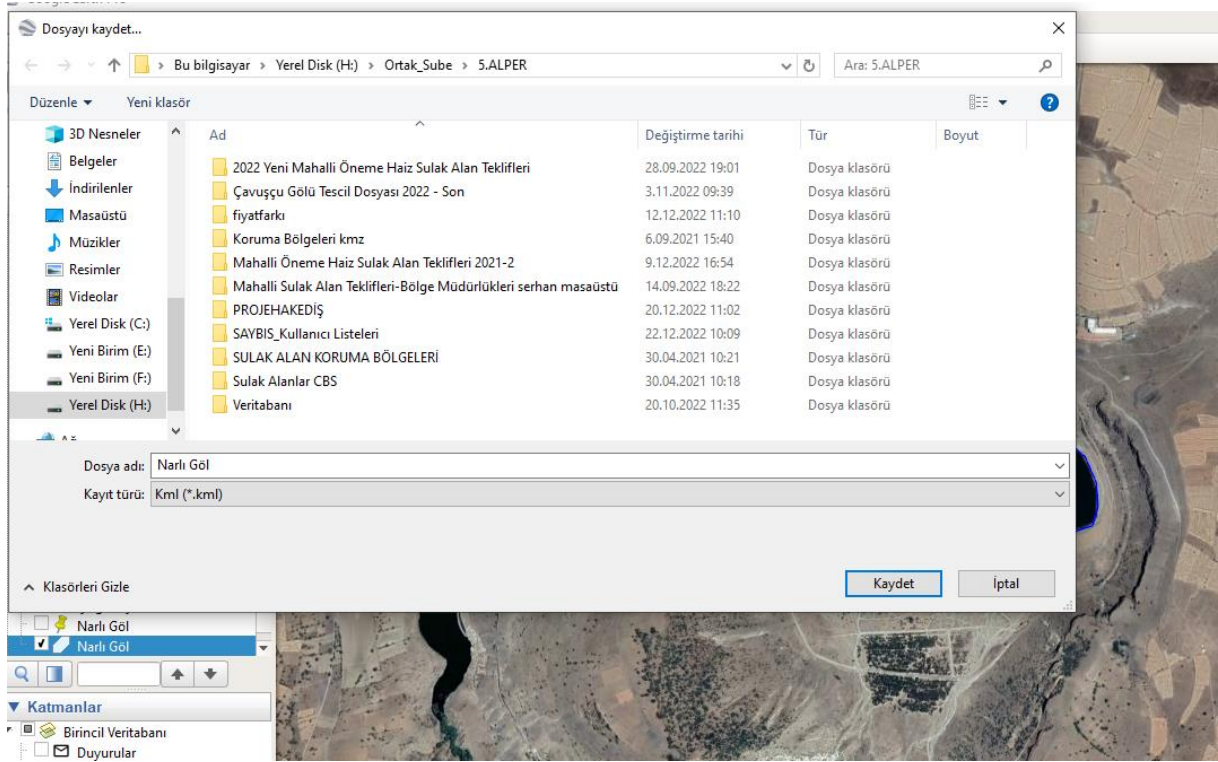
No	Kriter	Değerlendirme
1	Yaşam döngülerinin en azından bir kısmında sulak alana bağımlı olan bitki ya da hayvan türleri alanda görülmüştür.	EVET
2	Alanda toprak alt katmanı ağırlıklı olarak doymuş, drenajsız topraklardır, üst katmanlar ise oksijensiz koşullar geliştirecek kadar uzun süre su altında kalmış alanlardan oluşmuştur.	-

3	Alan toprak ya da biyota (bitki ve hayvan türleri) ile kaplı değil ancak su altında kalmıştır (obruk, şelale, vb.)	-
---	--	---

Yukarıdaki, bilgiler ışığında yapılan değerlendirmede alan **SULAK ALAN** olarak tespit edilmiştir.

Alanın sınırlarını Google Earth üzerinde belirleyelim. Programın poligon özelliğini kullanarak sulak alan sınırlarının belirlenmesi ile ilgili bilgiler ışığında alanın sınırlarını belirleyelim.





Belirlediğimiz poligonun üzerine fare ile sağ tuşa tıklayarak farklı kaydet seçeneği ile (.kml) olarak kaydedelim. Çünkü sulak alanı SAYBIS ortamında kaydederken buradaki poligonu (.kml) olarak SAYBIS'e entegre etmek kolay olacaktır.

Şimdi de Ek-1 de yer alan tabloyu alan için dolduralım.

Sulak Alanın Adı:	Narlı Göl (Acıgöl)
Yeri (UTM Koordinatları) Alanın Merkezi	627308.59 D 4244530.37 K
İli	Niğde
Bölge Müdürlüğü	7. Bölge Müdürlüğü
Havzası	Konya Kapalı Havzası
Alanı (ha)	48,5 ha
Denizden Ortalama Yükseklik (m)	1363 m
Sulak Alan Tipi	Q Sürekli tuzlu / acı / alkali göller.
Çevresinde başka sulak alan var mı? Açıklayınız.	Alanın 1000 metre batısında Narköy Göleti bulunmakta olup, alanın sulak alan olup olmadığı ile ilgili bir değerlendirme yapılmamıştır.
Alanın Genel Özellikleri	Niğde ili sınırlarında Aksaray İli sınırına yakın bir bölgede bulunan volkanik krater gölüdür. Gölün çevresi tepeler ile çevrili olup göl çevresinde jeotermal kaynaklar bulunmaktadır. Narlıgöl, İhlara Vadisi-Nevşehir karayolu yakınlarında; Aksaray'a 45 km, Nevşehir'e 50 km Niğde'ye 70 km mesafededir. Alanın güneyinde ağaçlandırma sahası kuzeyinde ise termal tesis bulunmaktadır.

Jeoloji/Toprak Özellikleri	Narlıgöl, Pliyosen başı, Üst Miyosen sonlarında volkan konisi halindeydi. Patlamalar ile andezik yapılı proklastik malzeme çıkarmış, Kuaterner'de çökerek, maar halini almıştır. Alanda fazla derin olmayan mağma ceplerinin günümüzde de enerji taşıdığı, fay hatları boyunca yeryüzüne sıcak sular gönderdiği görülmektedir.
Hidrolojik Özellikleri (Beslenim, boşalım, derinlik, su seviyesi genel su kalitesi,)	Krater gölü olup, yüzey suları ve yeraltı suları ile beslenmektedir. Su çıkışı buharlaşma ile olmaktadır. Göl çevresinden 65 °C sıcaklık, 2,5 lt/sn debiye sahip juvenil sular çıkmaktadır.
Ekolojik Özellikler	Alanda önemli ekolojik özellik bulunmamaktadır
Flora (sulak alanla alakalı türler)	<i>Phragmites australis</i> saz bitkisi alanda kıyılarda gözlemlenmiştir.
Fauna	Alanda biri sulak alana bağımlı olmak üzere 10 adet kuş türü tespit edilmiştir. Alanda ayrıca iki adet kurbağa türü ile bir adet de balık türü tespit edilmiştir. (Nuh'un Gemisi Veri Tabanı)
Mülkiyet (sulak alanın kendisi ve yakın çevresi)	Sulak Alanın kendisi: tescil dışı Alanın çevresi : mera ve özel mülkiyet
Mevcut Arazi Kullanımı (Alanın kendisi ve yakın çevresinde)	Rekreasyon maksatlı kullanılıyor
Tehditler	KontROLSÜZ turizm aktiviteleri nedeni ile katı atık kirliliği var.
Tescile uygun mu? Ulusal/Ramsar/Mahalli	Alan Mahalli Sulak Alan olarak teklif edilebilir.

Sulak Alan Değerlendirme

No	Kriter	Değerlendirme
1	Yaşam döngülerinin en azından bir kısmında sulak alana bağımlı olan bitki ya da hayvan türleri alanda görülmüştür.	EVET
2	Alanda toprak alt katmanı ağırlıklı olarak doymuş, drenajsız topraklardır, üst katmanlar ise oksijensiz koşullar geliştirecek kadar uzun süre su altında kalmış alanlardan oluşmuştur.	-
3	Alan toprak ya da biyota (bitki ve hayvan türleri) ile kaplı değil ancak su altında kalmıştır (obruk, şelale, vb.)	-

.....
Biyolog/Mühendis

.....
Biyolog/Mühendis

.....
.... Şefi

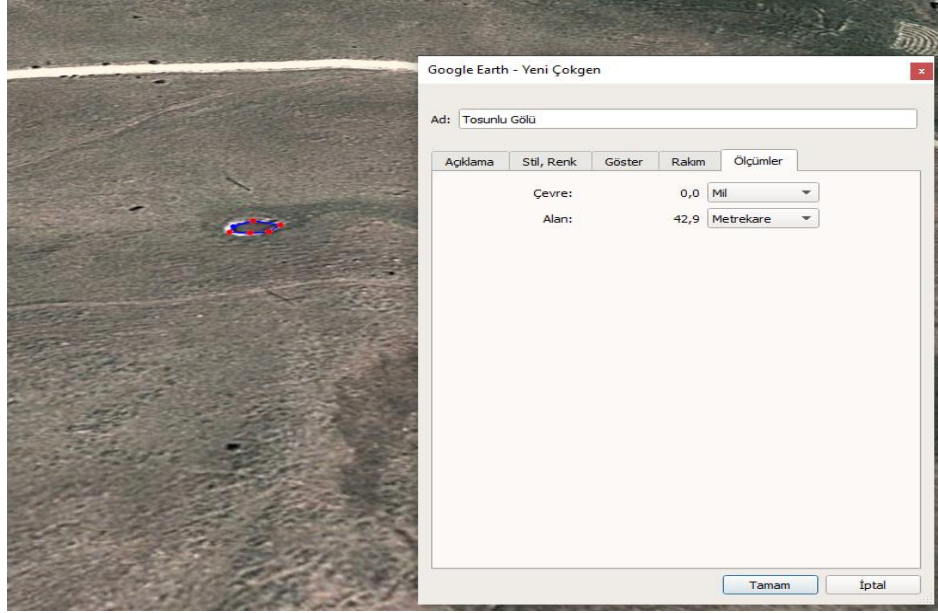
.....
Kontrol Edilmiştir
İl Şube Müdürü

.....
Uygundur
DKSA Şube Müdürü

.....
ONAY
Bölge Müdürü/Yrd.

ÖRNEK

Aşağıda tespit edilen sulak alan adayı Tosunlu Gölü, 0,25 ha dan düşük alana sahip olduğu için envanter listesine dahil edilmemelidir. Ancak bu tip alanlarla ilgili liste yapılarak(sulak alanın adı, ili, alanı, koordinatları yer alacak şekilde) bu tip alanların sulak alan olmadığına dair tutanak imza altına alınmalıdır.



Yapılan incelemede aşağıdaki alanlar 0,25 ha dan küçük olduğu için sulak alan değerlendirilmesi dışına alınmıştır.

Sulak Alanın Adı	İli	Büyüklüğü (ha)	Koordinatları
Tosunlu Gölü	Ardahan	0,00429	627308.59 D 4244530.37 K

.....
Biyolog/Mühendis

.....
Biyolog/Mühendis

.....
.... Şefi

.....
Kontrol Edilmiştir
İl Şube Müdürü

.....
Uygundur
DKSA Şube Müdürü

.....
ONAY
Bölge Müdürü/Yrd.



T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ



**TÜRKİYE'DE REFERANS İZLEME
AĞININ KURULMASI PROJESİ**

MAKROFİT TÜR ATLASI



ÇINAR
MÜHENDİSLİK
MÜŞAVİRLİK A.Ş.

Sulak Alan Yönetim Planı

Sulak Alan Yönetim Planlarında İş Akış Şeması

1. AŞAMA

1.1. Genel Bilgiler

- 1.1.1.** Alanın genel özellikleri (Alanın konumu, sınırları, büyüklüğü, önemli türler, vs.)
- 1.1.2.** Mülkiyet Durumu
- 1.1.3.** Yönetim Yapısı

1.2. Jeolojik, Meteorolojik, Hidrolojik ve Hidrojeolojik Veriler

1.2.1. Jeolojik ve Topoğrafik özellikleri,

- 1.2.1.1.** Jeolojik yapının incelenmesi, (Stratigrafik kesit ve Jeoloji Haritası verilecek.)
- 1.2.1.2.** Havza sınırlarının, eğim ve bakı haritaları
- 1.2.1.3.** Toprak (ana toprak grupları, erozyon, drenaj)

1.2.2. Meteorolojik ve iklimsel özellikler (bölgenin ve alanın iklimi)

1.2.3. Hidrolojik ve Hidrojeolojik veriler

1.2.4. Sürdürülebilir Su Seviyesi ve Toleransı

1.2.5. Sulak Alan Sınıflandırılması

1.2.6. Su Kalitesi

1.3. Biyolojik veriler

1.3.1. Flora (Bitkiler) (endemik, nesli tehlikede olan türlerin yayılış alanları belirlenir)

- 1.3.1.1.** Fitoplanktonlar ve Algler
- 1.3.1.2.** Sucul ve Karasal Bitkiler

1.3.2. Fauna (Hayvanlar) (endemik, nesli tehlikede olan türlerin yayılış alanları, üreme durumları, vs. belirlenir)

- 1.3.2.1.** Sucul ve Karasal Omurgasız canlılar
- 1.3.2.2.** Balıklar
- 1.3.2.3.** İki yaşamlılar
- 1.3.2.4.** Sürüngenler
- 1.3.2.5.** Kuşlar
- 1.3.2.6.** Memeliler

1.3.3. Habitat Tipleri

1.4. Sosyo-ekonomik, Kültürel, Demografik Yapı

1.5. Sulak Alanların İşlev ve Değerleri, Sulak Alanların Biyokıymetlendirilmesi

1.6. Sulak Alan Koruma Bölgelerinin Belirlenmesi

1.7. Sulak Alana Ait Veri Tabanı ve Sonuç Haritasının Oluşturulması

1.8. Değerlendirme

- 1.8.1.** Ekolojik Değerlendirme
- 1.8.2.** Niteliksel Yönden Değerlendirme;
- 1.8.3.** Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Değerlendirme
- 1.8.4.** Yapısal Gelişme Eğiliminin Değerlendirilmesi
- 1.8.5.** Yasal ve Yönetimsel Değerlendirme
- 1.8.6.** Kültürel değerlendirme

2. AŞAMA

2.1. Sorun Ağacı ve SWOT Analizi:

2.2. Yönetim Planı Çalıştayı

2.3. Taslak Planın ve Sulak Alan Koruma Bölgelerinin Mahalli Sulak Alan Komisyonunda Paylaşılması

**..... SULAK ALAN YÖNETİM PLANI
HAZIRLANMASI PROJESİ**

TEKNİK ŞARTNAME

2022

..... SULAK ALAN YÖNETİM PLANI HAZIRLANMASI İŞİNE AİT TEKNİK ŞARTNAME

Madde 1.

İşin Konusu:

Bu şartnamenin maksadı tarihinde onaylanan ve tescil sınırları büyüklüğü olan**Sulak Alan Tescil Sınırları içerisinde** Sulak Alan Yönetim Planının yapımı hizmetidir.

Madde 2.

İşin Gerekçesi:

17.05.1994 tarih ve 21937 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Ramsar (Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanların Korunması) Sözleşmesi uyarınca Türkiye, sınırları dâhilinde bulunan bütün sulak alanlarının doğal yapısını ve ekolojik dengesini korumayı, geliştirmeyi uygun bir şekilde yönetmeyi taahhüt etmiş bulunmaktadır.

Gerek 1984 yılında taraf olduğumuz "Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşam Ortamlarının Korunması (BERN) Sözleşmesi" ile Rio'da imzaladığımız Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve 1994 yılında taraf olduğumuz RAMSAR (Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi) Sözleşmesi ile AB Habitat ve Kuş Direktiflerinden doğan uluslararası yükümlülüklerimiz, gerekse ulusal mevzuatımızdan kaynaklanan sorumluluklarımız gereği; korunması gereken tüm alanlarımızın koruma çalışmalarına temel olması için biyolojik çeşitlilik ve planlama çalışmaları tamamlanması gerekliliğidir.

04.04.2014 tarih ve 28962 sayılı Resmi gazetede yayımlanan Sulak Alanların Korunması Yönetmeliğinin 29. maddesinin 1. Fıkrasında “Bakanlıkça, Ramsar Sözleşmesi Sulak Alan Yönetim Planı Rehberi esas alınarak ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında yönetim planı yapılır veya yaptırılır. İhtiyaç halinde mahalli öneme haiz sulak alanlar ve diğer sulak alanlarda Mahalli Komisyonlar vasıtasıyla Ramsar Sözleşmesi Sulak Alan Yönetim Planı Rehberi esas alınarak yönetim planı yapılabilir veya yaptırılabilir.” hükmü gereğince ülkemizdeki tescilli sulak alanlarda yönetim planları yapılmaktadır.

Madde 3.

Projenin temel hedefi:

Sulak alanın korunması ve kullanılmasının uzun vadeli olması için sulak alana zarar vermeksizin yararlanılması maksadı ile Ramsar Sulak Alan Yönetim Planı Rehberini kullanarak, katılımcı bir şekilde Sulak Alanında “ Sulak Alan Yönetim Planı” yapmaktır.

Madde 4.

Proje alanı:

..... Sulak Alanının tescil sınırlarını (..... ha.) kapsamaktadır. Bu alanın dışında olup, sulak alan tescil bölgesini olumsuz etkileyebilecek alanlar da proje kapsamında değerlendirilecektir.

Madde 5.

Yapılacak işlerin tanımı:

..... Sulak Alan Yönetim Planı hizmet alımı işi, Sulak Alan Yönetim Planlaması sürecinin öngördüğü iki ana aşamadan oluşur. Öncelikle alanla ilgili alanın nasıl bir yer olduğunu, alanın özellikleri ve alan olan tehditlerin yer aldığı sorun ağacı bölümünün de yer aldığı “Alan Tanımı” ve bu özelliklerin yerel ve küresel boyutta alan için neden önemli olduğunu anlatan “Değerlendirme” kısmı işin I. Aşamasını oluşturmaktadır. I. Aşamanın tamamlanmasını müteakip, Planlama çalışmalarının yer aldığı İdeal Hedef, Uygulama Hedefi, Faaliyet ve Faaliyet Planlarının bulunduğu 5 yıllık eylem planının da yer aldığı II. Aşama yani Planlama çalışmaları yapılır. Raporlama 5.2. de verilecek olan dispoziyona uygun olarak yapılacaktır. Dispozisyonda yer alan başlıkların dışına çıkılmayacaktır.

5.1. Proje Açılış Çalıştayı

Projenin, ilgili kurumlara (MSAK üyeleri başta olmak üzere alanda çalışan tüm kurumlar) ve yerel halka (alan kullanıcıları (çiftçi, balıkçı, rehber, vs.), muhtarlar, vs.) tanıtımını sağlamak maksadı ile çalıştay düzenlenecektir. Çalıştay programı, çalıştayın tarihi ve yeri, çalışma programının idare tarafından onaylanmasını müteakip, idare ile birlikte belirlenecektir.

Çalıştay kapsamında 1 günlük organizasyon yapılacak olup organizasyon kapsamında;

- Bilgisayar, mikrofon, projektör vb. teknik gereçlerin yer aldığı 70 kişilik bir toplantı salonu,
- Gelen katılımcılara sabah ve öğleden sonra olmak üzere çay, kahve, pasta servisi ve toplantı süresince kapalı şişe su,
- Gelen katılımcılara 70 kişilik öğle yemeği (çorba, kırmızı etli ana yemek, pilav, salata ve içecek) menüsü,
- Toplantı girişine asılmak üzere 3 x 5 m. büyüklüğünde pankart,
- Açılış toplantısında sunulmak üzere alanın uçangöz (drone) görüntülerinden oluşan **bir 3 dakikalık tanıtım filmi** hazırlanacaktır. Hazırlanan film gösterimden önce idareye sunularak onay alınacaktır.

Günün ilk yarısında açılış konuşmaları yapılacak ve alanın tanıtım filmi ile birlikte proje ile ilgili bir tanıtım sunumu hazırlanarak katılımcılara sunulacaktır. İkinci bölümde açık oturum düzeninde katılımcıların alanla ilgili görüşleri (alandaki en önemli sorunlar nedir? Bunlar için nasıl önlem alınmalıdır? Öneriler nedir?) alınacaktır. Görüşler rapor içerisinde kullanılacaktır.

5.2. Yönetim Planı Analitik Raporunun İçeriği ve Hazırlanması

I. AŞAMA,

Alan tanımı ve Değerlendirme

Literatür çalışması

Yayın Araştırması: Bölgede bugüne kadar yapılmış proje çalışmalarında kullanılabilecek veya proje çalışmalarına ışık tutabilecek tez, bilimsel makale, rapor, proje raporu, ÇED raporu, strateji, eylem planı vb. tüm veriler ve çalışmalar derlenecek ve

değerlendirilecektir. Bu değerlendirmeler yapılırken bölgede bulunan resmi kurumlar ve kuruluşlar ile devamlı temas halinde olunacaktır.

Derleme: Ulusal ve uluslararası düzeyde sulak alanların yönetimi ve planlanması konularında yapılmış çalışmaların proje amaçları doğrultusunda değerlendirilecektir.

Literatür çalışması 1. Gelişme raporunda İdareye sunulacaktır.

1. Alan Tanımı

Literatür ve arşiv bilgileri, alan kullanıcıları ve ilgi guruplarıyla yapılan görüşmeler ile proje kapsamında yapılacak inceleme, gözlem ve araştırmalar yoluyla alan tanımı için aşağıda verilen başlıklar altında veriler toplanacaktır:

1.1. Genel Bilgiler

1.1.1. Alanın konumu, tanımı ve sınırları

- Sulak alanın genel olarak tanımlandığı (tescil tarihi, yeri, büyüklüğü) ve kaynak değerlerinin (bitki, kuş, memeli ve balık türleri ile ilgili özet bilgiler. (Örn: Alanda x kadar bitki türü olup, bunlardan x kadarı lokal endemik türdür.) kısaca açıklandığı bölüm.
- Alanın ülkeye göre, bölgeye göre konumu (Harita olarak eklenecek)
- Temel Özellikleri (Sulak alanın bulunduğu şehir, ilçe, belde vb., sulak alan tipi, sulak alanın su kotu, koordinatlar sulak alanın kapladığı su seviyesine göre maks, min kapladığı alan (ha.) ve tescil alanı, bölgedeki genel ekonomik durum, geçim kaynakları, vb.)
- Sınırları
- Merkezlere uzaklıkları

1.1.2 Mülkiyet Durumu

- Sulak alanın tescil sınırları içinde bulunan güncel Özel Mülkiyet, Hazine, Orman, Mera arazileri, ihtilaf varsa ihtilafı araziler 1/25:000 Ölçekli haritalarda gösterilecek ayrıca sayısal formatta bu şartnamede istenen formata uygun olacak şekilde verilecektir. Mülkiyet bilgileri hem hektar olarak hem de tescil sınırlarına göre yüzdesel olarak verilecek ve uygun grafiklerle de gösterilecektir.
-

1.1.3. Yönetim Yapısı

- İdari durumu
- Koruma Statüleri (Alanın tüm mevcut koruma statüleri, statülerin ilan tarihleri ve sınırları)
- Yönetim yapısı, (Alanla ilgili olarak çalışan kurumlar ve bu kurumların yaptıkları çalışmalar, alanın yönetiminde sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile sulak alanın hizmetlerinden faydalanan birlik, KİT, özel teşebbüslere ait işletmelere ilişkin bilgiler)
- Sulak alandaki ilgi gurupları ve alandaki başlıca görev ve sorumlulukları belirlenecek ve tablo halinde listelenecektir.

1.2. Jeolojik, Meteorolojik, Hidrolojik ve Hidrojeolojik Veriler

1.2.1. Jeolojik ve Topoğrafik özellikleri,

- Jeolojik yapının incelenmesi, (Stratigrafik kesit ve Jeoloji Haritası verilecek.)
- Havza sınırlarının, eğim ve bakı haritaları
- Toprak (ana toprak grupları, erozyon, drenaj)

1.2.2. Meteorolojik ve iklimsel özellikler (bölgenin ve alanın iklimi)

- Son 5 yılı da dahil ederek uzun yıllar temel alınarak, sulak alana en yakın mesafede bulunan ve **alanı temsil eden en az üç meteoroloji istasyonuna ait Yağış, Sıcaklık, Buharlaşma, Rüzgar, Güneşlenme Süresi, Nem, Yağışlı ve Dolu Günler Sayısı** bilgileri yüklenici tarafından ilgili kurumlardan temin edilerek yorumlanacaktır. Verilen tablolar grafiklerle işlenecektir.

1.2.3. Hidrolojik ve Hidrojeolojik veriler

Aşağıda yer alan hidrolojik veriler ve hesaplamalar bu başlık altında yüklenici tarafından ortaya konacak ve Hidrojeolojik harita oluşturulacaktır: **Uzman en az 3 gün araziye çıkacaktır.** Arazi çalışmaları İdare ile birlikte tutanak altına alınacak ve rapor döneminde rapor ekinde verilecektir.

- Tescil sınırı içerisindeki akarsular, yeraltı su kaynaklarının özellikleri, oluşumu, dolaşımı, dağılımı, debileri, beslenmesi, su seviyesindeki değişimler, yüzey alanı - hacim – su seviyesi ilişkisi.
- Hidrojeolojik olarak tüm jeolojik yapılar su tutma ve iletebilme özelliklerine göre (akifer, akifüj, akiklüt) göre tanımlanması ve ayrıntılı şekilde değerlendirilmesi.
- Akarsularla ilgili olarak; isimleri, mevsimlik dere veya akar dere olma durumu, drenaj (Havza) alanı, mevsimlere göre tüm derelerdeki debi durumu ve su seviyesindeki değişimler, sediman taşıma özellikleri, yüzeysel akış ve yeraltına süzülme durumu vb.
- Kaynaklar ile ilgili olarak; isimleri, yerleri, suyun özellikleri, lokalitesinin (çıktığı formasyonun özellikleri) vb. özellikler verilir.
- Sulak alan ekosistemini besleyen yüzey-yeraltı suları (mevsimsel veya daimi dere, çay, akarsu, kuyular, vs.) tüm beslenme-boşalım ilişkileri ve havza beslenmesindeki rolünün ortaya konulması
- Sulak alan alt havzasının **hidrolojik bütçesinin** ayrıntılı olarak ortaya konulması (Turc, Thorntwhite veya Pennman yöntemlerinden faydalanarak)
- Sulak alanın alan ve hacmi, mevsimlere göre minimum ve maksimum su seviyesi ve geçmiş verilere göre seviye değişim durumlarının değerlendirilmelerinin ortaya konması,
- Sulak alanın 5 yıl önceki ortalama su seviyesi ile mevcut su seviyesinin karşılaştırılması, son 5 yılda alanda su kaybı olup olmadığı, var ise bunun nedeninin ortaya konması,

- Sulak alan alt havzası içinden yüzey ve yer altı suyu kullanımlarının sulak alana olan etkilerinin irdelenmesi yeraltı suyu hareketinin ve gölün hidrolojik özelliklerinin incelenmesi ve birbirleri ile etkileşimlerinin ortaya konulması,
- Bölgedeki su kaynaklarının kullanılması ve planlanmasına yönelik projelerin (sulama, baraj, gölet, HES, vs.) alan üzerine olan etkilerinin ortaya konması
- İklimsel, jeolojik ve arazi kullanım özelliklerine göre yağıştan kaynaklanan yüzeysel akış miktarının sulak alan havzasında hesaplanması
- Sulak alanın kritik su seviye kotu (**Bkz. Sürdürülebilir Su Seviyesi ve Toleransı**) değerlendirmesinin (seviye hangi noktada ne olmalıdır?) ortaya konması,
- İhtiyaç olunan veriler ilgili kurumlardan gerekirse ücreti karşılığında yüklenici tarafından temin edilecektir.

1.2.4. Sürdürülebilir Su Seviyesi ve Toleransı

Yüklenici, ekolojik ve hidrolojik olarak sulak alanın devamlılığının sağlanması için sürdürülebilir su seviyesi, su yüzey alanı ve hacminin tolerans aralığı ile birlikte bilimsel yöntemlerle ortaya koyacak, hidrobiyolojik açıdan sulak alanın kritik en düşük ve en yüksek su seviyesini belirleyerek, su seviyesiyle ötrofikleşme ilişkisini ortaya koyacaktır. Yüklenici tespit edeceği seviye veya seviyeler ile aşağıdaki sorulara cevap arayacaktır:

- Uzun yıllar yağış ve beslenme ve su seviyesi verilerine göre hangi su kotunun altına düştüğünde sulak alanın hidrolojik olarak kurumaya yönelebileceği,
- Sulak alanda yaşayan balık türleri açısından hangi su kotunun altına düştüğünde, alandaki balık türlerinin beslenme ve yumurtlama alanlarında kayıplar yaşanacağı,
- Alandaki bayrak türün minimum hangi seviyeye hassas olabileceği,
- Sulak alandaki su seviyesi hangi seviyenin altına düştüğünde veya yüzeysel olarak ne kadar küçüldüğünde, sulak alanda alg patlaması, balık ölümü vb. olayların olma ihtimali gerçekleşeceği,
- Mevcut yönetim planında belirlenmiş bir seviye ve tolerans var ise bu değerlerin güncel durumu ve değerlendirilmesi,

1.2.5. Sulak Alan Sınıflandırılması

Proje alanında yer alan sulak alan içerisinde coğrafik koşullarına ya da oluşum şekli dikkate alınarak Ramsar sulak alan sınıflandırma sistemine göre 1-Denizel ve Kıyısal Sulak Alan, 2- Karasal Sulak Alan ve 3- Yapay Sulak Alan olmak üzere üç ana başlık altında aşağıda yer alan sınıflamaya göre sınıflandırılacak ve her bir alt sınıf aşağıdaki tabloda belirtilen kriterlere göre 1/25.000 ölçekli sayısal harita üzerinde gösterilecektir.

Denizel ve Kıyusal Sulak Alanlar

Tuzlu Su	Sürekli	6m'den az derin	A
		Su altı vejetasyon	B
		Mercan Kayalar	C
	Kıyılar	Kayalık	D
		Kum, çakıl veya çakıltaşı	E
Tuzlu veya Acı Su	Gelgit ile ilgili	Sığ düzlükler (çamur, kum veya tuzlu)	G
		Bataklıklar	H
		Ormanlıklar	I
	Lagünler		J
	Haliçler		F
Tuzlu, Acı Veya Tatlı Sular	Yeraltı		Zk(a)
Tatlı Su	Lagünler		K

Karasal Sulak Alanlar

Tatlı Su	Akar Sular	Sürekli	Nehirler, ırmaklar ve dereler	M
			Deltalar	L
			Kaynaklar, vahalar	Y
		Mevsimsel/aralıklı	Nehirler, ırmaklar ve dereler	N
	Göl ve Havuzlar	Sürekli	>8 ha	O
			<8 ha	Tp
		Mevsimsel/aralıklı	>8 ha	P
			<8 ha	Ts
	İnorganik topraklardaki bataklıklar	Sürekli	Bitki egemen alan	Tp
		Sürekli/ Mevsimsel/aralıklı	Funda egemen alan	W
			Ağaç egemen alan	Xf
		Mevsimsel/aralıklı	Bitki egemen alan	Ts
	Turba bataklıkları	Sürekli	Ormansız	U
			Ormanlı	Xp
	İnorganik veya turbalık topraklardaki bataklıklar	Yüksek rakımlardaki (Alpin)		Va
		Tunduralar		Vt
Tuzlu, Acı veya Alkalın Sular	Göller	Sürekli		Q
		Mevsimsel / Aralıklı		R
	Bataklıklar ve Göller	Sürekli		Sp
		Mevsimsel / Aralıklı		Ss
Tatlı, Tuzlu, Acı veya Alkalın Su	Jeotermal			Zg
	Yeraltı			Zk(b)

1.2.6. Su Kalitesi

Alanın ve alanı besleyen su kaynaklarının kaliteleri, kirlenici kaynakları ve kirlilik yükleri ile sulak alanın besin maddesi açısından mevcut durumu buradan alınacak örneklerle belirlenecektir ve bir önceki yönetim planı çalışmalarında yapılmış analizler var ise kıyaslama yapılarak karşılaştırılacaktır.

Su örnekleri,

- Sulak alanı besleyen **yıl boyu akış sağlayan tüm** akarsu, dere, çay, kaynak, göze, kanal (sulama, drenaj, vs.) gibi **her bir su kütesinden** ayrı ayrı olmak üzere, sulak alana giriş yaptığı 1 (bir) noktasından,
- Sulak alanın orta bölümünde en az 1 (bir) noktadan,

- Sulak alanın varsa çıkışında en az 1 (bir) noktadan belirlenecek istasyonlardan alınacaktır.

Örneklemler, iki ayrı mevsimde (tercihan İlkbahar ve Sonbahar) yapılacaktır. **Örnekleme sayısı, koordinatları ve örnekleme zamanları İdare ile birlikte belirlenecek, Genel Müdürlüğün onayı alınmadan örnekleme ve ölçüm işlemlerine başlanmayacaktır.** Su örnekleme noktaları seçilirken öncelikle bir önceki yönetim planında alınan noktalardan alınması sağlanacaktır. Su örneğinin alındığı noktada örnekleme döneminde su bulunmuyorsa, örnekleme noktasını temsil edebilecek su bulunan yakın bir noktadan ölçüm yapılacak ya da idare ile birlikte tutanak altına alınmak şartı ile ölçüm yapılmayacaktır.

Su kalitesi ölçümlerinde aşağıdaki parametrelere bakılacaktır:

- pH
- Elektriksel İletkenlik ($\mu\text{S}/\text{cm}$)
- Yağ ve Gres (mg/L)
- Çözülmüş oksijen (mg/L)
- Kimyasal Oksijen İhtiyacı (KOİ) (mg/L)
- Biyokimyasal Oksijen İhtiyacı (BOİ_5) (mg/L)
- Amonyum Azotu ($\text{mg NH}_4 +\text{-N}/\text{L}$)
- Nitrat Azotu ($\text{mg NO}_3 \text{--N}/\text{L}$)
- Toplam Kjeldahl Azotu ($\text{mg N}/\text{L}$) (TKN: $\text{NH}_3\text{-N} + \text{Organik Azot}$)
- Toplam Azot ($\text{mg N}/\text{L}$) (TN: $\text{TKN} + \text{NO}_3\text{-N} + \text{NO}_2\text{-N}$)
- Orto fosfat fosforu ($\text{mg o-PO}_4\text{-P}/\text{L}$)
- Toplam Fosfor ($\text{mg P}/\text{L}$)
- Florür ($\mu\text{g}/\text{L}$)
- Mangan ($\mu\text{g}/\text{L}$)
- Selenyum ($\mu\text{g}/\text{L}$)
- Sülfür ($\mu\text{g}/\text{L}$)
- Secchi disk derinliği (m)
- Klorofil –a ($\mu\text{g}/\text{L}$)
- Na^+ (Sodyum) (mg/L)
- K^+ (Potasyum) (mg/L)
- Mg^{+2} (Magnezyum) (mg/L)
- Ca^{+2} (Kalsiyum) (mg/L)
- CO_3^{-2} (Karbonat) (mg/L)
- HCO_3^- (Bikarbonat) (mg/L)
- Cl^- (Klorür) (mg/L)
- PO_4^{-2} (Fosfat) (mg/L)
- SO_4^{-2} (Sülfat) (mg/L)

Su kalitesi ölçümleri; analizi istenen her bir parametre için akredite olmuş, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na onaylı laboratuvarlarda yapılacak veya yaptırılacaktır. Su kalitesine ilişkin laboratuvara ait analiz raporları Gelişme Raporu ekinde idareye teslim edilecektir. Her bir parametrenin analizinin hangi laboratuvar da yapıldığı Rapor da bildirilecek ve o laboratuvarın o analiz konusunda akredite olmuş olduğunu gösterir belge yine mutlaka Rapor da yer alacaktır. Laboratuvar sonuçları onaylı olarak ayrıca idareye sunulacaktır. Su örnekleri Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığının “**Yer Üstü Suları, Yer Altı Suları ve Sedimentten Numune Alma ve Biyolojik Örnekleme Tebliği**” hükümlerine göre alınacaktır. **Ölçüm sonuçları neden sonuç ilişkisi irdelenmek suretiyle** ayrıntılı bir şekilde yorumlanacak kirlilik kaynaklarının muhtemel sebepleri ortaya konacaktır. 30.11.2012 tarih ve 28483 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren **Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği** (Değişik: RG-16/06/2021-31513)’nin EK-5’de (Tablo 2) yer alan “bazı parametreler için çevresel kalite standartları ve kullanım maksadına göre her bir parametre için “*Kıta içi Yerüstü Su Kaynaklarının Genel Kimyasal ve Fizikokimyasal Parametreler Açısından Sınıflarına Göre Kalite Kriterleri*” ve Ek 6 (Tablo 9) da yer alan “*Göl Gölet ve Baraj Gölleri Ötrofikasyon Kriterleri*” tablolarına göre kalite sınıfı ve trofik seviyesi belirtilerek uygun görülen şekilde renklendirilmiş tablolar hazırlanacaktır. Su kütlesinin örnekleme yapılan her dönem için ayrı ayrı ve sonuçta da her dönemi kapsayacak şekilde hangi su kalite sınıfında olduğu ve trofik seviyesi belirtilecektir.

1.3. Biyolojik veriler

Tescil sınırları içinde bulunan sucul ve karasal türler bu başlık altında aşağıda verilen dispoziyona göre incelenecektir. Flora ve fauna bölümlerinin her birinin sonunda yer alacak sonuç kısmında ise tüm elde edilen veriler yorumlanacak ve sucul ve karasal türlerden alanda biyomonitör (gösterge tür, bayrak tür, anahtar tür, şemsiye tür, vb.) nitelikte olan flora ve faunaya ilişkin türler belirlenecektir. Bu türlerin, tanımlayıcı bilgileri ve fotoğrafları ile türleri izlemeye yönelik uygulamalara ve önerilere yer verilecektir. Bu türlerin yaşama ve yayılış alanları 1/25000 ölçekli haritalara işlenecektir.

Araştırma alanında üreyen, beslenen, konaklayan ve kışlayan kuş türleri belirlenerek, öncelikli türlerin önemli **üreme alanları 1/25.000 ölçekli sayısal haritalara işlenecektir.** Alanda mevcut biyolojik verilerin yorumlanarak (fitoplankton, makro omurgasız, balık türleri gibi) **sulak alanın ötrofik durumu ve su kalitesi hakkında analizlerin yapılarak alınması gerekli tedbirlere ve önerilere yer verilecektir.**

Yüklenici aşağıda yer alan flora ve fauna türleri ile ilgili literatür ve arazi tespitlerinden elde edilen bilgileri bu başlık altında ortaya koyacaktır.

Bern Sözleşmesi ve IUCN kategorilerine göre nadir, endemik, nesli tehlikede ve tehdit altında olan tüm türler (bitki ve hayvan) belirlenecek, türlerin tanımlayıcı bilgileri verilerek görselleri eklenecek, türlere ait gerekli koruma tedbirleri getirilerek önerilere yer verilecek ve bu türlerin popülasyonlarının yoğun olduğu bölgeler 1/25.000 ölçekli sayısal haritalara işlenecektir. Flora ve Fauna kapsamında tercihan vejetasyon döneminde olmak üzere toplamda 3'er gün araziye çıkılacaktır. Arazi çalışmaları İdare ile birlikte tutanak altına alınacak ve rapor döneminde rapor ekinde verilecektir.

1.3.1. Flora (Bitkiler)

1.3.1.1. Fitoplanktonlar- Algler

Türlerin popülasyon yoğunlukları (bolluk-biyohacim) belirlenecek ve sulak alanın trofik seviyeleri ile ilişki kurularak bir önceki rapor dönemine göre değişim olup olmamasına yönelik yorumlar yapılacaktır.

1.3.1.2. Sucul ve Karasal Bitkiler

Alanda önemli olan türlerin (endemik, nadir, nesli tehlike altında olan, vb.) yaşama ve yayılış alanları 1/25000 ölçekli haritalara işlenecektir.

Bitki Tür Tabloları Aşağıdaki formatta listelenecek, ayrıca CD 'de excel tablosu olarak verilecektir.

Familya ve Tür Adı	Türkçe Adı	Habitat	Endemizm Durumu (Tek nokta, Yerel, Bölgesel)	Fitocoğrafik Bölge	Lokalite (ekosistem belirtilerek mahal ismi verilecek)	Tehlike Kategorisi (IUCN)	Kayıt Şekli	Koruma Statüsü (BERN, CITES)
PTERIDOPHYTA								
EQUISETACEAE								
<i>Equisetum giganteum</i> L.	Kırk kilit otu	Nemli alanlar	-	-		LC	Gözlem	--
<i>Equisetum arvense</i> L.	Atkuyruğu	Nemli alanlar	-	-		LC	Gözlem	--

1.3.2. Fauna (Hayvanlar)

1.3.2.1 Sucul ve Karasal Omurgasız Canlılar (Zooplanktonlar, makro omurgasızlar, böcekler, vb.) Türlerin popülasyon durumları (tür çeşitliliği- bolluk- biyokütle) ve sulak alanın ekolojik durumu arasında ilişki kurularak yorumlar yapılacaktır.

1.3.2.2 Balıklar (Alanda önemli olan (endemik, nadir, nesli tehlike altında olan, vb.) türlerin yaşama ve yayılış alanları 1/25000 ölçekli haritalara işlenecektir.)

1.3.2.3 İki yaşamlılar (Alanda önemli olan (endemik, nadir, nesli tehlike altında olan, vb.) türlerin yaşama ve yayılış alanları 1/25000 ölçekli haritalara işlenecektir.)

1.3.2.4 Sürüngenler (Alanda önemli olan (endemik, nadir, nesli tehlike altında olan, vb.) türlerin yaşama ve yayılış alanları 1/25000 ölçekli haritalara işlenecektir.)

1.3.2.5 Kuşlar (Araştırma alanında varsa daha önceden yapılan kış ortası su kuşu sayımları rapora işlenecektir. Araştırma alanında üreyen, beslenen ve konaklayan kuş türleri belirlenecek, öncelikli türlerin (endemik, nadir, nesli tehlike altında olan, vb.) önemli üreme ve beslenme alanları 1/25.000 ölçekli sayısal haritalara işlenecektir.)

1.3.2.6 Memeliler (Alanda önemli olan (endemik, nadir, nesli tehlike altında olan, vb.) türlerin yaşama ve yayılış alanları 1/25000 ölçekli haritalara işlenecektir.)

Hayvan Tür Tabloları Aşağıdaki formatta listelenecek, ayrıca CD 'de excel tablosu olarak verilecektir.

Familiya ve Tür Adı	Türkçe Adı	Habitat	Endemizm Durumu (Tek nokta, Yerel, Bölgesel)	Tehlike Kategorisi (IUCN)	IUCN Populasyon eğilimi	Kayıt Şekli	Koruma Statüsü (BERN, CITES)	R D B	Statü (Yerli, Yaz Göçmeni, Kış Göçmeni, Transit)	Üreme	Yoğunluk (Nadir, Orta, Bol)
Phoenicopteridae											
<i>Phoenicopterus roseus</i>	Flamingo	Kıyı-Sığ Sular	-	LC		Gözlem	--		YG	Yok	Orta

1.3.3. Habitat Tipleri

Habitat tipleri; Eunis habitat tipleri esas alınarak ana habitat tipleri büyüklükleri hektar olarak belirlenecek ve 1/25.000 ölçekli sayısal haritalara işlenecektir.

1.4. Sosyo-ekonomik, Demografik Yapı

Sulak alan ekosistemi ile etkileşim halinde bulunan yerleşim alanlarının temel demografik, ekonomik ve sosyal yapısı incelenecek; ilgi sahiplerinin alanla olan sosyo-ekonomik ilişkileri, beklentileri ve eğilimleri belirlenecek; temel yönetim yapısı ve güç dağılımları betimlenecek ve yönetim planı için önerilerde bulunulacaktır. Sosyo-ekonomik ve demografik yapıya ait veriler İl Geneli olarak değil, **Tescil Sınırları içerisinde bulunan yerleşim birimlerinin verilerine göre değerlendirilecektir.** Bunun için temel olarak öncelikle aşağıdaki yöntemler kullanılarak aşağıdaki soruların cevapları aranacaktır:

Cevapları Aranacak sorular;

- Tescil sınırları içerisinde yaşayan nüfus kaçtır?
- Tescil sınırları içerisinde yaşayan nüfusun geçim kaynakları nelerdir? Oransal olarak yüzdesel dağılımı kaçtır?
- Alan ile etkileşim halinde bulunan yerleşim birimlerinde temel demografik yapı nedir?
- Alan ile etkileşim halinde bulunan yerleşim birimlerinde temel ekonomik yapı (tarım-hayvancılık ve balıkçılık vs.) nedir?
- Tescil sınırları içerisinde bulunan büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısı kaçtır?
- Sulak alan kullanıcıları kimlerdir? Sulak alan kullanıcıları alanla ilişkilerini nasıl tanımlıyorlar? Kullanıcıların bu kaynaklara bağımlılığı nedir?
- Alan kullanıcılarının (ilgi gruplarının) alanı kullanırken amaçları (bu alandan beklentileri) nelerdir?
- Alan kullanıcılarının (ilgi gruplarını) bu amaçlara ulaşmada yardımcı ve sınırlayıcı faktörleri nelerdir?
- Alan kullanıcılarının alanı sahiplenme düzeyi nedir?
- Alan kullanıcıları çevreleriyle ilgili kararlara/faaliyetlere katılmaya ve maliyetlere katkıda bulunmaya eğilimlileri ne düzeydedir? (gönüllülük eğilimleri)
- Alan kullanıcılarının çevre bilinci ne düzeydedir? Bilinçlendirme gereksinimi olan konular nelerdir?
- Yöredeki yönetim yapısı nedir? Alan kullanıcıları arasındaki güç dengeleri nasıldır? Güç odakları kimlerdir?
- Hangi kurumlar arasında ortaklıklar (birlikte eylemde bulunmak) oluşabilir? Birbirine karşıt olan kurumlar/paydaşlar hangileridir? Alanla ilgili ortak hedefler doğrultusunda birlikte hareket etmek için mekanizma önerileri? (Mevcut dinamikler, lider konumdaki kişiler/kurumlar)

- Bilgi (kurumlar arası iletişim, bilginin yöre halkına ulaşımı) akışı nasıldır?
- Geçmişteki yönetim ve doğa koruma nasıldı?

Uygulanacak Yöntemler:

Arazi çalışması ve anket uygulaması;

- Literatür ve arşiv bilgileri
- Kurumlardan alınan bilgiler
- Alan kullanıcıları ve ilgi gruplarıyla yapılan anketler ve görüşmeler
- Yerleşim alanlarının ve farklı arazi kullanımlarının belirlenmesi

Kültürel Veriler

Özellikle sulak alanla ilgili geçmiş ve günümüzdeki kullanımlar (Hikayeler, türküler, oyunlar, sembololoji vs.) belirlenecek ve irdelenecektir.

- Peyzaj değerleri
- Tarihi ve arkeolojik alanlar
- Geleneksel kullanım biçimleri

1.5. Sulak Alanların İşlev ve Değerleri

1.5.1. Sulak Alanın İşlevleri

Sulak alanın bulunduğu bölgedeki işlevi (Suyu filtre etme özelliği, yeraltı suyu ile ilişkisi, kıyı stabilizasyonu, sediment depolaması, karbon tutumu, vb.) ile ilgili bir değerlendirme yapılacaktır.

1.5.2 Sulak Alanın Değerleri ve Biyokıymetlendirmesi

Sulak alandan doğrudan ya da dolaylı olarak sağlanan ekonomik fayda bu başlık altında aşağıdaki konulara değinilerek ele alınacaktır. Aşağıda yer alan başlıklardan sadece alanda bulunulanlara yer verilecektir. Bu başlıklar kapsamında tescil sınırları içerisinde her başlık için yaklaşık yıllık ne kadar gelir sağlandığı hesaplanacak ve sulak alan tescil sınırları içerisinde elde edilen toplam gelir ortaya konacaktır.

- Suyun kullanım amacı ve miktarı (içme, kullanma, endüstriyel, evsel, sulama, vb) Tüm projeler sayısal haritalarda gösterilecektir.
- Saz kesimi (yıllık çıkan bağ sayısı, yöreye sağladığı ekonomik fayda, saz ürünlerinden elde edilen gelir, vb.)
- Torf (turba çıkarımı, yöreye sağladığı ekonomik fayda,)
- Tarım ve hayvancılık (sulak alan havzasındaki bitki deseni, hayvan sayısı, çiftçi sayısı, sulak alandan kaynaklı gelirler)
- Su ürünleri (Balıkçılıkla uğraşan aileler, sulak alandan yıllık elde edilen balıkçılık gelir, su ürünleri kooperatiflerine bağlı tekne sayısı, vs.)
- Turizm (Turizmden elde edilen gelirler, Turizm tesisleri sayısı)
- Avcılık (Kayıtlı avcı sayısı, avcılıktan elde edilen gelir, vs.)
- Otlatma (Otlatma bölgeleri, küçük baş büyük baş hayvan sayıları)
- Diğer kullanımlar (Tuz çıkarımı, Sulak alanda taşımacılık, kereste alımı, sülük, kurbağa toplayıcılığı, Arıcılık gibi ekonomik faaliyetler)

Yukarıdaki tüm veriler ile nüfus ve idari sınırlar, arazi kullanımlarını da (tarımsal ve orman alanları, alt yapı ve yerleşimler, vb.) 1/25.000 ölçekli sayısal haritalarda gösterilecek ve sonuç olarak alanın biyokıymetlendirmesi bir başlık altında ayrıntılı olarak değerlendirilecektir. Her bir sektöre ait gelirler tablo halinde sunulacaktır.

1.6. Sulak Alan Koruma Bölge Sınırlarının Belirlenmesi

Proje kapsamında, eğer daha önce belirlenmemişse, Mutlak Koruma Bölgesi, Hassas Koruma Bölgesi, Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi, Kontrollü Kullanım Bölgesi sınırları Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği'nde tanımlandığı şekilde belirlenecektir. **Koruma bölgelerinin belirlenmesi çalışmaları Bakanlık ile birlikte Bakanlığın öngördüğü katılımı gereken kurum/kuruluşlarla birlikte belirlenen tarihlerde gerçekleştirilecektir.**

1.7. Sulak Alana Ait Veri Tabanı ve Sonuç Haritasının Oluşturulması

Proje kapsamında ve/veya daha önceki çalışmalar ile belirlenmiş alana ait teknik şartnamenin diğer bölümlerinde belirtilen ve aşağıda listelenen tüm grafik ve grafik olmayan verilerin sayısal formata aktarılarak Tarım ve Orman Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemine uygun dosyalar şeklinde (.shp veya dönüştürülebilir diğer formatlar ED 1950 Zone 35,36,37,38 e uygun olacak projeksiyon kullanılarak) veri tabanı oluşturulacak ve proje alanına ait tüm koruma sınırları ile birlikte alanın topoğrafik özelliklerini gösteren 1/25.000 ölçekli sonuç haritası sayısal ve kartografik olarak oluşturulacaktır.

Sayısal formata aktarılabacak veriler:

- Sulak Alan Koruma Bölge sınırlarına ait poligonlar küresel tanımlama sistemi (GPS) belirlenerek 1/25.000 ölçekli sayısal haritalar üzerinde gösterilecek ve poligon koordinatları ek olarak sunulacaktır. Poligonlara ilişkin .shp dosyaları da ayrı ayrı yukarıda bahsedilen projeksiyon sistemine göre hazırlanacaktır.), aşağıda yer alan her unsur sahip olduğu özellikler ile işlenecektir.
- Proje alanında bulunuyorsa diğer koruma sınırları (Doğal veya Arkeolojik Sit, Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı, Tabiatı Koruma Alanı, Özel Çevre Koruma Bölgesi, Yaban Hayatı Koruma Sahası ve Yaban Hayatı Geliştirme Sahası),
- Hidrolojik tüm unsurlar (göl, akarsu, mevsimlik dere, bataklık) ve bu unsurlara ait grafik olmayan veriler, (göller için alan, çevre, minimum-maksimum-ortalama derinlik; akarsular için koruma bölgesi içindeki uzunluğu, varsa akım gözlem istasyonlarının yeri ve aylık ortalama akım değerleri, baraj, hes ve göletlerin aylık ortalama akım değerleri ve cansuyu değerleri),
- Genel arazi kullanım durumu,
- Yüzey veya yeraltı suyu su kimya örnekleme noktaları ve bu ölçüm noktalarındaki değişik zaman periyotlarındaki tüm fiziksel, kimyasal ve bakteriyolojik ölçüm ve analiz sonuçları,
- Yerleşim yerleri (il, ilçe, kasaba, köy, mahalle olarak) ve demografik verileri,
- Yollar (ana ve tali yollar ve özellikleri),
- Habitatlar (Eunis Habitat Tipleri),
- Ramsar Sulak Alan Tipleri
- Kültürel ve tarihi unsurlar (tarihi eserler ve arkeolojik kalıntılar, anıt),
- Kanallar (drenaj, sulama, kurutma),
- Proje alanlarındaki meteorolojik gözlem istasyonları haritaya işlenerek ve istasyonlara ait verilerin (yağış, sıcaklık, güneşlenme süresi, nem, vb.) ortalama-minimum-maksimum değerleri.

Bütün veriler işlendikten sonra oluşturulan sayısal haritalar madde 8 ve madde 9’da belirtilen şekilde Bakanlığa teslim edilecektir.

1.8. DEĞERLENDİRME

1. Aşama’da elde edilen veriler aşağıda belirtilen esaslar dikkate alınarak değerlendirilecektir. Değerlendirmede Ramsar Yönetim Planı Rehberinin kullanılması kolaylık sağlayacaktır.

1.8.1. Ekolojik Değerlendirme

Ulusal ve uluslararası kriterler kullanılarak (Bern Listesi, IUCN Uluslararası “*Red Data List* (Kırmızı Liste)”, Ulusal “*Red Data List* (Kırmızı Liste)”, Ramsar kriterleri, Önemli Kuş Alanı kriterleri gibi) alanın **Fauna ve Flora** yönünden değeri ortaya konacaktır.

Biyolojik çeşitliliğin değerlendirilmesinde nesli tehlike altında olan veya hassas veya nadir türler ve habitatlar belirlenecek ve yönetimi yönlendirmek üzere öncelik sırası belirlenecektir.

1.8.2. Niteliksel Yönden Değerlendirme;

Aşağıdaki araçlar kullanılarak niteliksel yönden değerlendirme yapılacaktır:

- Hassaslık
- Nadirlik
- Doğallık
- Tipiklik
- Özel ilgi
- Büyüklük
- Çeşitlilik
- Denge ve dengesizlik
- Alanın, bölgenin ve ülkenin ekolojik yapısındaki yeri
- Gelişme / restorasyon potansiyeli

1.8.3. Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Değerlendirme

1.4 no’ lu başlıkta yer alan yer alan başlıklarda elde edilen veriler ışığında ilgi gruplarıyla görüşmeler yapılarak, kamu kurumlarındaki veriler ve arazi çalışmaları ile sulak alanın havzadaki önemi, sulak alanın ortadan kaldırılması veya zarar görmesi sonucunda ortaya çıkabilecek sosyal ve ekonomik ilişkileri ve sonuçları değerlendirilecektir.

1.8.4. Yapısal Gelişme Eğiliminin Değerlendirilmesi:

Geçmişteki arazi kullanım ile günümüzdeki arazi kullanımı değişiminin değerlendirilmesi ve yerleşim alanlarının gelişme yönü, büyüme eğilimi ve biçiminin (yerleşim alanlarının yeni gelişme alanlarının yaygın, sıçramalı, noktasal parçacı gelişme biçimi vb) sulak alana etkilerinin değerlendirilmesi yapılacaktır.

1.8.5. Yasal ve Yönetimsel Değerlendirme:

- Proje alanında yürütülen faaliyetlerin mevcut ulusal ve uluslararası yasalar açısından değerlendirilmesi,
- Proje alanında varsa diğer koruma statülerinin (Milli Park vb, Sit alanları, Özel Çevre Koruma Alanları) bağlı olduğu yasalar açısından değerlendirilmesi,

- Proje alanının bağılı olduğu merkezi idare ve yerel idarelerin yönetim ve denetim etkinliği ile koordinasyon açısından değerlendirilmesi,
- Diğer kamu kurum ve kuruluşların yürüttükleri faaliyetlerin yönetim ve denetim etkinliği açısından değerlendirilmesi,
- Mevcut fiziki planların (1/25000 ölçekli Çevre Düzeni, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ile 1/1000 ölçekli Uygulama İmar planı) karar ve hükümlerinin Sulak Alan açısından incelenerek değerlendirilmesi.

1.8.6. Kültürel değerlendirme:

Sadece sulak alanla doğrudan alakalı olan görsel, tarihi ve geleneksel değerler dikkate alınacaktır.

2. AŞAMA

1. aşama tamamlanmadan 2. Aşama çalışmalarına kesinlikle geçilmeyecektir. Zorunlu hallerde idare ile iletişime geçilecektir.

2.1. Sorun Ağacı ve SWOT Analizi:

Alanda değerlendirme sonucu vurgulanan unsurlar ile alanın temel sorunları ve bu sorunların sebepleri ile neden sonuç ilişkisinin değerlendirildiği sorun ağacı hazırlanacaktır. Ayrıca alanla ilgili SWOT Analizi yapılarak sulak alanın korunması için güçlü ve zayıf yönler ile fırsatlar ve tehditler bir tablo halinde ortaya konacaktır.

2.2. Yönetim Planı Çalıştayı

Alanla ilgili olarak alan tanımı ve değerlendirme bilgileri edinildikten sonra alanla ilgili olan sektörlerle elde edilen verilen paylaşılması ve tüm ilgi grupları ile birlikte taslak yönetim planını oluşturmak maksadı ile yönetim planı çalıştayı yapılacaktır. Toplantılar kayıt ve tutanak altına alınacaktır. Toplantıya katılacak odaklar;

- Mahalli Sulak Alan Komisyonu üyesi kurumlar,
- Alanla ilgili Kaymakamlık,
- Alanla ilgili Belediyeler,
- Yerel üniversiteden akademisyenler,
- Yerel STK'lar,
- Muhtarlıklar,
- Alanda bulunan tarım, hayvancılık, balıkçılık vb. kooperatifler,
- Alanda çalışan torf, sazcılık, tuz, maden, vb. firmalar,
- Alandan su alımı yapan veya doğrudan ilişkisi olan OSB, Baraj, HES vb. yatırımcılar,

Çalıştaydan önce, taslak yönetim planı yüklenici tarafından hazırlanarak idareye sunulacak ve idarenin onayı alındıktan sonra plan, Mahalli Sulak Alan Komisyonu üyelerine gönderilerek üyelerin yazılı görüşü alınacaktır. Çalıştay, Mahalli Sulak Alan Komisyonu üyelerinin yazılı görüşleri plana işlendikten sonra idare ile birlikte belirlenecek tarihte yapılacaktır.

Çalıştayda, alanla ilgili güncel bilgilerin(1. Aşama özeti, 2. Aşama özeti) ve taslak planın yer aldığı doküman hazırlanarak yeterli sayıda olmak üzere bastırılarak katılımcılara davet yazısı ile birlikte gönderilecek toplantıda da yeteri kadar bulundurulacaktır.

Yönetim planlaması sürecine katılacak tarafların, daha iyi katkı verebilmelerini sağlamak için Ramsar Yönetim Planlaması Metodolojisini bilmeleri önem arz etmektedir. Bu maksatla çalıştay kapsamında öncelikle sulak alanlar ve sulak alan yönetimi ile ilgili katılımcılara kısa bir eğitim verilecektir. Daha sonrasında proje ekibi tarafından tespit edilen veriler sunulacaktır. Son olarak alanla ilgili yönetim planı hedefleri ve faaliyet planı oluşturulacaktır. Toplantı programı idare ile ortak olarak hazırlanacaktır. Planda çalışan uzmanlar birinci gün tam zamanlı olarak katılım sağlayacaklar ve birbirileri ile aynı bilgileri defalarca paylaşmayacaklardır.

Yönetim Planı Çalıştayı 2 (iki) gün ve 1 (bir) gün arazi incelemesi olmak üzere en fazla toplam 3 (üç) gün olarak düzenlenecektir. Çalıştay kapsamında yapılacak arazi çalışmasında, toplantı katılımcılarına alanla ilgili tespit edilen sorunlar ve alanın özellikleri yerinde anlatılacaktır. Çalıştay grup çalışmalarına olanak verecek büyüklüğe sahip toplantı salonları olan en az 4 yıldızlı otelde veya İdarece uygun görülen yeterli kapasiteye sahip bir toplantı salonunda yapılacaktır. Çalıştay programı, İdare ve Yüklenici tarafından ortaklaşa belirlenecektir.

Çalıştay kapsamında;

- Bilgisayar, mikrofon, yaka mikrofonu, projektör, pointer, kalem kağıt, flipchart vb. teknik gereçlerin yer aldığı 70 kişilik bir toplantı salonu,
- Gelen katılımcılara “sabah” ve “öğleden sonra” olmak üzere 2 adet çay ve pasta servisi ve gün boyunca kapalı şişe su servisi
- Gelen katılımcılara çalıştay boyunca 70 kişilik öğle yemeği (çorba, kırmızı etli ana yemek, pilav, salata, tatlı ve içecek) menüsü,
- Toplantı girişine asılmak üzere en az 10 x 6 m. büyüklüğünde pankart,
- Çalıştay sırasında yüklenici daha önce doğa koruma konularında çalışmış bir kolaylaştırıcı bulunacak veya koordinatör kolaylaştırıcılık yapacaktır,
- Arazi çalışması yapılacak gün gerekirse katılımcılar için uygun büyüklükte araç temini yüklenici tarafından karşılanacaktır.

Yönetim Planı Çalıştayına projede yer alan tüm uzmanlar katılacaktır. Yönetim Planı Çalıştayı sonrasında alana ait taslak Yönetim Planı ortaya çıkarılacaktır.

Çalıştaya il dışından gelecek katılımcıların konaklama ve iâşe masrafları (tam pansiyon olmak üzere) yüklenici tarafından sağlanacaktır. Konaklama toplantı salonu ile aynı ortamda olmalıdır.

Çalıştay sonucunda ortaya çıkacak taslak yönetim planında;

- **Sınırlayıcılar ve Destekleyiciler**
- **Yönetim Planı Kararları**
- **İdeal (Uzun vadeli) hedef(ler)in belirlenmesi**
- **Uygulama hedeflerinin (5 yıllık Hedefler) belirlenmesi**
- **Faaliyetlerin belirlenmesi**
- **Faaliyet Planlarının belirlenmesi**

Başlıkları yer alacak olup faaliyetler aşağıda yer alan faaliyet planı örneğine göre yapılacaktır. **Verilen format dışında yapılan düzenlemeler kabul edilmevecek olup, yönetim planı kitabında her faaliyet için 1 (bir) sayfa ayrılarak düzenleme yapılacaktır.**

Çalıştay sırasında ortaya çıkan taslak planın detaylandırılması ve/veya eksik kalan kısımların tamamlanması yükleniciye ait olacaktır. Özellikle Nasıl? Sorusunun faaliyetten sorumlu kurumlarla yapılacak görüşmeler sonrasında detaylı olarak belirlenmesi gerekmektedir.

Örnek bir Faaliyet Planı

İDEAL HEDEF 1. METRUK TUZLASI'NIN KORUNMASI VE HALKIN FARKINDALIĞININ ARTIRILMASI

UYGULAMA HEDEF 1.3. Metruk Tuzlası Sulak Alanı'nın tanınırlığının artırılması alternatif geçim kaynaklarının artırılması.

Faaliyetin adı	Faaliyet 1.3.2. Tescilli "Tuz Binası"nın ziyaretçi merkezi, kuş gözlem evi ve yöre halkının ürünleri satabileceği satış yerleri olarak restorasyonunu yapmak.
Sorumlu kurum veya kuruluş	Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 4. Bölge Müdürlüğü Muğla Şube Müdürlüğü, Muğla Belediyesi, Milas Belediyesi
İşbirliği yapılacak kurum, kuruluş veya kişiler	Muğla Valiliği, Milas Kaymakamlığı
Nerede?	Tescilli "Tuz Binası" ve çevresinde
Ne zaman?	2023 yılı sonuna kadar
Nasıl?	Metruk Tuzlası Sulak Alanı içerisinde bulunan Tuz Binasının Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 4. Bölge Müdürlüğü Muğla Şube Müdürlüğü'ne devri için gerekli işlemler başlatılacaktır. Devir işlemlerinin ardından Tuz Binası Ziyaretçi Merkezi ve Kuş Gözlem Evi olarak restore edilecektir. Binanın yanına halkın ürünleri satabileceği satış stantları yaptırılacaktır. Tarım ve Orman Bakanlığı 4. Bölge Müdürlüğü, Muğla Şube Müdürlüğü ile Muğla Büyükşehir Belediyesi arasında Metruk Tuzlası Sulak Alanı Ziyaretçi Merkezi'nin işletimi için protokol imzalanacaktır.

Madde 6.

Raporlama

Yukarıda tanımlanan çalışmalar İdare tarafından koordine edilerek, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün teknik desteği ile birlikte yürütülecektir.

a) Çalışma Programı: Proje sürecinde yapılacak olan faaliyetleri gösterir ayrıntılı çalışma programı, sözleşmenin imzalanmasını takip eden 15 gün içerisinde İdareye sunulacaktır. Çalışma programında: uzmanlık konuları itibarıyla izlenecek yöntem ve ofis çalışmalarına ait çalışma takvimi, raporların sunum tarihleri, gelişme raporunda ve nihai raporda yer alacak bilgilere ait açıklamalar ile taahhüt edilen uzmanların ayrıntılı iş tanımları yer alacaktır.

b) Gelişme Raporu: Bu şartnamenin 1. Aşamasında yer alan bilgiler ile literatür araştırması burada yer alacaktır. Gelişme Raporu basılı ve Word ortamında olmak üzere 3 nüsha halinde Sözleşmenin imzalanmasını takip eden 150 gün takvim günü içerisinde İdareye Sunulacaktır. **Gelişme Raporu idare tarafından onaylanmadan 2. Aşamaya geçilmeyecek olup, çalışma programının buna göre düzenlenmesi gerekmektedir.**

c) Nihai Rapor: Bu şartnamede öngörülen çalışmaların tümünü kapsayarak hazırlanan taslak nihai rapor, Microsoft Word ortamında olmak üzere incelenmek üzere Sözleşmenin imzalanmasını takip eden 210 takvim günü içerisinde İdareye sunulacaktır. İdarece son hali verilecek rapor, ekli 1/25.000 ölçekli haritalar ve veritabanı CD'si (veri, toplanan tüm sayısal bilgiler ilişkisel veri tabanında gösterilecektir. Koruma bölge haritaları, habitat haritası, sulak alan sınıfları haritası, hidrojeoloji haritası, tür dağılım haritaları, koruma bölge haritaları, tür tabloları ve faaliyet planları .xls formatında, alanda çekilen fotoğraflar vs. de ayrıca yer alacaktır.) ile birlikte 5 nüsha olarak teslim edilecektir. Raporun son sayfasında Yönetim Planının Ulusal/Mahalli Sulak Alan Komisyonunda onaylandığına dair onay sayfası olacaktır. Ayrıca plan kapsamında faaliyet planları toplu tablo olarak en arkada yer alacaktır.

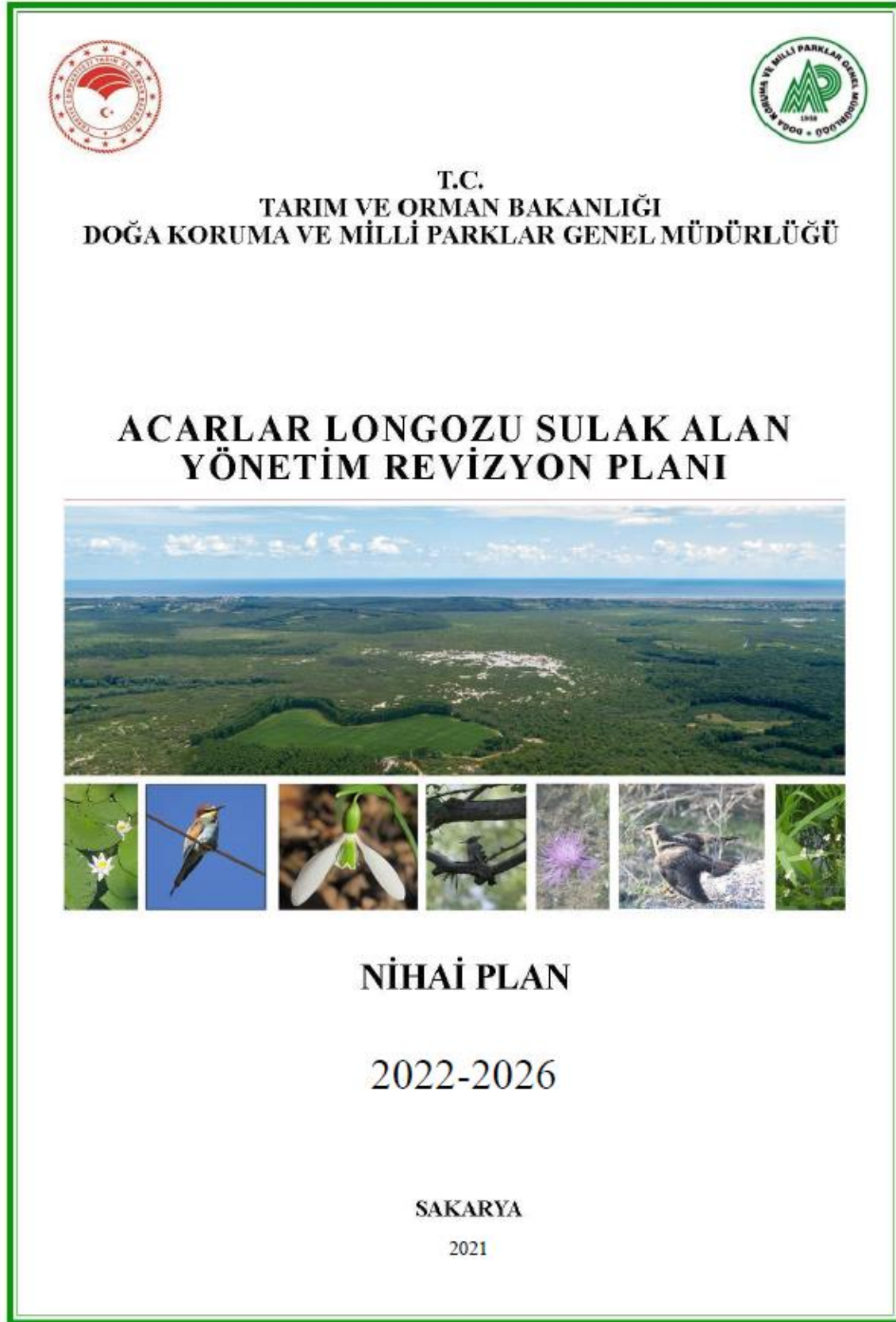
Teslim edilecek raporun basıma ilişkin özellikleri aşağıda ver almakta olup, formata uymayan raporlar kabul edilmeyecektir.

Nihai yönetim planı raporu

Baskı Adedi	: 5 adet (Ulusal/Mahalli Sulak Alan Komisyonu'nda onaylandıktan sonra basılacaktır. Ulusal Sulak Alan ve Ramsar Alanlarında 2 adedi Genel Müdürlüğe Gönderilmek üzere)
Kitabın ebadı	: A4
İç Baskı Renk adedi	: 4 renk Trikromi
İç kağıt Çinsi	: 115 gr.lık parlak kuşe
Kapak Baskı rengi	: 4 renk trikromi + Üzeri mat selofan kaplama
Kapak Kağıdı	: 300 gr. Mat kuşe
Cilt	: Sırttan tutkallı amerikan cilt

Kitap arası ayıraç ipi olacak. Sırtta projenin ismi ve basım yılı yazılacak. Kitap arka kapağında harita cebi yer alacak olup projede üretilen bütün 1/25.000 ölçekli haritaların renkli kuşe kağıdına basılı nüshaları bulunacaktır. Ayrıca ön kapakta DVD cebi yerinde sayısal olarak üretilen veritabanı ve haritaların yüklendiği DVD yer alacaktır. DVD nin üzerinde de kapak resmi ve proje ismi ve yılı yer alacaktır. 1/25.000 ölçekli haritadaki lejantta ve dvd üzerinde kesinlikle firma logoları olmayacaktır. Kitap formatı ekteki gibi olacaktır.

Rapor ve Ekleri, Ulusal Sulak Alan Komisyonunca onaylandıktan sonra yeteri büyüklükteki USB Bellek ortamına yüklenecek ve 50 şer adet olarak çoğaltılacaktır. Belleklerin üzerinde Bakanlık ve Genel Müdürlük logosu ile yönetim planının adı ve plan dönemi yer alacaktır.



Raporun sırt kısmında da Bakanlık ve Genel Müdürlük Logoları, Projenin ismi ve uygulama dönemi yer alacaktır.

Madde 7.

İşin Gerçekleştirilmesi İçin İdarece Öngörülen Personel

İhale konusu hizmet alımı işi için İdarece öngörülen ve aşağıda pozisyon ve nitelikleri belirtilen teknik personelin çalıştırılması zorunludur.

Proje Koordinatörü

Proje Koordinatörünün aşağıda belirtilen şartları sağlaması gerekmektedir.

- Herhangi bir fen bilimleri veya mühendislik dalından lisans derecesine sahip olmak,
- En az 5 yıllık meslek deneyimine sahip olmak,
- En az 2 (iki) sulak alan yönetim planı hazırlama projesinde koordinatör olarak görev almış olmak ya da en az 4 (dört) sulak alan yönetim planı projesinde uzman olarak çalışmış olmak.

Şartlarından herhangi birini sağlamayanlar proje koordinatörü olarak kabul edilmeyecek olup, değerlendirmeye esas olmak üzere diploma ve iş bitirme belgeleri çalışma programı içerisinde İdareye sunulacaktır.

Proje Koordinatörü projenin genelinde yapılacak tüm faaliyetlerden mesul olup diğer proje ekibinin çalıştığı bölümlerin birleştirilmesi ve aşağıda yer almayan konuların değerlendirilmesinde yetkili olacaktır.

Proje Ekibi Personel Listesi

(Sulak Alanlar konusunda tecrübeli, aşağıdaki meslek dallarından oluşur.)

Pozisyon	Projedeki Sorumlu Olduğu Bölümler	Adet	Asgari Tecrübe (Yıl)
Proje Koordinatörü	Projenin tamamı	1	5
Hidrojeoloji Mühendisi (Yüksek Lisans)	Jeoloji, Hidrojeoloji, Meteoroloji, Hidrojeolojik Modelleme, Sürdürülebilir Su Seviyesi, Sulak alan işlev ve değerleri, Sulak alan sınıflandırması	1	5
Biyolog (Ekoloji konusunda tecrübeli Botanik Uzmanı)	Flora, Habitat Tipleri, Sürdürülebilir Su Seviyesi, Sulak Alan İşlev ve Değerleri, Biyokıymetlendirme, Ekolojik ve Niteliksel Değerlendirme	1	5
Biyolog (Zoolog- tercihan ornitoloji konusunda tecrübeli)	Fauna, Sürdürülebilir Su Seviyesi, Sulak Alan İşlev ve Değerleri, Biyokıymetlendirme, Ekolojik ve Niteliksel Değerlendirme	1	5
Coğrafi Bilgi Sistemleri Uzmanı	Sayısallaştırma, Haritalandırma, Sulak alan koruma bölgeleri	1	5
Kimyager veya Çevre Mühendisi (tercihan su kalitesi konusunda tecrübeli)	Su kalitesi ölçümü ve değerlendirmesi	1	5

Asgari yeterlilik kriteri olarak istenen ve ihale konusu işi yerine getirmek üzere İdarece öngörülen, pozisyonu, niteliği ve sayısı yukarıda belirtilen diğer personelin, isteklinin bünyesinde çalıştığına veya çalışacağına dair taahhütname gereklidir.

Yüklenici, proje koordinatörü ve ilgili uzmanların eğitim durumlarını gösterir üniversite diploması veya çıkış belgeleri ile birlikte ilgili meslek odası üye kayıt belgesi ve mesleğini yapmaya yetkili ve ehil olduğunu belirtir belgeleri idareye ibraz etmekle yükümlüdür. İdare tarafından çalışma programı onaylandıktan sonra uzman değişikliği yapılamaz. Bunun zorunlu olduğu durumlarda belgelemek koşulu ile en az kabul edilen uzman özelliklerine sahip uzman bulundurulması zorunludur.

Personel listesindeki pozisyonlar için mezuniyet yılı değil tecrübeye esas olan yıl kabul edilecektir. Personel ile ilgili tecrübe yılı istenen pozisyon ile ilgili yaptığı çalışmalara esas bilgi, belge ve dokümanlar İdareye sunulacaktır. Proje kapsamında bir kişi birden fazla pozisyon için gösterilemez. Öngörülen personel listesi ve çalışma programı idare ve Genel Müdürlüğe sunularak onay alınmadan süreç devam etmeyecektir.

Madde 8.

Rapor İçerisinde Düzenlenecek Haritalar:

Hazırlanacak haritalar isim ve ölçekleri aşağıda belirtilmiştir. Haritalar 1/25.000 ölçekli olarak hazırlanır ve aynı ölçeklerin gerektirdiği kâğıt formatında basılır.

Bu haritaların sağ tarafına çerçeveli lejant açılacak lejantın üst kısmında veri gösterimleri yer alacak alt kısmında ise Bakanlık ve Genel Müdürlük isimleri ile plan alanının ve paftanın adı, ölçeği, ölçek skalası, kuzey işareti ve pafta no.su yer alacak şekilde düzenlenir.

Haritaların tamamında bulunması gereken veriler; korunan alan sınırı, varsa sit sınırları, kıyı kenar çizgisi, yerleşimler, asfalt yollar, stabilize yollar, toprak yollar, orman yolları, patika yollar, tepeler, akar dereler, mevsimlik dereler, kanallar, seddeler, enerji nakil hatları, demiryolu, otoyol, tünel vb. dir.

- 1. Ülkedeki yeri haritası,** planlama alanının ülkemizin neresinde bulunduğu şematik olarak 1/2.000.000 ölçekli haritada evsafına göre, karayolları ve demiryolları, il merkezleri, ana ırmaklar ve göller ile korunan alan ve benzeri alanların yerleri gösterilecek ve bu konuda gerekli lejant düzenlenecektir.
- 2. Bölgedeki yeri haritası;** orijinal pafta boyutlarını dolduracak şekilde 1/250.000 ölçekli veya alanın büyüklüğüne bağlı olarak uygun ölçekli harita üzerinde sulak alanının yakın çevresinden başlayarak tüm pafta üzerindeki il ve ilçe sınırları, il ve ilçe merkezleri vasıflarına göre karayolu ve demiryolları ile ırmaklar ve plan alanı sınırları bu pafta üzerinde şematik olarak gösterilecektir.
- 3. Jeolojik Yapı haritası;** Alanın genel jeolojisi ve bölgesel-yersel jeolojisi verilerek alanda bilgi bütünlüğünü sağlayacak şekilde 1/25.000 ölçeğinde plan alanı dâhilindeki arazinin jeolojik yapısı işlenerek haritanın uygun yerinden alınmış jeolojik enine kesiti harita üzerinde gösterilecektir.
- 4. Topografik ve Jeomorfolojik Yapı haritası;** alanda bilgi bütünlüğünü sağlayacak şekilde 1/25.000 ölçeğinde hazırlanacaktır.
- 5. Eğim haritası;** alanın < % 5, % 5 - % 10, % 10 - % 20, % 20 - % 40, >%40 eğim yüzdeleri kullanarak eğim değerleri gösterilerek hazırlanacaktır.
- 6. Bakı haritası** hazırlanacaktır.

7. **İklim haritası;** alanda bilgi bütünlüğünü sağlayacak şekilde 1/25.000 ya da 1/10.000 ölçeğinde ve bölgenin yıllık ortalama sıcaklık ve yıllık ortalama yağış haritaları ile eşik özelliğine sahip vejetasyon dönemlerini gösteren harita ve ilgili grafikler hazırlanacaktır.
8. **Hidrojeolojik Yapı haritası;** alanın mevsimlik ve akar dereler, göller, göletler, sazlık bataklık alanlar, sulama kanalları, drenaj kanalları, regülatörler, diğer sulak alanlar ve su kaynaklarının yerleri ve alan içindeki sürekli akarsuların yüzey su toplama havza sınırları 1/25.000 ölçeğinde harita da gösterilecektir. Su kaynakları ile ilişkili düden, dolin, gibi su besleme yapıları da korunan alan içerisinde olmasa dahi haritada gösterilecektir.
9. **Ekosistem haritası:** Alanda tespit edilen ekosistem tipleri ve alanın ekolojik durumu ekolojik hassas alanlar, ekolojik açıdan bozulmamış (bakir) alanlar, ekolojik açıdan bozulmuş alan), ekolojik açıdan önemli alanlar, endemik bitki türleri, flora ve fauna açısından önemli alanlar gösterilecektir.
10. **Vejetasyon haritası:** Alanda tespit edilen vejetasyon tipleri haritada gösterilecektir.
11. **Habitat Haritası:** Haritaların güncellik derecesine ve diğer harita kaynaklarının ulaşılabilirliğine bağlı olarak, amenajman planları, arazi kullanım planları, vejetasyon haritaları, hava fotoğrafları ve/veya uydu görüntüleri yardımıyla alınmış uluslararası haritalar ve arazide yerinde gözlemler sonucu elde edilen habitat tiplerinin sayısal ortamda haritalara aktarılması.
12. **Arkeolojik ve tarihi değerler haritası;** alanda yer alan ve Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından ilan edilmiş arkeolojik, tarihi, kentsel, vb. sit alanları ve bunların sınırları 1/25.000 ölçeğinde harita üzerinde belirtilecektir. Ayrıca, haritada tarihi, arkeolojik, etnografik, mitolojik önem arz eden sit, kent ve tek yapı ölçeğindeki kültürel değerler gösterilecektir.
13. **Arazi mülkiyeti haritası;** alanda hazineye ait paftalar ile mera, orman ve özel mülkiyete ait veriler haritalanacaktır.
14. **İdari yapı ve sınırlar haritası;** Planlama alan sınırı, yerleşim birimlerinin mülki idari sınırları (il, ilçe, belediye, köy yerleşik alanı, mücavir alan sınırları), sit sınırları, turizm alanı, bölge ve merkez sınırları, çevre düzeni planı onama sınırı, nazım imar planı ve uygulama imar planı onama sınırları, alana ilişkin tüm ilgili idari ve plan sınırları vb. sınırları da bu paftada yer alacaktır.
15. **Mevcut arazi kullanımı haritası;** alan içinde arazide mevcut olan tüm kullanım şekilleri harita üzerinde gösterilecektir.(Tarım, orman, mera, yayla, iskan, sanayi vs.)
16. **Sulak alan koruma bölgeleri haritası;** Mutlak Koruma Bölgesi, Hassas Koruma Bölgesi, Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi, Kontrollü Kullanım Bölgesi, Tampon Bölge harita üzerinde gösterilecektir.
17. **Korunan Alanlar Haritası;** Tescil sınırı ve 10 km yakınında yer alan korunan alanların gösterildiği harita

Madde 9

Proje veri hazırlama ve gösterim teknikleri,

Hazırlanacak haritalarda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın "Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği" ekinde yer alan çizim teknikleri ile gösterimleri kullanılacaktır. Bu gösterim ve çizim esaslarında bulunmayanlar için de Genel Müdürlüğün belirleyeceği esaslar kullanılacaktır.

Tüm haritalar ED-50 datumunda ve UTM 6 derece projeksiyonunda hazırlanacaktır. Bu kapsamda ilgili kurum ve kuruluşlardan (DSİ, Karayolları vb.) temin edilen veriler kontrol edilerek gerekli ise koordinat dönüşümleri yapıp kullanılacaktır. Gerekli olması halinde dönüşüm parametreleri ayrıca sunulacaktır.

Üretilen ve/veya temin edilen tüm veriler (raster/vektörel) ayrıca sayısal olarak ED-50 datumu ve UTM 6 derece projeksiyonunda depolanacaktır.

Tüm haritalarda altlık olarak 1/25.000 ölçekli memleket haritası kullanılacak ve tüm paftalarda bu ölçeğe uygun grid koordinatları üretilip paftalarda gösterilecektir.

Hazırlanan tüm haritalar Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) tabanlı programlara altlık oluşturacak şekilde hazırlanacaktır.

Veriler gruplandırılarak katmanlar şeklinde hazırlanacaktır.

Veri katmanları plan haritasında şu şeklide gruplanacaktır;

- Sınırlar (Korunan alan Sınırı, Kültür ve Turizm Bakanlığından alınan Sit Sınırları vb.)
- Doğal Yapı (Dere, Tepe, Göl vb.)
- Ulaşım ve Teknik Altyapı (Yol, Enerji Nakil Hattı, Demiryolu hattı vb.)
- Bölgeleme ve Kullanım Kararları

Bu gruplamalar haricinde gerekli, alana özel veriler var ise gruplanarak eklenecektir. Lejantta da aynı gruplandırma gösterimleri ve başlıkları kullanılacaktır.

Sayısal verilere ait öznitelik verileri mevcutsa, bu veriler sayısal veri ile ilişkilendirilip öznitelik tablosuna yazılacaktır. (Sit sınırı sayısal olarak işlenip öznitelik kısmına sit özelliği yazılır vb.)

Raster veriler (uydu görüntüsü, hava fotoğrafı) üretildiği yazılımın formatında ve ayrıca GeoTIFF formatında verilecektir.

Mekansal tabanlı vektör veriler ile raster veriler üretildiği yazılımın formatında ve Ulusal Veri Değişim Formatı (UVDF) formatında verilecektir. Ayrıca mekansal tabanlı verilere ait metaveriler eklenecektir.

Tüm raster ve vektör verilere ait meta veriler;

- Planın Adı,
- Hazırlayanın Adı,
- Planlama Alanının Mekansal Tanımı,
- Planın Muhtevası,
- İşe Başlama Tarihi,
- Projeksiyon bilgileri,
- Ölçeği,

- Veri Üretim Yöntemleri (basılı haritalardan sayısallaştırma, GPS ölçmeleri, fotogrametrik, üretim vb.)

bir metin dosyası halinde (*.txt, *.doc ya da *.xml -formatında) hazırlanacaktır.

Madde 10.

İşin süresi başlama ve bitiş tarihleri

Hizmete ilişkin Çalışma Programı, hizmet sözleşmesinin imzalandığı tarihinden itibaren 15 (onbeş) takvim günü içerisinde; çalışma yönteminin uzmanlık konuları itibariyle anlatıldığı rapor ile birlikte Yüklenici tarafından hazırlanarak İdareye verilir. Çalışma Programı, İdarenin incelemesinden sonra teslim tarihinden itibaren yirmi (20) takvim günü içinde karara bağlanarak kesinleştirilir. Çalışma Programı sözleşme ve şartnamelere aykırı düzenlenemez. Çalışma programında arazi, toplantı ve ofis çalışmaları, konularına göre ayrı ayrı belirtilir.

Madde 5’de kapsamı verilen işin tamamlanma süresi, Sözleşmenin imza tarihinden itibaren; çalışma programının incelenmesi ve kabulü, gelişme raporunun incelenmesi, nihai raporun incelenmesi ve kabulüne ilişkin İdarede geçecek inceleme ve kabul süreleri dahil olmak üzere toplam 210 (ikiyüzon) takvim günüdür.

Madde 11.

Yüklenicinin sorumlulukları

a) Yüklenici, kapsamı bu Şartnamenin beşinci maddesinde belirtilen işleri yapmakla ve İdare tarafından bu sözleşme kapsamı içinde verilecek talimatları bilim, teknik ve ülke gerçekleri çerçevesinde göz önünde bulundurmakla yükümlüdür.

b) Yüklenici, hazırlanacak tüm proje, hesap ve resimlerde metrik sistem, Türk Standartları ve İdarece kabul edilmiş diğer standart ve usulleri kullanacaktır.

c) İklim şartları ve diğer olağanüstü hallerde; Yüklenici belgelemek kaydıyla ve 5 iş günü içinde yazılı olarak İdareye başvurması halinde, çalışmaların yapılamaması durumunda İdare ile mutabakat sağlanması şartıyla, çalışma programı yeniden düzenlenebilir.

ç) Yüklenici, proje çerçevesinde gerçekleştirilecek her türlü eğitim, toplantı, sunuş sırasında, her türlü organizasyonu yapmakla yükümlüdür.

d) Yüklenici, proje süresince elde ettiği tüm fotoğrafları yüksek çözünürlükte olmak üzere CD ile İdareye teslim edecektir.

e) Rapor ve kitaplar içinde kullanılacak ve proje kapsamında çekilen fotoğraflarda tarih ve fotoğraf sahibi ismi kesinlikle yer almayacaktır.

f) İlgili kurum ve/veya kuruluşların veri ve harita için ücret talebi olması durumunda Yüklenici tarafından karşılanacaktır.

g) Yüklenici alanın genel görünümünü ve alandaki önemli türleri içerecek şekilde uçangöz ile video ve fotoğraf çekimi (video ve fotoğraflarda tarih, çekimi yapan kişi, amblem, vs. kullanılmayacaktır.) yapacak çekim görüntülerini idareye teslim edecektir.

Madde 12.

İdare tarafından sağlanacak hususlar

a) İdare, alanla ilgili olarak elindeki tüm veri ve raporları yüklenici ile paylaşacaktır. Ücrete tabi olan veriler ücreti karşılığında Yüklenici tarafından karşılanacaktır.

b) İdare, mahallinde yapılacak çalışmalarda Yüklenicinin elemanlarına imkânlar ölçüsünde yardımcı olacaktır.

c) Proje süresince yapılacak her türlü Resmi Yazışma ve toplantı davetleri İdare tarafından yapılacaktır.

Madde 13.

Ödemeler

Ödemeler aşağıda belirtildiği gibi yapılacaktır.

13.1. Madde 6(a)'da belirtilen çalışma programının İdareye teslimi ve İdarece incelenip uygun bulunmasından sonraki yirmi (20) gün içinde sözleşme bedelinin % 30'u Yükleniciye ödenir.

13.2. Madde 6(b) 'de belirtilen Gelişme Raporunun İdareye teslimi ve İdare tarafından incelenip uygun bulunması ve kısmi kabulünden sonraki yirmi (20) gün içinde sözleşme bedelinin, %30'u Yükleniciye ödenir.

13.2. Madde 6(c) 'de belirtilen Nihai Raporun ve Yönetim Planı Taslağının İdareye teslimi ve İdare tarafından incelenip uygun bulunması ve kısmi kabulünden sonraki yirmi (20) gün içinde sözleşme bedelinin % 40'ı Yükleniciye ödenir. (Planın Mahalli ya da Ulusal Sulak Alan Komisyonunda onayının beklenmesine gerek yoktur.)

Madde 14.

İnceleme, onama ve kabul

Çalışma programı, Nihai rapor ve eklerinin Yüklenici tarafından bir yazı ile İdareye tesliminden sonraki onbeş (15) takvim günü içinde, Kontrol Komisyonu ilgili aşamaya ait görüşünü oluşturur ve Muayene Kabul Komisyonuna bildirir. Bu süreyi takip eden beş (5) takvim günü içinde, İdare görüşü yazılı olarak Yükleniciye bildirilir. Raporlarda hata veya noksanlıklar tespit edilmiş ise bu düzeltmeler yapılmadan ödeme yapılmaz, projede bir sonraki aşamaya geçilmez. Yüklenici düzeltme işlemlerini işin toplam süresi dahilinde kalmak koşuluyla düzeltmekle yükümlü olup ek süre verilmeyecektir.

Çalışma Programı ve gelişme raporunun incelenmesi ve kabulüne ilişkin geçen süreler bu şartnamenin 8'nci maddesinde belirtilen toplam süreye dahildir.

İşin nihai onayı (kesin kabul), hizmet alımı sözleşmesine konu işe ait tüm aşamaların tamamlanıp, eksiksiz olarak İdareye teslim edilmesi Kontrol Komisyonu ve Muayene Kabul Komisyonunca da uygun görülmesi ile yapılmış olur.

Sulak Alan Yönetim Planı İzleme

Ulusal Sulak Alan Komisyonunca onaylanan Yönetim Planları izlemeye tabi tutulur ve yılda 2 defa olmak üzere aşağıdaki formatta hazırlanarak imza altına alınarak Genel Müdürlüğe gönderilmektedir.

Sulak Alanın Adı : Ladik Gölü İli : Samsun Havzası : Yeşilirmak Tescil Statüsü : Ulusal Öneeme Haiz Sulak Alan Tescil Büyüklüğü : 1836,00 ha Tescil Tarihi : 09.04.2015 Yönetim Planı Onay Tarihi : 22.07.2019 Yönetim Planı Dönemi : 2018-2022 Sulak Alan Büyüklüğü : 1032 ha Sürdürülebilir Su Seviyesi : 868 m. Alanda Mevcut su : 868 m. Seviyesi (m) : 868 m. Tescil Sınırı Dahilinde İzin Verilen Su Kuyusu Sayısı : 1 Tescil sınırında izin verilen faaliyet sayısı : 0		Sulak Alanı Besleyen Yer : Üstü suları üzerine : yapılan baraj ve göletler Ladik Regülatörü : Tersakan Çayı : Küpeçik Deresi : Ağaçgöyü Deresi : Tatlıcak Deresi Toplam Faaliyet Sayısı : 44		Sulak Alanı Besleyen Dereler : Tersakan Çayı : Küpeçik Deresi : Ağaçgöyü Deresi : Tatlıcak Deresi Yapılan Faaliyet : 35	Yapım Amacı : Sulama Amaçlı Yapılan Faaliyet : 9	Hizmete Alındığı Yıl : 1985 Başarı Yüzdesi : 79,55	
İdeal Hedef : Ladik Gölü doğal yaşamının korunarak sürdürülebilir yönetiminin sağlanması							
Uygulama Hedefi 1: 1. Ladik Gölü Sulak Alanındaki ekosistemin devamlılığı için göl su seviyesinin 861 m kotu altına düşmemesinin sağlanması							
Faaliyet 1.1: Gölü besleyen ana akarsulara sediman akışını engellemek için gerekli tedbirleri almak		ZAMAN : 2021 sonuna	Sorumlu Kuruluş : DSI 7. Bölge Müdürlüğü	YAPILDI : ✓	YAPILMADI : ✓	YAPILIYOR : ✓	AÇIKLAMA :
Faaliyet 1.2: Batimetri haritasını hazırlamak		ZAMAN : 2021 sonuna	Sorumlu Kuruluş : DSI 7. Bölge Müdürlüğü ve Su Yönetimi Genel Müd.	YAPILDI : ✓	YAPILMADI : ✓	YAPILIYOR : ✓	AÇIKLAMA : (Bölge bulunmadı)



T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü



Sayı : E-22802673-278.01[Hassas Alanlar Daire
Başkanlığı]-7401038

20.10.2022

Konu : Sulak Alan Yönetim Planları

DAĞITIM YERLERİNE

Bilindiği üzere; 17.05.1994 tarih ve 21937 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ramsar (Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanların Korunması) Sözleşmesi uyarınca Türkiye, sınırları dâhilinde bulunan bütün sulak alanlarının doğal yapısını ve ekolojik dengesini korumayı, geliştirmeyi uygun bir şekilde yönetmeyi taahhüt etmektedir. Gerek 1994 yılında taraf olduğumuz RAMSAR (Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi) Sözleşmesinden doğan uluslararası yükümlülüklerimiz, gerekse ulusal mevzuatımızdan kaynaklanan sorumluluklarımız gereği; korunması gereken tüm alanlarımızın koruma çalışmalarına temel olması için biyolojik çeşitlilik ve planlama çalışmalarının tamamlanması gerekmektedir.

04.04.2014 tarih ve 28962 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği"nin 29. Maddesinin 1. Fıkrasında "Bakanlıkça, Ramsar Sözleşmesi Sulak Alan Yönetim Planı Rehberi esas alınarak ulusal öneme haiz sulak alanlar ve Ramsar Alanlarında yönetim planı yapılır veya yaptırılır. İhtiyaç halinde mahalli öneme haiz sulak alanlar ve diğer sulak alanlarda Mahalli Komisyonlar vasıtasıyla Ramsar Sözleşmesi Sulak Alan Yönetim Planı Rehberi esas alınarak yönetim planı yapılabilir veya yaptırılabilir." hükmü gereğince ülkemizdeki tescilli sulak alanlarda Ramsar Yönetim Planlaması rehberi dikkate alınarak sulak alan yönetim planları yapılmaktadır. Bugüne kadar yapılan 73 adet Yönetim Planında 5 yıllık planlamalar yapılmış ve plan revizyonları da 5 yılda bir yapılmıştır. Ancak revizyon çalışmalarında sulak alan ekosistemlerinin 5 yıl içerisinde fazla değişikliğe uğramadığı tarafımızca tespit edilmiştir.

Bu minvalde, 2022 yılında başlayan planlar da dahil olmak üzere yapılacak tüm yeni ve revize planlarda plan süresinin 10 yıl olması ve 5. yılında gözden geçirme yapılması uygun görülmektedir. Yılda iki defa hazırlanarak gönderilmesi istenen Yönetim Planı İzleme Raporları, Ramsar Alanları ile Ulusal Öneme Haiz Sulak Alanlarda yılda bir hazırlanacak ve en geç her yılın Ocak ayının 15inci gününe kadar imzalı (alan sorumlu Şefi, İl Şube Müdürü, Doğa Koruma ve Sulak Alanlar Şube Müdürü, Bölge Müdürü) olarak Genel Müdürlüğümüze sunulacaktır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Mustafa Tuğrul ŞAHİN
Genel Müdür V.

Dağıtım:

Tarım ve Orman Bakanlığı 1. Bölge Müdürlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 6E4F6A3C-3D43-40B6-BCE4-C77E931C7DCB
Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Cad. No:71 Yenimahalle/ANKARA
Telefon: (0312) 207 50 00
KEP: tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr
KEP Adresi: tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/tarim-ebys>

Bilgi için: Sibel ÇAKAN
Mühendis



Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 3. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 4. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 5. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 6. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 7. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 8. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 9. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 10. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 11. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 12. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 13. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 14. Bölge Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı 15. Bölge Müdürlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 6E4F6A3C-3D43-40B6-BCE4-C77E931C7DCB
Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Cad. No:71 Yenimahalle/ANKARA
Telefon: (0312) 207 50 00
KEP: tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr
KEP Adresi : tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/tarim-ebys>

Bilgi için:Sibel ÇAKAN
Mühendis



Sulak Alan Faaliyetleri Ekosistem Değerlendirme Rapor Formatı

Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği'nin 24. Maddesinin (b) bendindeki “ ... Bu listede yer alan faaliyetler için Bakanlıkça belirlenecek başvuru formu çerçevesinde, bu Yönetmelik kapsamındaki alanlar için gerekli ekosistem değerlendirme raporu ile birlikte Bölge Müdürlüğüne müracaat edilir, müracaat başvuru tarihinden itibaren en geç bir ay içerisinde sonuçlandırılır. Ek-2 listesinde yer alan faaliyetlerin hangilerinden ekosistem değerlendirme raporu isteneceğine faaliyetin alana ve ekosisteme olan etkisi dikkate alınarak Bakanlıkça karar verilir. ÇED süreci kapsamında Ekosistem Değerlendirme Raporu hazırlanan faaliyetlerden tekrar rapor hazırlanması istenmez. Ekosistem değerlendirme raporunda telafi edici ve önleyici tedbirlerin yeterli görülmesi halinde başvuru sahibine izin belgesi verilir. ...” hükmü gereğince Ek 1-2 listelerinde yer alan faaliyetler için Sulak Alanların Tampon Bölgelerinde Genel Müdürlükçe talep edilmesi durumunda hazırlanacaktır.

Genel Özelliklerin ve İlişkilerin Belirlenmesi

1. Faaliyetle ilgili detaylı bilgi verilmelidir. Faaliyetin sulak alana mesafesi, faaliyet kapsamında yapılacak bina veya binalar, çalıştırılacak makineler, personel, inşaat ve işletme süreçleri, inşaat ve işletme sırasındaki atıkların nasıl bertaraf edileceği, faaliyetin yapılacağı alanın memleket haritasındaki görünümü (faaliyet alanı haritanın ortasında ve okunaklı biçimde uygun ölçekte işaretlenmiş olması) vb. detaylı olarak verilmelidir.
2. İşletme alanındaki ekosistem çeşitliliği ve özellikleri; habitat tipleri, hassaslık, nadirlik ve koruma önceliği durumları (alanın özelliğine göre idarece gerekli görülmesi halinde vejetasyonun sosyolojik birimleri metoduna göre) ile ekosistemin ve habitatların etkilenme durumları tespit edilerek faaliyet öncesi ve sonrasına bağlı olarak yorum yapılacaktır.
3. Arazi çalışmaları ile elde edilen bilgiler neticesinde flora ve fauna listesi hazırlanacak ve sistematik kurallarına göre tablo halinde sunulacaktır,

Hazırlanacak tabloda;

- Türkçe ve bilimsel adları,
- Fitocoğrafik bölgeleri,
- Nadir, nesli tehlike altında olan veya nesli tehlike altına girebilecek olan,
- Endemik ve lokal endemik türler ve yayılımları fotoğrafları ile birlikte,
- IUCN ve Bern Sözleşmesi kapsamındaki statülerinin bulunması gerekmektedir.

Faunanın morfolojileri, biyolojik ve ekolojik özellikleri dikkate alınarak beslenme, yuvalama ve üreme alanları ve habitat gereksinimleri belirlenecektir.

4. Planlanan faaliyetten etkilenen ve etkilenecek ekosistem ve buna bağlı olarak flora/fauna için alınması gereken koruma önlemlerinin, inşaat ve işletme aşaması için ayrı ayrı belirtilmesi gerekmektedir.
5. Faaliyet için öngörülen alanların ve yakın etkileşim çevresinin yüzey suyu ve yeraltı suyu beslenme ve boşalım ilişkileri, genel su bütçesi ve bölgesel hidrojeolojik işleyişini içeren hidrolojik-hidrojeolojik yapısı değerlendirilecektir.
6. Alanda yapılacak faaliyetin mevcut hidrolojik, jeomorfolojik ve ekolojik sistemde meydana gelmesi muhtemel değişiklikler ortaya konacak, alınması öngörülen mühendislik tedbirleri açıklanacaktır.

7. Alandaki jeomorfolojik yapılar ve jeoçeşitlilik unsurlarının proje için öngörülen hidrolik sistemle ilişkisi tanımlanacaktır.
8. Faaliyette veya herhangi bir aşamasında yeraltısuyu alımı öngörülüyorsa, yer seçiminin mevcut hidrolojik sistemi nasıl etkileyeceğinin matematiksel yöntemlerle belirlenerek, sulak alanın su seviyesinde meydana gelebilecek değişimlerin senaryolarla ortaya konulup sulak alanı etkilemeyecek şekilde tedbirler alınacaktır.
9. Yapılması planlanan faaliyetin sulak alan ekosistemini ve sulak alanı etkileyebilecek diğer alıcı ortamlara (dere, nehir, kanal, vs.), toprağa ve havaya olabilecek muhtemel etkileri ve alınması gereken tedbirler belirtilecektir.
10. Sulak Alan Faaliyetleri Ekosistem Değerlendirme Raporu bu format ekinde yer alan her sektöre özel en az 3 kişilik uzman çalışma grubu tarafından hazırlanmalı ve onaylanmalıdır. Sektörler ve bu sektörlerle ait Çalışma grubunda yer alacak uzmanların özellikleri:

☐ **Hidrojeoloji Uzmanı:** Hidrojeoloji konusunda en az yüksek lisans derecesine sahip konusunda deneyimli/saha çalışması yapmış olan bir uzman.

☐ **Ekoloji Uzmanı** : Kirlilik konusunda deneyimli faaliyetin ekolojiye olan özellikle kirlilik ile ilgili etkilerini inceleyecek bu konuda en az yüksek lisans derecesine sahip bir uzman

☐ **Su Ürünleri Uzmanı** : Su ürünlerinin ekolojisi ve çevresel istekleri konusunda deneyimli, balık çiftliklerinin çevreyle olan ilişkileri konusunda en az yüksek lisans derecesine sahip bir uzman

☐ **Fauna Uzmanı** : Omurgalı hayvanlar konusunda deneyimli/saha çalışması yapmış olan, hayvanların özellikle çevre ile etkileşimini inceleyecek bu konuda en az yüksek lisans derecesine sahip bir uzman.

☐ **Flora Uzmanı** : Flora konusunda deneyimli/saha çalışması yapmış olan, proje alanındaki habitat tipleri ile bitki türlerinin tespitini yaparak bunların çevre ile olan ilişkisini ortaya koyacak, ayrıca nadir, endemik ve koruma öncelikli türlerin bulunup bulunmadığını belirleyecek bu konuda en az yüksek lisans derecesine sahip bir uzman.

☐ **Hidrobiyoloji Uzmanı:** Sucul sistemin biyolojik ve ekolojik özellikleri konusunda araştırma yapmış, türlerin ekolojik istekleri konusunda deneyimli/saha çalışması yapmış bu konuda en az yüksek lisans derecesine sahip bir uzman

11. Uzmanlar konu ile ilgili sahip oldukları deneyimlerini diploma, makale, yayın veya geçmişte yer aldığı benzer çalışmalarla kanıtlayacaklardır.
12. Genel Müdürlük, projenin özellikleri çerçevesinde ihtiyaç duyulması halinde farklı disiplinlerden uzmanların çalışma grubunda yer almasını talep edebilir.
13. Faaliyet alanı diğer mevzuatla korunan alanlar içerisinde yer alıyorsa, bahse konu mevzuat çerçevesinde tüm izinlerin alınması gerekmektedir.
14. Proje için öngörülen alanın önemi ve projenin özelliklerine göre, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından ek çalışma ve değerlendirmeler talep edilebilir.

Sektörler	Uzmanlar
1. Ham Petrol ve Madencilik	Hidrojeoloji Uzmanı
	Flora Uzmanı
	Fauna Uzmanı
2. Enerji Endüstrisi, Ulaşım, Altyapı ve Kıyı Yapıları	Hidrojeoloji Uzmanı
	Flora Uzmanı
	Hidrobiyoloji Uzmanı veya Su Ürünleri Uzmanı
3. Metallerin Üretimi ve İşlenmesi	Hidrojeoloji Uzmanı
	Flora Uzmanı
	Fauna Uzmanı
4. Mineral, İnşaat Malzemeleri Endüstrisi	Ekoloji Uzmanı
	Flora Uzmanı
	Fauna Uzmanı
5. Kimya Endüstrisi	Ekoloji Uzmanı
	Flora Uzmanı
	Fauna Uzmanı
6. Ağaç ve kâğıt endüstrisi	Ekoloji Uzmanı
	Flora Uzmanı
	Fauna Uzmanı
7. Atık Yönetimi	Ekoloji Uzmanı
	Flora Uzmanı
	Fauna Uzmanı
8. Gıda Endüstrisi	Hidrojeoloji Uzmanı
	Flora Uzmanı
	Fauna Uzmanı
9. Tarım, Su Ürünleri ve Yetiştiriciliği Tesisleri	Su Ürünleri Uzmanı
	Hidrojeoloji Uzmanı
	Flora Uzmanı
	Fauna Uzmanı
10. Diğer Tesisler	Ekoloji Uzmanı
	Flora Uzmanı
	Fauna Uzmanı

Faaliyete göre uzmanlar farklılık gösterebilir.

HES Projeleri ve Diğer Hidrolik Proje Talepleri İçin Değerlendirme Formatı

A. GENEL ÖZELLİKLERİN VE İLİŞKİLERİN BELİRLENMESİ

1. Faaliyet için öngörülen alanların ve yakın etkileşim çevresinin yüzey suyu–yeraltı suyu beslenme–boşalım ilişkileri, genel su bütçesi ve bölgesel hidrojeolojik işleyişini içeren hidrolojik–hidrojeolojik yapısının değerlendirilmesi
2. Mevcut meteorolojik ve iklimsel değerlendirmelerin yapılması, hidrolojik-hidrojeolojik sistemle ilişkisinin ortaya konması
3. Söz konusu projenin hayata geçmesi ile mevcut hidrolojik, jeomorfolojik ve ekolojik sistemde meydana gelmesi muhtemel değişikliklerin ortaya konması
4. Sucul ve karasal flora ve fauna için türler, endemik özellikle lokal endemik bitki türleri, havzada doğal olarak yaşayan hayvan türleri, alandaki dağılımları, su kaynaklarından yararlandıkları noktalar, ulusal ve uluslararası mevzuatla koruma altına alınan türler, nadir ve nesli tehlike altındaki türler ve bunların havzadaki dağılımları, av hayvanlarının adları, popülasyonları ve bunlar için alınan Merkez Av Komisyonu Kararlarının belirlenmesi ve listelenmesi
5. Belirlenen flora-fauna unsurlarının ve özellikle akarsu ve riperyan zonunda yaşayan sucul türlere ait habitat tiplerinin faaliyet öngörülen hidrolik sistemle olan ilişkisinin ortaya konması ve özellikli habitat tiplerinin ekolojik yönden tespit edilerek değerlendirilmesi
6. Türlerin akarsu derinliği, akarsu akım hızı, oksijen içeriği gibi habitat isteklerinin belirlenmesi
7. Projeden etkilenebilecek akım yatağı ve çevresinde bulunan kanyon, düden, mağara, vadi vb gibi jeomorfolojik yapıların belirlenmesi
8. Belirlenecek jeomorfolojik yapıların proje için öngörülen hidrolik sistemle ilişkisinin tanımlanması
9. Faaliyet kapsamında yapılması öngörülen balık geçitleri projesinin, özellikle göç eden balık türleri var ise, balık göçünü olumsuz etkilemeyecek şekilde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve FAO' nun Tasarım, Boyutlandırma ve İzleme yayını da göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi
10. Proje kapsamında ocak ve hafriyat depolama sahaları, enerji iletim yapı ve hatları, hidrolik derivasyon-isale hatları öngörülüyorsa, yer seçimlerinin mevcut hidrolojik sistemi, ekolojik işleyişi ve peyzaj bütünlüğünü olumsuz etkilemeyecek şekilde varsa hafriyat depolama alanlarının biyolojik çeşitliliği olumsuz etkilemeyecek şekilde değerlendirilmesi.

B. PROJENİN HİDROLOJİK, EKOLOJİK ve JEOMORFOLOJİK ETKİLERİNİN BELİRLENMESİ

1. Planlanan HES Projesinin ilk aşamada belirlenen flora ve fauna unsurları ile jeomorfolojik yapıya ve hidrolojik sisteme etkilerinin ortaya konması.
2. Planlanan HES projelerinden etkilenen ve etkilenecek ekosistem ve buna bağlı olarak flora/fauna için alınması gereken koruma önlemlerinin, inşaat ve işletme aşaması için ayrı ayrı belirlenmesi
3. Öngörülen proje alanında veya yakın çevresinde bulunan özel statülü koruma alanlarının, bu alanlara olan mesafelerin belirlenmesi ve bu alanlara yönelik proje etkilerinin değerlendirilmesi
4. Değerlendirme kapsamında ele alınacak özel statüler ve ilgili mevzuat çerçeveleri aşağıda verilmiştir:

- 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu (Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiatı Koruma Alanı, Tabiat Anıtı)
- 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu (Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Yaban Hayatı Koruma Alanı)
- Ramsar Sözleşmesi Listesi'ne dahil sulak alanlar
- Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği

5. Yapılacak değerlendirmeler, başvurusu yapılan projenin münferit etkisinin yanı sıra, aynı bölgede ve sistemde, membaa ve mansapta bulunan diğer HES projeleri de dikkate alınarak bütüncül olarak değerlendirilecektir.

C. ÇEVRESEL AKIŞ MİKTARININ BELİRLENMESİ

Hidroelektrik santral projelerinde flora ve faunanın, hidrolojik sistemin ihtiyaçları doğrultusunda ekosistemin devamlılığı için mansaba bırakılması gereken optimum suyun bilimsel yaklaşımlarla değerlendirilmesi esastır.

Bu kapsamda, öngörülen projenin “ekosistem içerisindeki yeri”, “içerisinde veya yakın çevresinde korunan bir alan olması durumu” gibi koşullar göz önüne alınarak, yatırımcı, karar verici ve uygulayıcı için bir karar destek sistemi oluşturulmuştur.

1. FAALİYET KORUMA SINIRI DIŞINDA, ancak ETKİ ALANI İÇİNDEYSE: Korunan alan sınırı dışında olsa bile, mansaptaki korunan alanın kaynak değerlerinin akarsuyun mevsimsel debi değişimlerine bağımlı olduğu durumlarda, mansaptaki korunan alana akış miktarı değiştirilmeden verilmek kaydıyla proje gerçekleştirilebilir.

1a. FAALİYET KORUMA SINIRI DIŞINDA, ancak ETKİ ALANI İÇİNDEYSE: Korunan alan sınırı dışında, ancak mansaptaki korunan alanın kaynak değerlerinin akarsuyun mevsimsel debi değişimlerine bağımlı olmadığı durumda; akarsuya bağımlı endemik bir tür varsa, Türlerin habitat ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde, Çevresel Akış Miktarı; ıslak çevre, akım süreklilik indisi, baz akım ve ekolojik akım yöntemleri ile değerlendirilecektir.

1b. FAALİYET KORUMA SINIRI DIŞINDA, ancak ETKİ ALANI İÇİNDEYSE: Korunan alan sınırı dışında, ancak mansaptaki korunan alanın kaynak değerlerinin akarsuyun mevsimsel debi değişimlerine bağımlı olmadığı durumda; akarsuya bağımlı Bern Sözleşmesi Ek Listesi'nde yer alan bir tür varsa, Türlerin habitat ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde, Çevresel Akış Miktarı; ıslak çevre, akım süreklilik indisi, baz akım ve ekolojik akım yöntemleri ile değerlendirilecektir.

1c. FAALİYET KORUMA SINIRI DIŞINDA, ancak ETKİ ALANI İÇİNDEYSE: Korunan alan sınırı dışında, ancak mansaptaki korunan alanın kaynak değerlerinin akarsuyun mevsimsel debi değişimlerine bağımlı olmadığı durumda; akarsuya bağımlı endemik bir tür yoksa, Çevresel Akış Miktarı; ıslak çevre, akım süreklilik indisi, baz akım değerlendirmeleri yapılarak belirlenecektir

1d. FAALİYET KORUMA SINIRI DIŞINDA, ancak ETKİ ALANI İÇİNDEYSE: Korunan alan sınırı dışında, ancak mansaptaki korunan alanın kaynak değerlerinin akarsuyun mevsimsel debi değişimlerine bağımlı olmadığı durumda; akarsuya bağımlı Bern Sözleşmesi Ek Listesi'nde yer alan bir tür yoksa, Çevresel Akış Miktarı; ıslak çevre, akım süreklilik indisi, baz akım değerlendirmeleri yapılarak belirlenecektir

2a. Proje için öngörülen alanda veya yakın etkileşim bölgesinde herhangi bir özel statülü koruma sahası yoksa, ancak akarsuya bağımlı endemik bir tür olması, veya Bern Sözleşmesi Ek Listesi'nde veya IUCN Kırmızı Listeleri'nde yer alan bir tür varsa, Türlerin habitat ihtiyaçlarını da karşılayacak

şekilde, Çevresel Akış Miktarı; ıslak çevre, akım süreklilik indisi, baz akım ve ekolojik akım yöntemleri ile değerlendirilecektir.

2b. Proje için öngörülen alanda veya yakın etkileşim bölgesinde herhangi bir özel statülü koruma sahası yoksa ve akarsuya bağımlı endemik bir tür olmaması, veya Bern Sözleşmesi Ek Listesi'nde ya da IUCN Kırmızı Listeleri'nde yer alan bir tür bulunmuyorsa, Çevresel Akış Miktarı; ıslak çevre, akım süreklilik indisi, baz akım değerlendirmeleri yapılarak belirlenecektir

Proje için öngörülen alanın önemi ve projenin özelliklerine göre, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından ek çalışma ve değerlendirmeler talep edilebilir.

HES projeleri ve diğer hidrolik faaliyet taleplerinin değerlendirilmesi, hidrojeoloji uzmanı (hidrojeoloji konusunda yüksek lisans çalışmasını belgeleyebilen mühendislik dalları), hidrobiyoloji uzmanı (hidrobiyoloji konusunda yüksek lisans çalışmasını belgeleyebilen uzman) ve Ekoloji uzmanından (ekoloji konusunda yüksek lisans çalışmasını belgeleyebilen uzman) oluşan bir çalışma grubu tarafından yapılmalıdır.

Genel Müdürlükçe projenin özellikleri ve proje sahasının önemi doğrultusunda ihtiyaç duyulması halinde proje konusunda farklı disiplinlerden uzmanların çalışma grubunda yer alması ÇED sürecinde talep edilebilir.

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ GENEL FORMATI

Bölüm III: Projenin İnşaat ve İşletme Aşamasında Çevresel Etkileri ve Alınacak Önlemler

c) Projenin çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması için alınacak önlemler

1. Peyzaj Fonksiyon Analizleri (Su Fonksiyonu Analizi, Potansiyel Erozyon Riski Analizi, Habitat Fonksiyonu Analizi, Görsel Fonksiyon Analizi)
2. Değerlendirme ve Peyzaj Onarım Hedeflerinin Belirlenmesi.
3. Biyolojik / Teknik Onarım ve Uygulama
4. İzleme (İş termin planı)

PROJE TANITIM DOSYASININ HAZIRLANMASINDA ESAS ALINACAK SEÇME ELEME KRİTERLERİ

3. Projenin İnşaat ve İşletme Aşamasında Çevresel Etkileri ve Alınacak Önlemler

- a. Peyzaj Fonksiyon Analizleri (Su Fonksiyonu Analizi, Potansiyel Erozyon Riski Analizi, Habitat Fonksiyonu Analizi, Görsel Fonksiyon Analizi)
- b. Değerlendirme ve Peyzaj Onarım Hedeflerinin Belirlenmesi.
- c. Biyolojik / Teknik Onarım ve Uygulama
- d. İzleme (İş termin planı)

FORMAT:

PEYZAJ FONKSİYON ANALİZLERİ :

Mevcut durumun sadece arazi ve envanter çalışmalarıyla değil peyzaj analizleriyle ortaya konduğu bölümdür. Güzergah /çalışma alanı ve yakın çevresine ilişkin aşağıdaki peyzaj analizleri, Peyzaj mimarlığı bölümü mezunu uzman tarafından yapılarak birbirleriyle etkileşimleri ortaya konulmalıdır. Alana ilişkin bilgi, teknik çizim, şema ve haritalar güncel ve alana özgü olmalıdır.

Alanın niteliğine bağlı olarak değişmekle birlikte,

Su Fonksiyonu Analizi: Proje güzergahının geçeceği alan ve yakın çevresindeki faaliyetlerin, güzergah yakın çevresindeki morfolojik yapıyı nasıl etkileyeceği, var olan drenaj ağı üzerinde meydana gelecek etkiler, ana kaya ve toprak özelliğine bağlı geçirimsizlik özelliğinin inşaat sırasında ve sonrasında nasıl etkileneceği ortaya konulmalıdır.

Analizde büyük toprak grupları haritası (toprak haritası), hidrolojik toprak grupları haritası ve jeoloji haritalarından yararlanılır. Toprak yapısı geçirimsizlik değerleri ve jeolojik yapı geçirimsizlik değerlerinin birlikte yorumlandığı analizdir. Analiz sonucunda Peyzajın su fonksiyonu yönünden hassas ekolojik alanları belirlenmelidir.

Potansiyel Erozyon Riski Analizi: Güzergahın içinde yer aldığı doğal arazi birimi içinde yapılacak erozyon potansiyeli modellemeleri ile güzergah ve yakın çevresine ilişkin, peyzajın erozyon riski yönünden hassas ekolojik alanları belirlenmelidir.

Analizde eğim, bitki örtüsü ve jeoloji haritaları kullanılır. Jeoloji ve eğim haritalarının çakıştırılması ile elde edilen “ Aşınabilirlik haritası” ile Bitki örtüsü ve eğim haritalarının çakıştırılması ile elde edilen “Toprak koruma dereceleri” haritasının oluşturulması ve sentezini kapsar.

Habitat Fonksiyonu Analizi: Güzergahın içinde yer aldığı, özellikle ormanlık alanlardaki habitat fonksiyonu iyi tanımlanmalıdır. Orman içindeki farklı habitatları barındıran lekelerin birbirleriyle ilişkisi, güzergahın geçeceği orman lekelerinin habitat fonksiyonları yönünden hassasiyeti ortaya konulmalıdır. Bu kapsamda özellikle omurgalı canlıların geçiş, avlanma ve özellikle üreme alanlarını oluşturan orman lekelerinin hassasiyeti iyi tanımlanmalıdır.

Corine arazi örtüsü haritalarından yararlanılır, Leke-koridor-matris modeli kullanılarak analiz yapılır. Proje alanının bulunduğu hat ya da bölgenin leke sınıfları, leke ölçüsü, sayısı, leke şekli, leke kenarı ve öz alanları değerlendirilir ve leke sınıfları haritası elde edilir.

Görsel Fonksiyon Analizi: Güzergahın geçtiği hattın ve/veya proje alanının etraftan, karayolu ve yerleşim birimlerinden, görülebilirlik analizleri yapılır, özellikle turistik güzergahlarla çakışan bölgeler ve yol güzergahlarının tespiti yapılır.

DEĞERLENDİRME VE PEYZAJ ONARIM HEDEFLERİNİN BELİRLENMESİ

Yapılan tüm peyzaj analizlerine dayanılarak alanın genel bir değerlendirmesi yapılır. Değerlendirmeler sonrasında hassasiyet derecesine göre ekolojik olarak hassas olan bölgeler saptanır. Peyzaj fonksiyonu açısından hassas alanlar haritası oluşturulur.

Peyzajın fonksiyon analizleri sonucu ortaya çıkan, ekolojik açıdan hassas olan bölgelerin varlığı, peyzaj onarımı aşamasında en çok sorunların olduğu alanlardır. Bu nedenle onarım ve iyileştirme çalışmalarında öncelik bu alanlara verilmeli ve bazı çözüm önerileri bu bölümde getirilmelidir. Bu bölümde;

-Projeyle ilişkin çevresel özellikler ve etkiler ortaya konulur (Peyzajın su sürecindeki, habitat sürecindeki, erozyon sürecindeki vb.), bu etkileri azaltmak için alınacak alternatif peyzaj onarım önlemleri belirlenir.

-Alanda bulunan endemik türlerini korumak, sürekliliğini sağlamak ve faaliyet çalışmalarından kaynaklanan zararları en aza indirmek için alınacak önlemler ortaya konulur.

-Onarım hedefleri belirlenerek (restorasyon/rehabilitasyon) peyzaj onarım planı (master plan) hazırlanır.

BİYOLOJİK/ TEKNİK ONARIM ve UYGULAMA

-Projenin çevresel etkilerinin minimuma indirilmesi için belirlenen peyzaj onarım önlemleri ile mevcut alan özellikleri bütünleştirilir.

-Proje güzergahının geçtiği alan ve yakın çevresinde heyelan, erozyon riski ve zararları, geçici kontrol önlemleri (erozyon, sedimantasyon, heyelan vb.), erozyon kontrol yapılarının yerleri belirlenir ve tipleri tanımlanır.

-Peyzaj onarım planında öngörülen onarım modellerine ilişkin yapısal ve bitkisel onarım teknikleri ortaya konulur.

-Söz konusu yapısal ve bitkisel uygulamaya ilişkin teknik çizimler verilir.

-“Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” hükümlerine göre üst toprağın depolanması sağlanarak, depolama yerleri proje üstünde gösterilir.

-Arazi biçimlendirmesine ilişkin teknik bilgiler verilir.

-Kalıcı erozyon önlemleri, erozyon kontrol yapılarının yerleri belirlenir ve tipleri (istinat duvarları, seddeler, eğim kırıcılar vb) tanımlanır.

-Alanın eski haline getirilmesi ve/ veya iyileştirilmesinde, gerekli görüldüğü takdirde önce öncü bitkiler, sonra alana özgü bitki türleri seçilir ve öneri bitki türleri listesi hazırlanır.

-İlk bitkilendirme türlerinin seçiminde hangi kriterlere uyulacağı, ağaç- çalı-yer örtücü dikimi (jüt siltesi ve malç kullanımı vb) ve çim kullanımında uygulama şeklinin tanımlanması (çim tohumu karışım oranları, püskürtme vb. kullanılan teknikler) yapılır.

-Sulama, gübreleme, ilaçlama, budama, seyreltme, vb bakım ve düzeltici tedbirlerin hangi zamanlarda, hangi periyotlarda ve nasıl yapılacağı açıklanır.

İZLEME :

Peyzaj onarım planında yer verilen tüm faaliyetler, iş termin planı (eylem ve zaman çizelgesi) tablo olarak verilir. İş termin planına göre izleme yapılır.

Korunan Alanlarda HES Projeleri ve Diğer Hidrolik Projelere İlişkin Değerlendirme Rapor Formatı

A. GENEL ÖZELLİKLERİN VE İLİŞKİLERİN BELİRLENMESİ

11. Faaliyet için öngörülen alanların ve yakın etkileşim çevresinin yüzey suyu–yeraltı suyu beslenim–boşalım ilişkileri, genel su bütçesi ve bölgesel hidrojeolojik işleyişini içeren hidrolojik–hidrojeolojik yapısının değerlendirilmesi
12. Mevcut meteorolojik ve iklimsel değerlendirmelerin yapılması, hidrolojik-hidrojeolojik sistemle ilişkisinin ortaya konması
13. Söz konusu projenin hayata geçmesi ile mevcut hidrolojik, jeomorfolojik ve ekolojik sistemde meydana gelmesi muhtemel değişikliklerin ortaya konması
14. Sucul ve karasal flora ve fauna için türler, endemik özellikle lokal endemik bitki türleri, havzada doğal olarak yaşayan hayvan türleri, alandaki dağılımları, su kaynaklarından yararlandıkları noktalar, ulusal ve uluslararası mevzuatla koruma altına alınan türler, nadir ve nesli tehlike altındaki türler ve bunların havzadaki dağılımları, av hayvanlarının adları, popülasyonları ve bunlar için alınan Merkez Av Komisyonu Kararlarının belirlenmesi ve listelenmesi
15. Belirlenen flora-fauna unsurlarının ve özellikle akarsu ve riperyan zonunda yaşayan sucul türlere ait habitat tiplerinin faaliyet öngörülen hidrolik sistemle olan ilişkisinin ortaya konması ve özellikli habitat tiplerinin ekolojik yönden tespit edilerek değerlendirilmesi
16. Türlerin akarsu derinliği, akarsu akım hızı, oksijen içeriği gibi habitat isteklerinin belirlenmesi
17. Projeden etkilenebilecek akım yatağı ve çevresinde bulunan kanyon, düden, mağara, vadi vb gibi jeomorfolojik yapıların belirlenmesi
18. Belirlenecek jeomorfolojik yapıların proje için öngörülen hidrolik sistemle ilişkisinin tanımlanması
19. Faaliyet kapsamında yapılması öngörülen balık geçitleri projesinin, özellikle göç eden balık türleri var ise, balık göçünü olumsuz etkilemeyecek şekilde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve FAO' nun Tasarım, Boyutlandırma ve İzleme yayını da göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi
20. Proje kapsamında ocak ve hafriyat depolama sahaları, enerji iletim yapı ve hatları, hidrolik derivasyon-isale hatları öngörülüyorsa, yer seçimlerinin mevcut hidrolojik sistemi, ekolojik işleyişi ve peyzaj bütünlüğünü olumsuz etkilemeyecek şekilde varsa hafriyat depolama alanlarının biyolojik çeşitliliği olumsuz etkilemeyecek şekilde değerlendirilmesi.

B. PROJENİN HİDROLOJİK, EKOLOJİK ve JEOMORFOLOJİK ETKİLERİNİN BELİRLENMESİ

1. Planlanan HES Projesinin ilk aşamada belirlenen flora ve fauna unsurları ile jeomorfolojik yapıya ve hidrolojik sisteme etkilerinin ortaya konması.
2. Planlanan HES projelerinden etkilenen ve etkilenecek ekosistem ve buna bağlı olarak flora/fauna için alınması gereken koruma önlemlerinin, inşaat ve işletme aşaması için ayrı ayrı belirlenmesi
3. Öngörülen proje alanında veya yakın çevresinde bulunan özel statülü koruma alanlarının, bu alanlara olan mesafelerin belirlenmesi ve bu alanlara yönelik proje etkilerinin değerlendirilmesi
4. Değerlendirme kapsamında ele alınacak özel statüler ve ilgili mevzuat çerçeveleri aşağıda verilmiştir:

- 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu (Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiatı Koruma Alanı, Tabiat Anıtı)
- 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu (Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Yaban Hayatı Koruma Sahası)
- Ramsar Sözleşmesi Listesi'ne dahil sulak alanlar
- Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği

Faaliyet alanı, Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Yaban Hayatı Koruma Sahası, Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı, Tabiatı Koruma Alanı, Sulak Alan içinde yer alıyorsa bahse konu faaliyet ile ilgili olarak, “Uzun Devreli Gelişme Planı-Gelişme Planı-Sulak Alan Yönetim Planı-Yaban Hayatı Yönetim ve Gelişme Planı” hükümleri doğrultusunda işlem tesis edilecektir.

5. Yapılacak değerlendirmeler, başvurusu yapılan projenin münferit etkisinin yanı sıra, aynı bölgede ve sistemde, membaa ve mansapta bulunan diğer HES projeleri de dikkate alınarak bütüncül olarak değerlendirilecektir.

C. ÇEVRESEL AKIŞ MİKTARININ BELİRLENMESİ

Hidroelektrik santral projelerinde flora ve faunanın, hidrolojik sistemin ihtiyaçları doğrultusunda ekosistemin devamlılığı için mansaba bırakılması gereken optimum suyun bilimsel yaklaşımlarla değerlendirilmesi esastır.

Bu kapsamda, öngörülen projenin “ekosistem içerisindeki yeri”, “içerisinde veya yakın çevresinde korunan bir alan olması durumu” gibi koşullar göz önüne alınarak, yatırımcı, karar verici ve uygulayıcı için bir karar destek sistemi oluşturulmuştur.

1. Faaliyet Alanı, yakın çevresindeki korunan alanın KAYNAK DEĞERİ AKARSU veya AKARSUYA BAĞIMLI TÜR DEĞİLSE: Projenin bir korunan alanın etkileşim yakınlığında, ana kaynak değeri akarsuya bağımlı olmayan ya da yaban hayatı açısından vazgeçilmez habitat oluşturmayan korunan alanlarda; Çevresel akış miktarı; ıslak çevre, akım süreklilik indisi ve baz akım analizlerini kapsayan ayrıntılı hidrolojik değerlendirme ile belirlenecektir.

2a. Faaliyet Koruma Sahası içindeyse: 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamında koruma altında olan alanlarda, Uzun devreli gelişme planı olmayan sahalarda suyun, kaynak değerlerine ve ekosistem işleyişine olumsuz etkisi olabilecek kullanımına müsaade edilmez. Planlı alanlarda değerlendirme UDGP kapsamında yapılır.

2b. Faaliyet Koruma Sahası içindeyse: 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile koruma altında olan Yaban Hayatı Geliştirme Sahalarında ve Yaban Hayatı Koruma Sahalarında Yönetim ve Gelişme Planı hükümleri çerçevesinde karar verilecektir. Talep edilen faaliyetin yaban hayatı geliştirme sahasının izin verilen bir koruma zonunda kalması durumunda, bu faaliyetin inşaat ve işletim aşamasında bu zondaki ve yaban hayatı geliştirme sahasındaki koruma hedefleri, kanatlı, memeli, balık gibi yaban hayvanları ve yaşam alanlarına nasıl etkileyeceğinin tespiti, izlenmesi için gerekli görülecek teknik ve bilimsel tedbirler ile işgücünün (teknik) belirlenmesi gereklidir.

2c. Faaliyet Koruma Sahası içindeyse: Proje Ramsar Alanı olarak tescil edilmiş sulak alanlarda; suyun ekosistem işleyişini olumsuz etkileyecek kullanımlara müsaade edilmez.

3. FAALİYET KORUMA SINIRI DIŞINDA, ancak ETKİ ALANI İÇİNDEYSE: Korunan alan sınırı dışında olsa bile, mansaptaki korunan alanın kaynak değerlerinin

akarsuyun mevsimsel debi değişimlerine bağımlı olduğu durumlarda, mansaptaki korunan alana akış miktarı değiştirilmeden verilmek kaydıyla proje gerçekleştirilebilir.

4a. FAALİYET KORUMA SINIRI DIŞINDA, ancak ETKİ ALANI İÇİNDEYSE:

Korunan alan sınırı dışında, ancak mansaptaki korunan alanın kaynak değerlerinin akarsuyun mevsimsel debi değişimlerine bağımlı olmadığı durumda; akarsuya bağımlı endemik bir tür varsa, Türlerin habitat ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde, Çevresel Akış Miktarı; ıslak çevre, akım süreklilik indisi, baz akım ve ekolojik akım yöntemleri ile değerlendirilecektir.

4b. FAALİYET KORUMA SINIRI DIŞINDA, ancak ETKİ ALANI İÇİNDEYSE:

Korunan alan sınırı dışında, ancak mansaptaki korunan alanın kaynak değerlerinin akarsuyun mevsimsel debi değişimlerine bağımlı olmadığı durumda; akarsuya bağımlı Bern Sözleşmesi Ek Listesi'nde yer alan bir tür varsa, Türlerin habitat ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde, Çevresel Akış Miktarı; ıslak çevre, akım süreklilik indisi, baz akım ve ekolojik akım yöntemleri ile değerlendirilecektir.

4c. FAALİYET KORUMA SINIRI DIŞINDA, ancak ETKİ ALANI İÇİNDEYSE:

Korunan alan sınırı dışında, ancak mansaptaki korunan alanın kaynak değerlerinin akarsuyun mevsimsel debi değişimlerine bağımlı olmadığı durumda; akarsuya bağımlı endemik bir tür yoksa, Çevresel Akış Miktarı; ıslak çevre, akım süreklilik indisi, baz akım değerlendirmeleri yapılarak belirlenecektir

4d. FAALİYET KORUMA SINIRI DIŞINDA, ancak ETKİ ALANI İÇİNDEYSE:

Korunan alan sınırı dışında, ancak mansaptaki korunan alanın kaynak değerlerinin akarsuyun mevsimsel debi değişimlerine bağımlı olmadığı durumda; akarsuya bağımlı Bern Sözleşmesi Ek Listesi'nde yer alan bir tür yoksa, Çevresel Akış Miktarı; ıslak çevre, akım süreklilik indisi, baz akım değerlendirmeleri yapılarak belirlenecektir

Proje için öngörülen alanın önemi ve projenin özelliklerine göre, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından ek çalışma ve değerlendirmeler talep edilebilir.

“HES Projeleri ve Diğer Hidrolik Faaliyet Talepleri İçin Bilimsel Değerlendirme Raporu”; en az yüksek lisansını tamamlamış hidrojeoloji uzmanı (hidrojeoloji konusunda yüksek lisans çalışmasını belgeleyebilen mühendislik dalları), hidrobiyoloji uzmanı (hidrobiyoloji konusunda yüksek lisans çalışmasını belgeleyebilen uzman) ve Ekoloji (ekoloji konusunda yüksek lisans çalışmasını belgeleyebilen uzman) uzmanından oluşan bir çalışma grubu tarafından hazırlanmalı ve onaylanmalıdır.

Genel Müdürlükçe projenin özellikleri ve proje sahasının önemi doğrultusunda ihtiyaç duyulması halinde proje konusunda farklı disiplinlerden uzmanların çalışma grubunda yer alması ÇED sürecinde talep edilebilir.

Tablo 1: Flora-Fauna İçin Örnek Tür Tablosu

Türkçe Adı	Bilimsel Adı	IUCN Kategorileri	BERN Sözleşmesi	TOB tarafından Koruma Altına Alınan Yaban Hayvanı Türler	Endemizm	Nispi Bolluk Derecesi	Tespit Şekli

Tablo 2: Örnek Risk-Etki-Tedbir Matrisi

Risk	Etki	Etki Büyüklüğü (düşük-orta-yüksek)	Önleyici/Azaltıcı Tedbir
Toz oluşumu sebebiyle bitkilerin gözeneklerinin kapanması	Fotosentez, solunum, boşaltım, terleme gibi yaşamsal fonksiyonların zarar görmesi	Yüksek	Toz kaynaklarının perdelenmesi, branda vb materyaller ile kapatılması, Spreyleme
Tıraşlama/kesim sebebiyle yuva ve yavru bireylerin zarar görmesi	Üreme başarısının düşmesine bağlı türün popülasyonunun azalması	Yüksek	Tıraşlama faaliyetlerinin uzman bir biyolog eşliğinde ve kontrolünde gerçekleştirilmesi, Her tür ağaç kesiminden önce kontroller yapılarak bu türlerin yuvasının bulunup bulunmadığının kontrol edilmesi, Yuva ya da yavruya rastlanırsa yavrulara el teması olmaksızın uygun yöntemlerle en yakın ağaca veya uygun habitata yuva nakli yapılması, vb.

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ GENEL FORMATI

Bölüm III: Projenin İnşaat ve İşletme Aşamasında Çevresel Etkileri ve Alınacak Önlemler

c) Projenin çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması için alınacak önlemler

- 1.Peyzaj Fonksiyon Analizleri (Su Fonksiyonu Analizi, Potansiyel Erozyon Riski Analizi, Habitat Fonksiyonu Analizi, Görsel Fonksiyon Analizi)
- 2.Değerlendirme ve Peyzaj Onarım Hedeflerinin Belirlenmesi.
- 3.Biyolojik / Teknik Onarım ve Uygulama
- 4.İzleme (İş termin planı)

PROJE TANITIM DOSYASININ HAZIRLANMASINDA ESAS ALINACAK SEÇME ELEME KRİTERLERİ

3. Projenin İnşaat ve İşletme Aşamasında Çevresel Etkileri ve Alınacak Önlemler

- a.** Peyzaj Fonksiyon Analizleri (Su Fonksiyonu Analizi, Potansiyel Erozyon Riski Analizi, Habitat Fonksiyonu Analizi, Görsel Fonksiyon Analizi)
- b.** Değerlendirme ve Peyzaj Onarım Hedeflerinin Belirlenmesi.
- c.** Biyolojik / Teknik Onarım ve Uygulama
- d.** İzleme (İş termin planı)

PEYZAJ FONKSİYON ANALİZLERİ :

Mevcut durumun sadece arazi ve envanter çalışmalarıyla değil peyzaj analizleriyle ortaya konduğu bölümdür. Güzergah /çalışma alanı ve yakın çevresine ilişkin aşağıdaki peyzaj analizleri, Peyzaj mimarlığı bölümü mezunu uzman tarafından yapılarak birbirleriyle etkileşimleri ortaya konulmalıdır. Alana ilişkin bilgi, teknik çizim, şema ve haritalar güncel ve alana özgü olmalıdır.

Alanın niteliğine bağlı olarak değişmekle birlikte,

Su Fonksiyonu Analizi: Proje güzergahının geçeceği alan ve yakın çevresindeki faaliyetlerin, güzergah yakın çevresindeki morfolojik yapıyı nasıl etkileyeceği, var olan drenaj ağı üzerinde meydana gelecek etkiler, ana kaya ve toprak özelliğine bağlı geçirimsizlik özelliğinin inşaat sırasında ve sonrasında nasıl etkileneceği ortaya konulmalıdır.

Analizde büyük toprak grupları haritası (toprak haritası), hidrolojik toprak grupları haritası ve jeoloji haritalarından yararlanılır. Toprak yapısı geçirimsizlik değerleri ve jeolojik yapı geçirimsizlik değerlerinin birlikte yorumlandığı analizdir. Analiz sonucunda Peyzajın su fonksiyonu yönünden hassas ekolojik alanları belirlenmelidir.

Potansiyel Erozyon Riski Analizi: Güzergahın içinde yer aldığı doğal arazi birimi içinde yapılacak erozyon potansiyeli modellemeleri ile güzergah ve yakın çevresine ilişkin, peyzajın erozyon riski yönünden hassas ekolojik alanları belirlenmelidir.

Analizde eğim, bitki örtüsü ve jeoloji haritaları kullanılır. Jeoloji ve eğim haritalarının karşılaştırılması ile elde edilen “Aşınabilirlik haritası” ile Bitki örtüsü ve eğim haritalarının karşılaştırılması ile elde edilen “Toprak koruma dereceleri” haritasının oluşturulması ve sentezini kapsar.

Habitat Fonksiyonu Analizi: Güzergahın içinde yer aldığı, özellikle ormanlık alanlardaki habitat fonksiyonu iyi tanımlanmalıdır. Orman içindeki farklı habitatları barındıran lekelerin birbirleriyle ilişkisi, güzergahın geçeceği orman lekelerinin habitat fonksiyonları yönünden hassasiyeti ortaya konulmalıdır. Bu kapsamda özellikle omurgalı canlıların geçiş, avlanma ve özellikle üreme alanlarını oluşturan orman lekelerinin hassasiyeti iyi tanımlanmalıdır.

Corine arazi örtüsü haritalarından yararlanılır, Leke-koridor-matris modeli kullanılarak analiz yapılır. Proje alanının bulunduğu hat ya da bölgenin leke sınıfları, leke ölçüsü, sayısı, leke şekli, leke kenarı ve öz alanları değerlendirilir ve leke sınıfları haritası elde edilir.

Görsel Fonksiyon Analizi: Güzergahın geçtiği hattın ve/veya proje alanının etraftan, karayolu ve yerleşim birimlerinden, görülebilirlik analizleri yapılır, özellikle turistik güzergahlarla çakışan bölgeler ve yol güzergahlarının tespiti yapılır.

DEĞERLENDİRME VE PEYZAJ ONARIM HEDEFLERİNİN BELİRLENMESİ

Yapılan tüm peyzaj analizlerine dayanılarak alanın genel bir değerlendirmesi yapılır. Değerlendirmeler sonrasında hassasiyet derecesine göre ekolojik olarak hassas olan bölgeler saptanır. Peyzaj fonksiyonu açısından hassas alanlar haritası oluşturulur.

Peyzajın fonksiyon analizleri sonucu ortaya çıkan, ekolojik açıdan hassas olan bölgelerin varlığı, peyzaj onarımı aşamasında en çok sorunların olduğu alanlardır. Bu nedenle onarım ve iyileştirme çalışmalarında öncelik bu alanlara verilmeli ve bazı çözüm önerileri bu bölümde getirilmelidir. Bu bölümde;

-Projeyle ilişkin çevresel özellikler ve etkiler ortaya konulur (Peyzajın su sürecindeki, habitat sürecindeki, erozyon sürecindeki vb.), bu etkileri azaltmak için alınacak alternatif peyzaj onarım önlemleri belirlenir.

-Alanda bulunan endemik türlerini korumak, sürekliliğini sağlamak ve faaliyet çalışmalarından kaynaklanan zararları en aza indirmek için alınacak önlemler ortaya konulur.

-Onarım hedefleri belirlenerek (restorasyon/rehabilitasyon) peyzaj onarım planı (master plan) hazırlanır.

BİYOLOJİK/ TEKNİK ONARIM ve UYGULAMA

-Projenin çevresel etkilerinin minimuma indirilmesi için belirlenen peyzaj onarım önlemleri ile mevcut alan özellikleri bütünleştirilir.

-Proje güzergahının geçtiği alan ve yakın çevresinde heyelan, erozyon riski ve zararları, geçici kontrol önlemleri (erozyon, sedimantasyon, heyelan vb.), erozyon kontrol yapılarının yerleri belirlenir ve tipleri tanımlanır.

-Peyzaj onarım planında öngörülen onarım modellerine ilişkin yapısal ve bitkisel onarım teknikleri ortaya konulur.

-Söz konusu yapısal ve bitkisel uygulamaya ilişkin teknik çizimler verilir.

-“Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” hükümlerine göre üst toprağın depolanması sağlanarak, depolama yerleri proje üstünde gösterilir.

-Arazi biçimlendirmesine ilişkin teknik bilgiler verilir.

-Kalıcı erozyon önlemleri, erozyon kontrol yapılarının yerleri belirlenir ve tipleri (istinat duvarları, seddeler, eğim kırıcılar vb) tanımlanır.

-Alanın eski haline getirilmesi ve/ veya iyileştirilmesinde, gerekli görüldüğü takdirde önce öncü bitkiler, sonra alana özgü bitki türleri seçilir ve öneri bitki türleri listesi hazırlanır.

-İlk bitkilendirme türlerinin seçiminde hangi kriterlere uyulacağı, ağaç- çalı-yer örtücü dikimi (jüt siltesi ve malç kullanımı vb) ve çim kullanımında uygulama şeklinin tanımlanması (çim tohumu karışım oranları, püskürtme vb. kullanılan teknikler) yapılır.

-Sulama, gübreleme, ilaçlama, budama, seyreltme, vb bakım ve düzeltici tedbirlerin hangi zamanlarda, hangi periyotlarda ve nasıl yapılacağı açıklanır.

İZLEME :

Peyzaj onarım planında yer verilen tüm faaliyetler, iş termin planı (eylem ve zaman çizelgesi) tablo olarak verilir. İş termin planına göre izleme yapılır.



**T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü**

Sayı: 93137045-010.06-199596
Konu: HES İzleme ve Kontrol Komisyonuna Dair
Genelge

28.10.2013

**GENELGE
(2013/15)**

6446 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında özel sektör tarafından inşa edilmekte olan / edilmiş olan hidroelektrik santrallerin inşaat ve işletme aşamalarında genel bir izleme ve kontrol çalışmasının Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri koordinasyonunda, DSİ Bölge Müdürlükleri ve Orman Bölge Müdürlüklerinden teşkil edilecek izleme-kontrol komisyonları tarafından yapılması konusunda çalışmalar 2011 yılı sonunda başlatılmış olmasına rağmen sağlıklı bir sonuç elde edilememiş olup, söz konusu izleme ve kontrol çalışmaları birkaç il dışında düzenli olarak gerçekleştirilememiştir. Yapılan izleme ve kontrollerde genel olarak;

1-İnşa sırasında, su iletim kanalları, tünel, cebri boru güzergahları, regülatör, baraj ve HES tesisi için gerçekleştirilen hafriyatın gelişi güzel depo edilmesinden dolayı orman alanlarında tahribatların oluştuğu, hafriyatların dere yataklarına;

* İçme suyu havzalarında yapılan/yapılacak faaliyetler için 31.12.2004 tarih ve 25687 Sayılı Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğinin 16-20 nci maddelerine ve yürürlükte bulunan Özel Hükümlere,

*17.10.2012 tarih ve 28444 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmeliğe,

*30.11.2012 tarih ve 28483 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliğine,

*07.04.2012 tarih ve 28257 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmeliğe,

*09.09.2006 tarih ve 26284 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2006/27 sayılı “Dere Yatakları ve Taşkınlar” konulu Başbakanlık genelgesine,

* DSİ Genel Müdürlüğü İşletme ve Bakım Dairesi Başkanlığı’nın 2005/29 sayılı “Taşkın Tesisleri” konulu genelgesine,

* DSİ Genel Müdürlüğü İşletme ve Bakım Dairesi Başkanlığı’nın 2005/2 sayılı “Taşkın” konulu genelgesine,

* DSİ Genel Müdürlüğü İşletme ve Bakım Dairesi Başkanlığı’nın 2006/15 sayılı “Taşkın Tesisleri” konulu genelgesine aykırı olarak boşaltılması neticesinde dere kesitlerinin daraltıldığı, dere akış rejimlerinin değiştiği, dere yatağı içinde sürüklenerek mansapta biriken serbest malzemenin dere yatağı ve köprü kesitlerini daraltarak taşkınlarla sebebiyet verdiği, söz konusu serbest malzemenin su kalitesini ve dolayısı ile canlı hayatını olumsuz etkilediği,

2- Bazı HES inşaatlarında onaylı projelerinde olmayan, projenin çevresel etki değerlendirmesinin yapıldığı “Proje Tanıtım Dosyasında” ya da “Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) Raporunda” belirtilmeyen, dolayısı ile gerekli yasal izinler alınmamış

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu’na göre elektronik olarak imzalanmıştır.
Evrak doğrulama adresi: <http://ebys.ormansu.gov.tr/Dogrulama.aspx?p=868770>

Adres : Söğütözü Cad. No:14/E Beştepe 06560 Yenimahalle - ANKARA
Telefon : 2075885
e-posta : aguzelkeles@cevreorman.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi : A. GÜZELKELEŞ Şube Müdürü
Faks : 2075959
Elektronik Ağ: www.ormansu.gov.tr



T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

şekilde santral binası mansabından itibaren nehir taraması yapılarak dere talveg kotunun düşürüldüğü, akış rejiminin değiştirildiği, canlı hayatının olumsuz etkilendiği,

3- Dere yatakları ve çevresindeki ekosistemin, flora ve faunanın varlığını sürdürebilmesi için dere yatağına sürekli olarak bırakılması gereken asgari miktarda suyun ya hiç bırakılmadığı ya da projenin çevresel etki değerlendirmesinde belirtilen çevresel akış miktarından daha az miktarda su bırakıldığı,

4- Balık geçitlerinin projesine uygun yapılmadıkları ve çalıştırılmadıkları,

5- Şantiyelerde özellikle ulaşım ve taşıma yollarında toz önleme konusunda gerekli tedbirlerin alınmadığı,

6- Katı atıkların, sıvı atıkların ve atık yağların kontrolleri konusunda mevzuat hükümlerine uygun hareket edilmediği hususları tespit edilmiştir.

Türkiye'nin ekonomik ve sosyal bakımdan kalkınmasının sağlanması için, sanayinin ve diğer kullanıcıların ihtiyacı olan enerjinin, yerinde, zamanında ve güvenilir şekilde karşılanması büyük önem arz etmektedir. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, su kaynaklarımızın sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi, korunması ve yönetilmesi vizyonu ile hareket etmekte olup, bu kapsamda dere yatakları ve çevresindeki ekosistemin, flora ve faunanın korunması büyük bir önem arz etmektedir.

Yatırım sermayesi özel sektör tarafından karşılanan hidroelektrik enerji üretim tesislerinin, özellikle yukarıda belirtilen olumsuzlukların tespiti ve giderilmesi maksadı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü koordinasyonunda Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğü, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatı teknik çalışanlarından her il için ayrı ayrı oluşturulacak heyetler ile gerek inşaat safhasında, gerekse işletme döneminde genel bir izleme ve kontrole tabi tutulması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Söz konusu izleme ve kontrol heyetleri tarafından Ek'te verilen kontrol listesine uygun olarak en fazla ikişer aylık periyotlarda izleme ve kontrollerin yapılması, denetim sonuçlarının bir tutanak ile Bakanlığa düzenli olarak gönderilmesi, Bakanlık görev yetki ve sorumluluk alanı dışındaki faaliyet konularındaki değerlendirmelerin ise bilgi ve gereği için İl Valiliğine bildirilmesi hususlarında;

Gereğini önemle rica ederim.

Prof. Dr. Veysel EROĞLU
Bakan

EKLER :

1-İzleme ve Kontrol Raporu Formatı

DAĞITIM :

Gereği:

Merkez Teşkilat

Bağlı Kuruluşlar

Bölge Müdürlükleri

Bilgi:

Müsteşar Yardımcıları

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Evrak doğrulama adresi: <http://ebys.ormansu.gov.tr/Dogrulama.aspx?p=868770>

Adres : Söğütözü Cad. No:14/E Beştepe 06560 Yenimahalle - ANKARA

Telefon : 2075885

e-posta : aguzelkeles@cevreorman.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi : A. GÜZELKELEŞ Şube Müdürü

Faks : 2075959

Elektronik Ağ: www.ormansu.gov.tr

DSİ ye Gölet Değerlendirmeleri ile ilgili Yazı



T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü



Sayı : 75389418-435.01-140287
Konu: Gölet Projelerinde Çevresel Akış
Hesaplamaları

18.06.2018

DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün 11.06.2018 tarihli ve 22549675-611.99.418363 sayılı yazısı

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün ilgi yazısında son yıllarda geliştirilen gölet projelerinin çoğunun yılın her ayı akış gözlemlenmeyen dere yatakları üzerinde planlandığı, proje geliştirilen bu tür dereler üzerinde akım gözlem istasyonu (AGİ) ve sürekli akım gözlemi bulunmadığı, çevresel akış hesaplamalarının korelasyon yolu ile yapıldığı ve bunların da gerçek akışı yansıtmadığı belirtilerek, özellikle taşkın kontrolü, sulama, kullanma suyu, hayvan içme suyu, balıkçılık, rekreasyon ve yangın söndürme vb. maksatlı olarak kısıtlı su kaynaklarının (dönemsel yağışların) kamu hizmetine sunulmasına yönelik yapılan "küçük gölet" sınıfında olan göletlerin yapımından sonra işletme ve bakım çalışmalarının sulama birlikleri ve muhtarlıklar tarafından yapılması sebebiyle küçük göletlerde çevresel akış bırakılacak oranda su bulunmadığı ve çevresel akış takibinin/kontrolünün de uygulanabilir olmadığı belirtilerek "küçük gölet" sınıfına giren göletlerde çevresel akış bırakılmaması ve diğer gölet projelerinde de çevresel akış belirlenirken yağışlı, kurak ve kuru olmak üzere 3 dönemde incelenmesi yönünde teklifte bulunmaktadır.

Bilindiği üzere korunan alan ve etki alanı dışında kalan Gölet Projeleri için tarafımızca bir gölet değerlendirme formatı belirlenmiş ve 14/01/2013 tarih ve 8454 sayılı yazımız ile söz konusu format kapsamında Gölet Projeleri için rapor hazırlanması ve projelerin bu çerçevede değerlendirileceği belirtilmişti. Geçen beş yılda Genel Müdürlüğümüzce 1033 adet gölet projesinin çevresel akış miktarı ile ilgili görüş verilmiş olup, görüş verilen projelerin büyük çoğunluğunun mevsimsel olarak akışa geçen veya yılın tamamında akışı olmayan dereler üzerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çevresel akış için görüş verilen gölet projesinin bulunduğu derelerin genel çoğunluğunda ortalama 3-4 ay hiç akış olmadığı, akış olan aylardaki su miktarlarının aşırı düşük olduğu ve çevresel akış hesaplarında 0,0001 m³/s gibi izlenmesi zor ve mansapta buluna biyoçeşitliliğe kayda değer bir katkısı olmayacak su miktarlarının çevresel akış olarak belirlendiği Genel Müdürlüğümüzce de tespit edilmiştir.

Bu çerçevede gölet projelerinde çevresel akış ile ilgili mevcut işlemlerin daha uygulanabilir olması ve bürokrasi ve kırtasiyeciliği azaltmak maksadı ile ilgi yazıda belirtilen önerileri de dikkate alarak DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yapılması planlanan Gölet Projelerinde gölet değerlendirme formatının artık talep edilmemesi bunun yerine aşağıdaki uygulamanın getirilmesi uygun görülmektedir;

1. Bir Gölet Projesinin yeri 2872 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamında kalan Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiatı Koruma Alanı, Tabiat Anıtı, 4915 sayılı Kara Avcılığı

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu:URHH4YHBYFPA7S3DH5WB Evrak Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>

Adres : Alparslan Türkeş Cad. No:71 Beştepe 06560 Yenimahalle - ANKARA
Telefon : 0312 2075908
e-posta : shizli@orman-su.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi : Şerif HIZLI Orman ve Su İşleri Uzmanı
Fax : 0312 2075959
Elektronik Ağ: www.orman-su.gov.tr



T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü



Kanunu kapsamında Yaban Hayatı Koruma ve/veya Geliştirme Sahası ve 04/04/2014 tarih ve 28962 sayılı R.G. ile yayımlanan Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği kapsamında Ramsar Alanı, Ulusal Önemli Haiz Sulak Alan ve Mahalli Önemli Haiz Sulak Alan sınırları içerisinde kalması veya bu sınırların dışında olmasına rağmen korunan alanda bulunan su miktarını veya biyolojik çeşitliliği etkileyebilecek mesafede olması durumunda Genel Müdürlüğümüzce projenin ön değerlendirilmesi yapılarak rapor talep edilip edilemeyeceği, edilecek ise raporun içeriği ve hazırlayacak uzmanların belirlenmesi ve bu doğrultuda rapor hazırlanması,

2. Bir Gölet Projesinin yeri yukarıda belirtilen korunan alanlarla ilişkili olmayıp, 04/04/2014 tarih ve 28962 sayılı R.G. ile yayımlanan Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği kapsamında tescil edilmemiş bir sulak alanı besleyen dere yatağı üzerinde olması veya söz konusu sulak alanı biyolojik veya hidrolojik olarak etkileyebilecek havza sınırında kalması durumunda, bahse konu projeler için ekteki Proje Değerlendirme Formatına uygun olarak rapor hazırlanması,
3. Gölet projesinin yeri korunan alan sınırları içerisinde/etki alanında veya bir sulak alanın biyolojik veya hidrolojik etkileyebilecek havzası içerisinde kalmaması durumunda, talvegden yüksekliği 15 m. altında ($H \leq 15$ m) ve depolama hacmi $0,5 \text{ hm}^3$ den küçük ($V \leq 500.000 \text{ m}^3$) olarak "küçük gölet" niteliğinde olan gölet projelerinden; bu göletlerin bulunduğu dere yataklarında kısıtlı su olması ve yılın büyük çoğunluğunda akış olmaması sebebiyle herhangi bir değerlendirme raporu talep edilmemesi ve bu projelerde çevresel akış bırakılmaması,
4. Gölet projesinin yeri korunan alan sınırları içerisinde/etki alanında veya bir sulak alanın biyolojik veya hidrolojik etkileyebilecek havzası içerisinde kalmaması durumunda, talvegden yüksekliği 15 m. üstünde ($H > 15$ m) ve depolama hacmi $0,5 \text{ hm}^3$ den büyük ($V > 500.000 \text{ m}^3$) gölet projelerinden herhangi bir değerlendirme raporu talep edilmemesi, çevresel akış miktarlarının ÇED raporunda veya Proje Tanıtım Dosyasında DSİ Genel Müdürlüğü/Bölge Müdürlüğü tarafından Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğümüze görüş sormaksızın, yılın "kuru, kurak, yağışlı" dönemlere ayrılarak, "kuru" dönemde çevresel akış bırakılmaması, "kurak ve yağışlı" dönem akımlarının ayrı ayrı tespit edilerek bu dönemlerde ortalama akımın %10 ile %30 arasında DSİ tarafından uygun görülen ve belirlenen bir oranın çevresel akış olarak bırakılması Genel Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Bu bağlamda yazımız tarihi itibarıyla gölet projeleri ile ilgili uygulamanın yukarıda belirtilen dört madde kapsamında yapılması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Nurettin TAŞ
Bakan a.
Genel Müdür

EKLER :

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu:URHH4YHBYTPA7S3DH5WB Evrak Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>

Adres : Alparslan Türkeş Cad. No:71 Beştepe 06560 Yenimahalle - ANKARA
Telefon : 0312 2075908
e-posta : shizli@ormansu.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi : Şerif HIZLI Orman ve Su İşleri Uzmanı
Fax : 0312 2075959
Elektronik Ağ: www.ormansu.gov.tr

DSİ ye Gölet Değerlendirmeleri ile ilgili Yazı 2



T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü



Sayı : 22802673-600[Hassas Alanlar Daire
Başkanlığı]-E.2689609
Konu : Gölet Projelerinde Çevresel Akış
Hesaplamaları Hk.

17.09.2018

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün 11.06.2018 tarihli ve 22549675-611.99.418363 sayılı yazısı.
b) Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün 18.06.2018 tarihli ve 75389418-435.01-140287 sayılı yazısı.

İlgi (a) yazıda, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce son yıllarda geliştirilen gölet projelerinin çoğunun yılın her ayı akış gözlemlenmeyen dere yatakları üzerinde planlandığı, proje geliştirilen bu tür dereler üzerinde akım gözlem istasyonu (AGİ) ve sürekli akım gözlemi bulunmadığı, çevresel akış hesaplamalarının korelasyon yolu ile yapıldığı ve bunların da gerçek akışı yansıtmadığı belirtilerek, özellikle taşkın kontrolü, sulama, kullanma suyu, hayvan içme suyu, balıkçılık, rekreasyon ve yangın söndürme vb. maksatlı olarak kısıtlı su kaynaklarının (dönemsel yağışların) kamu hizmetine sunulmasına yönelik yapılan "küçük gölet" sınıfına giren göletlerde çevresel akış bırakılmaması yönünde talepte bulunulmuştur.

Konuya istinaden ilgi (b) yazımızda, DSİ Genel Müdürlüğü tarafından planlanan gölet projelerinde; çevresel akış ile ilgili mevcut işlemlerin daha uygulanabilir olması ve bürokrasi ve kırtasiyeciliği azaltmak maksadı ile DSİ Genel Müdürlüğünce belirtilen öneriler dikkate alarak Gölet Değerlendirme Raporunun talep edilmemesi, bunun yerine gölet projelerinin değerlendirilmesinde "Dört Maddeden" müteşkil olan kriterlerin uygulanmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

Ancak 18.06.2018 tarih ve 140287 sayılı DSİ Genel Müdürlüğüne hitaplı "Gölet Projelerinde Çevresel Akış Hesaplamaları" konulu ilgi (b) yazımızda belirtilen kriterlerden, "4. Madde"nin uygulanmasında tereddütlerin hasıl olduğu görülmektedir. Söz konusu maddedeki belirtilen kriter esasında ÇED kapsam dışı olan gölet projeleri için düzenlenmiş olup uygulamada depolama hacmi 0,5 hm³ ile 5 hm³ arasındaki Gölet projelerini kapsamaktadır. Bu doğrultuda ÇED'e tabi olan, depolama hacmi 5 hm³ ve daha büyük Gölet projeleri için ÇED sürecinde Genel Müdürlüğümüzün görüşünün alınması zorunlu olup ÇED sürecindeki mevcut uygulama geçerliliğini sürdürmektedir.

Bu kapsamda, projelere ilişkin ÇED aşamasında mevcut süreçlerde karışıklık yaşanmaması için ilgi (b) yazımızda belirtilen kriterlere ilave olarak aşağıda yer alan 5. Madde'nin eklenmesi, Genel Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir:

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Cad. No:71 Yenimahalle/ANKARA
Telefon: (0312) 207 50 00
Kep: gthb.genelevrak@gthb.hs01.kep.tr

Bilgi için: Fatih KÖYLÜOĞLU
Uzman
Telefon No: (312) 207 55 76



T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü



Sayı : 22802673-600[Hassas Alanlar Daire
Başkanlığı]-E.2689609

17.09.2018

Konu : Gölet Projelerinde Çevresel Akış
Hesaplamaları Hk.

"5. ÇED kapsamına dâhil depolama hacmi 5 hm³ ve daha büyük (V ? 5.000.000 m³) olan gölet projelerinden, ÇED sürecinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğümüzün görüşü alınarak projeye ait ÇED raporunun veya Proje Tanıtım Dosyasının hazırlanması gerekmektedir."

Bu bağlamda yazımız tarihi itibarıyla gölet projeleri ile ilgili uygulamalarda, ilgi (b) yazımızda belirtilen dört madde ile birlikte yukarıda belirtilen "5. Madde" nin dikkate alınarak gerekli işlemlerin yapılması hususunda,

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır

Yusuf KANDAZOĞLU
Bakan a.
Genel Müdür

Dağıtım:

Gereği:

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne
(Etüt, Planlama Ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı)

Bilgi:

Doğa Koruma Daire Başkanlığına
Tarım ve Orman Bakanlığı I. Bölge
Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı II. Bölge
Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı III. Bölge
Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı IV. Bölge
Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı V. Bölge
Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı VI. Bölge
Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı VII. Bölge
Müdürlüğüne
Tarım ve Orman Bakanlığı VIII. Bölge
Müdürlüğüne

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Cad. No:71 Yenimahalle/ANKARA
Telefon: (0312) 207 50 00
Kep: gthb.genelevrak@gthb.hs01.kep.tr

Bilgi için: Fatih KÖYLÜOĞLU
Uzman
Telefon No: (312) 207 55 76